

sosialisoimisen edellytykset, jolloin sosialisoimistyön päälinjat saatetaan melko täsmällisesti ilmaista.

Eraiden pienviljelijäpiirien taholta on ennakkokeskustelussa väitetty, ettei esillä oleva ehdotus anna heille mitään "käteen otettavaa". Luulen kuitenkin, että puolueen yleiset sosiaalisia tavoitteita, menettelytapoja, valtiollista itsenäisyyttä ja maailmanrauhaa koskevat periaatteet ilman muuta ovat sellaisia, joihin pienviljelijä samoin kuin pienyrittäjinä toimivat käsityöläiset voivat yhtyä. Pienviljelijän huomio kiintyykin epäilemättä ensisijaisesti siihen, miten puolueohjelma suhtautuu heidän elinkeinonsa perusedellytysten turvaamiseen. Tutustuttuaan ohjelmaan heidän on kyettävä tekemään sosialisoimista koskevista yleisperiaateista se johtopäätös, että sosialidemokraattinen puolue pitää meidän oloissamme omaa maataan viljelevää, omaa työtään tekevää pienviljelijää ensisijaisesti työntekijänä eikä yrittäjänä, koska hänen omistukseensa ja käytössään olevaa maata ja maatalousirtahnistoa on pidettävä työvälineinä, joita ilman hän itse ei voi työtään suorittaa. Missään tapauksessa ei pienviljelykseen liittyvä maan yksityinen omistusoikeus ole sellainen seikka, joka kuuluisi niihin syihin, jotka johtaisivat tämän elinkeinoalan sosialisoimiseen.

Periaateohjelmaehdotuksen toisen pääosan muodostavat menettelytapakysymykset. Ne ovat erityisen tärkeitä sen taistelun takia, jota sosialidemokraatit joutuvat käymään kapitalisteja vastaan sosialismin puolesta ja kommunisteja vastaan demokratian puolesta.

Suhtautuminen kansanvaltaan on se, joka selvimmin erottaa sosialidemokraatit ja kommunistit. Kommunistit itse kyllä väittävät, että kansanvaltaisuus on heidänkin tavoitteenaan, ja se saavutetaan kommunistisessa yhteiskunnassa sitten, kun kommunismi on viimeisintä piirtoa myöten toteutettu. Mutta sitä ennen annetaan demokratialle oma erikoinen sisältönsä ja käytetään siitä nimitystä kansandemokratia. Kommunistien ideologia lähtee siitä, että kommunistisen puolueen on saatava valta käsiinsä keinoilla millä tahansa. Jos voidaan saada valtaa demokratian muotoja noudattaen tai niistä taitavasti poiketen, niin tyydytään siihen. «S taas demokratian tietä ei ole mahdollisuuksia päästä valtaan, niin ulkopoliittinen painostus, sisäinen sekasorto ja tarpeen vaatiessa väkivaltakeinotkin kelpaavat kommunisteille. Siis kansanvaltaisen valtiojärjestelmän sääntöjä eivät kommunistit tunnusta valtaan pyrittäessä.

Vielä vähemmän he tunnustavat kansanvaltaisuuden periaat-

teitä, sitten kun valta on saavutettu. Esiintyvän vastustuksen »ujertaminen on silloin ehdottoman välttämätöntä. Kansalle ei jätetä oikeutta eikä tilaisuutta vertailla eri poliittisten suuntien ohjelmaa ja toimintakykyä hallituksia vaihtamalla, kuten todellisessa demokratiassa on asian laita. Mielipiteiden taistelu on ehkäistävä, vaikeivät läheskään kaikki kansalaiset olisikaan vakuuttuneita kommunistisen järjestelmän ja politiikan oikeutuksesta ja tarkoituksenmukaisuudesta.

Sosialidemokraattien keskuudessa käydyssä periaatekeskustelussa on sanottu, että kommunistit ovat sosialidemokratian vaarallisin vihollinen: kapitalismi on puolustusasemissa, mutta kommunistit hyökkäävät. Yhteiskunnassa on epäilemättä paljon malttamattomia työläisiä, jotka ovat valmiit seuraamaan kommunisteja, ajattelematta, mitä heidän järjestelmänsä toteutuminen todella merkitsisi. Siksi meidän on tehtävä periaatteellisesti selvä ero kommunisteista, mikä tapahtuu juuri sos.-dem. puolueen menettelytapaohjelman yhteydessä. Ohjelmaehdotuksen kansanvaltaisuutta käsittelevät kohdat ilmaisevat mielestäni riittävän selvästi puolueen kommunistien käsityksistä poikkeavan kannan.

Mutta samalla kun kommunismin vastaista taistelua käydään, on muistettava, ettei siinä saavuteta tuloksia vain viittaamalla kommunismin diktatuuriluonteeseen. Sosialidemokraattien on myös yhteiskunnallisen uudistuksen linjalla saatava jotakin merkittävää aikaan. Meidän on kommunisteja myötäileville työläisille osoitettava, että kansanvallan avulla voidaan hoitaa paitsi ajankohtaiset parannukset ja jokapäiväisessä elämässä tarpeelliset järjestelyt, myös suuret talouselämän kokonaisuuteen liittyvät uudistukset. Jollei tällä alalla saada nykyistä enemmän aikaan, ei kommunistien moittiminenkaan paljon hyödytä. Meidän sosialidemokraattien on todella edustettava kolmatta tietä: sosialidemokraattista suunnitelmataloutta ja kansanvaltaista elämänmuotoa. Molemmat ovat yhtä välttämättömiä tulosten saavuttamiseksi.

Periaateohjelmaehdotuksen demokratiaa käsittelevän luvun teoreettisesti mielenkiintoisin kohta on edellämäinituista syistä puolueen menettelytapojen määrittäminen. Se tehdään seuraavasti:

"Koska demokratia on sekä vapaan ihmisen elämänmuoto että sosialidemokratian välttämätön edellytys, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue vaatii kansanvaltaisten ja parlamentillisten menettelytapojen noudattamista kaikessa poliittisessa toiminnassa".

Tähän lauseeseen sisältyvä ajatus merkitsee muodollisesti suurta muutosta vanhaan ohjelmaan nähden. Tosiasiallisesti siinä ei ole

mitään muutosta, jos vertailukohtana pidetään viimeisten 30 vuoden toimintaa. Forssan ohjelman puitteisiin sopivat erinomaisen hyvin myös kommunistitkin, mutta tässä vedetään heihin nähden selvä raja.

Toisaalta voidaan sanoa, että on menty liian pitkälle, kun ei ainoastaan lausuta sitä, miten itse menetellään, vaan vaaditaan muiltakin samaa. Kansanvaltainen valtiojärjestelmä edellyttää kuitenkin, että kaikki osapuolet noudattavat kansanvaltaisen valtiojärjestelmän mukaisia menettelytapoja tai että niitä kunnioittamattomien ei anneta vaikuttaa määräävästi asioihin.

On myös esitetty sellainen epäily, että näin tiukkaa menettelytapaohjetta ei voida noudattaa. Ilmeistä on, että sitä voidaankin noudattaa ainoastaan niin kauan, kuin valtiojärjestelmä on demokraattinen. Diktatuurin syntyminen pakottaa tietenkin harkitsemaan uudelleen menettelytapakysymystä, koska silloin ei enää kansanvaltaisten keinojen käyttäminen ole mahdollistakaan.

Uuden menettelytapaohjeen on myös pelätty liiaksi rajoittavan toimintamahdollisuuksia. Kansanvaltaiset ja parlamentilliset menettelytavat eivät kuitenkaan ole niin harvalukuiset, kuin eräillä tahoilla on haluttu väittää. Esimerkiksi joukkotoiminta mielenosoituksineen ja kokouksineen kuuluu kansanvaltaiseen elämänmeenoon yhtä hyvin kuin mikä muu mielenilmaisuus tahansa. Ainoastaan laillisesta menosta poikkeaminen, valtioelinten päättävävallan rajoittaminen uhkauksin, ei voi tulla kysymykseen uuden menettelytapaohjelman puitteissa. Poliittinen yleislakkokin on käsitykseni mukaan mahdollinen ainoastaan silloin, kun on jo tapahtunut kansanvaltaisten ja parlamentillisten periaatteiden loukkaus, jonka korjaamiseen ei ole muuta mahdollisuutta kuin yleislakko. Aseellisten keinojen käyttäminen on vain laillisen valtiovallan asia ulkonaisen vaaran tai kansanvaltaan kohdistuvan sisäisen uhkan takia.

Erityisesti haluaisin kiinnittää vielä huomiota siihen, että ohjelmaehdotuksessa todetaan, että kansanvaltainen järjestelmä ei suinkaan ole täydellinen, vaan sitä on jatkuvasti kehitettävä. Ohjelmassa on sitä paitsi haluttu luetella eräitä kansanvaltaisen järjestelmän tunnusmerkkejä, joiden turvaaminen ja entistä johdonmukaisempi toteuttaminen ovat välttämättömiä demokratian säilymiselle.

Käsittelemättä ovat vielä valtiollista itsenäisyyttä, kansainvälistä yhteistyötä sekä maailmanrauhaa koskevat periaatteet.

Pintapuolinen käsitys materialistisesta historiankäsitteestä syn-

nytti aikanaan työväenliikkeessä laajalle levinneen käsityksen, että kapitalistisen järjestelmän vallitessa syntynyt kulttuuri on kerta-kaikkiaan kelvoton ja kypsä hävitettäväksi. Itse kulttuurin olemukseen kuuluu kuitenkin jatkuvaisuus, koska kulttuuri on kaiken sen muodostama kokonaisuus, mitä ihmiset ovat saaneet aikaan ja jättäneet yhteiskunnan tietoon tai käytettäväksi. Mitään kehitysvaihetta ei voi leikata pois, vaan kaiken täytyy kasvaa elimellisesti. Sosialistinen kulttuurikin syntyy rinnan sosialistisen järjestelmän kanssa ja käyttää rakennusaineinaan kaikkea sitä käyttökelpoista ja arvokasta, mitä kapitalistisen järjestelmän aikana on syntynyt.

Vallitsevaan kulttuurimuotoon kuuluvat elimellisenä osana kansallisuus ja kansalliset arvot. Ne ovat kieltämätön tosiasia. Niihin sisältyy kansainväliseltä kannalta yhtä ja toista tuomittavaa, mutta toisaalta ne ovat kuitenkin monella tavalla rikastuttaneet ja kehittäneet kulttuuria.

Työväenliikkeen korostaessa kansainvälistä luonnettaan se helposti väheksyy kansalliseen kulttuuriin sisältyviä arvoja. Työväen omat kulttuurimuodot ovat kuitenkin myös osa kansallisesta kulttuurista, ja työväki on jo täällä Suomessa itse ollut jossakin määrin mukana määrittämässä kulttuurin kehittämisestä. Siksi täysin kielteinen 'kanta kansalliseen kulttuuriin nähden on vanhentunut ja sellaisenaan mahdoton.

Kun me tunnustamme, että kansallinen kulttuuripiiri on meille arvokas, on luonnollista, että me myös varauksettomasti asetumme tukemaan maan valtiollista itsenäisyyttä. Ohjelmaehdotuksessa sanotaan tästä seikasta:

"Vain valtiollisesti vapaassa maassa voi kansa luoda ominta-keista kulttuuria. Vain riippumattomana se voi toteuttaa tarpeitaan ja ihanteitaan vastaavat uudistukset. Vain vapaan kansan piirissä voi elää vapaa työväenluokka. Sen vuoksi Suomen Sosialidemokraattinen Puolue on antanut ja tulee kaikissa vaiheissa antamaan täyden tukensa Suomen itsenäisyyden turvaamiseen tähtääville toimenpiteille."

Sosialidemokraattinen työväenliike on tosiasiallisesti aina ollut tällä kannalla. Erityisesti on kahden viimeisen vuosikymmenen kuluessa tapahtunut tässä kohdin jatkuvaa henkistä kasvua. Valtiollisen itsenäisyyden täysi tukeminen ei kuitenkaan merkitse sitä, ettei valtion suvereenisuuden rajoitus voisi tulla kysymykseen silloin, kun koko maailmaa koskevat järjestelyt vaativat sopeutumista yhteiseen järjestelmään, jonka tarkoituksena on maailman-

rauhan ylläpitäminen. Valtiollinen itsenäisyys on tästä huolimatta se perusta, jolle puolue pyrkii maan suhteet ulkovaltoihin rakentamaan.

Ohjelmaehdotuksessa on useassa kohdassa korostettu kansainvälisen yhteistyön tarpeellisuutta ja maailmanrauhan turvaamisen välttämättömyyttä. Tästä on tehtävä se johtopäätös, että puolueen periaatteellinen kanta sotaan nähden on kielteinen. Ilmeisesti kuitenkin meidän maamme asema ja sen poliittiset velvoitukset eivät tee mahdolliseksi täysin pasifistisen kannan omaisksumista ja armeijan hävittämistä koskevan vaatimuksen omaksumista. Ehdotetussa muodossaan ei periaateohjelma estä puoluetta toimimasta armeijan hävittämiseksi, jos siihen ilmaantuisi joitakin reaalisia mahdollisuuksia.

Huolimatta siitä, että täällä tullaan sanomaan, että periaateohjelma on jo nyt liian pitkä, varmaan myös muutamat toverit tulevat esittämään yhden ja toisen tärkeän asian liittämistä ohjelmaan. Totean jo etukäteen, että ehdotuksesta siis puuttuvat sotailoksen hävittäminen tai ylläpitäminen, lisäksi myös yksityiskohtaiset kannanmäärittelyt esimerkiksi kirkosta, kielikysymyksestä, naisasiasta, raittiuskysymyksestä jnp. Kuten alussa mainitsin, tämä johtuu siitä, että komitean käsityksen mukaan nämä ovat sellaisia yksityiskohtia, joihin nähden on puolueen kanta määriteltävissä omaksuttujen yleisten periaatteiden puitteissa. Näistä asioista on syytä myöhemmin laadittavissa yksityiskohtaisissa menettely tapaohjelmissa lausua se, mitä kenties jo nyt toivottaisiin periaateohjelmaan otettavaksi.

Esillä oleva periaateohjelmaehdotus on pitkäaikaisen työn tulos. En suinkaan halua väittää, ettei siihen voida tehdä muutoksia. Tahtoisin kuitenkin sanoa, että innostuksen puuskassa tehdyt muutokset saattavat sisältää paljon sellaista, joka myöhemmin, tarkemman harkinnan jälkeen voi osoittautua paikkaansa pitämättömäksi tai haitalliseksi. Rohkenen sen vuoksi suositella komitean ehdotuksen hyväksymistä puolueen periaateohjelmaksi. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Kiitän toveri Oittista tästä perinpohjaisesta alustuksesta kokouksen puolesta!

Kun aika on jo mennyt ylitse aamiaistauon aloittamisen, keskeytetään nyt puoluekokous ja jatketaan sitä kello 14.

Kokous keskeytetään kello 12.22.

Kokousta jatketaan kello 14.00.

Puhetta johtaa *Kalle Järvinen*.

Muutos kokouksen työaikaan.

Puheenjohtaja: Järjestävä valiokunta ilmoittaa, että meidän on tänä päivänä jatkettava tätä kokousta mahdollisesti vielä seuraavallekin vuorokaudelle saakka, mikäli "päät kestävät", jotta saataisiin tämä pitkä ja raskas ohjelmamme joustavasti käsitellyksi. Sen vuoksi järjestävä valiokunta on tänään pitämässään kokouksessa suunnitellut, että asioita koetetaan käsitellä siinä tahdissa, että ensi yön aikana saataisiin käsitellyksi ja valiokuntiin lähetetyksi kaikki asiat numeroon 23 saakka, 23 loppuun siis kaikkine alaesityksineen; ja huomisaamuna jatkettaisiin sitten asiasta 24. Silloin olisi sellainen toive, että päästäisiin huomisoltilta lähtemään täältä pois ja ainakin sunnuntaina päästäisiin aikanaan lähtemään.

Siis järjestävän valiokunnan ehdotus on, että asian 23 loppuun saakka koetettaisiin asiat käsitellä ja lähettää ainakin valiokuntiin.

Järjestävän valiokunnan ehdotus hyväksytään.

Puheenjohtaja: Samalla järjestävä valiokunta ehdottaa, että tänä iltana pidettäisiin ruokailutauko kello 18—19.30 välisenä aikana.

Järjestävän valiokunnan ehdotus hyväksytään.

Keskustelu puolueen periaateohjelmasta:

K. Mikkonen: Herra puheenjohtaja! Nyt esillä olevan puolueemme periaateohjelman tarkistaminen ja sen saattaminen olevia oloja ja ajan vaatimuksia vastaavaksi on varsin tarpeellinen toimenpide eikä tämä toimenpide tapahdu ainakaan liian aikaisin. Onhan selvää, että puoli vuosisataa sitten silloisia oloja silmällä pitäen laadittu n.s. Forssan ohjelma on jo ajat sitten vanhentunut ja menettänyt käytännöllisen merkityksensä. Kun tuo ohjelma on kuitenkin muodollisesti ollut tähän saakka voimassa, on siitä itse asiassa ollut puolueelle enemmän vahinkoa kuin hyötyä. Puolueemme vastustajat sekä oikealla että vasemmalla ovat voineet käyttää sitä melkoisella menestyksellä puoluettamme vastaan. Samalla kun porvariston taholla viittaamalla Forssan ohjelman eräisiin kohtiin on peloiteltu vähemmän tietoisia kansallaisia puolueen radikalismilla, ovat kommunistit saman ohjelman kohtiin viitaten koettaneet selittää puolueemme hylänneen alkupeuraisen ohjelmansa ja siten pettäneen sekä itsensä että työväen asian. On sen vuoksi paikallaan, että puolue toimikunnan asettama ohjelmakomitea on ehdotuksessaan pyrkinyt osoittamaan, miltä osin Forssan ohjelma on yli aikansa elänyt ja minkä vuoksi peri-

aateohjelman tarkistaminen ja uusiminen on tarpeen vaatima. Asialle tuskin olisi vahingoksi, vaikka painetussa ohjelmaesityksessä vieläkin selvemmin ja yksityiskohtaisemmin esimerkein osoitettaisiin ne Forssan ohjelman kohdat, jotka ovat aikoja sitten olleet selvässä ristiriidassa olevien olojen ja puolueemme toiminnan kanssa. Ohjelmakomitea on ehdotuksensa perusteluissa maininnut lähteneensä vanhalta pohjalta, koska, kuten se sanoo sosialidemokraattinen puolue on perusolemukseltaan edelleen sama kuin vuonna 1903. Onko puolueemme perusolemukseltaan aivan sama kuin 50 vuotta sitten, siitä voitaneen olla eri mieltäkin. Tällöin riippuu paljon siitä, mitä tähän perusolemukseen katsotaan sisältyvän. Vaikka Forssan ohjelmassa on varmasti vielä nykyäkin paljon paljon varteen otettavaa, niin täytyy meidän mielestäni rohjeta sanoutua selvästi irti sellaisista vanhentuneista ohjelmakohdista, jotka eivät enää missään suhteessa vastaa todellisuutta.

Niin perusteltu ja selvä kuin komitean ehdotus yleisesti ottaen onkin, niin on siinä eräitä yksityiskohtia, jotka vaativat selvennystä. Niinpä alustusvihon 7 sivulla, jossa aivan oikein korostetaan kansalaisten oikeaa suhtautumista sosiaaliin parannuksiin ja siten saavutetun edun käyttämistä alkuperäiseen tarkoitukseensa, lauseen lopussa sanotaan seuraavasti: "_____eikä pyrittävä niistä luopumalla taloudellisten tai muiden etujen saavuttamiseen". Mielestäni tämä siteeraamani sanonta sietää selitystä. Koska nyt voidaan luottaa siihen, etteivät sosialidemokraatit eduskunnassa pyri luopumaan sosiaalisista uudistuksista, vaan päin vastoin pyrkivät niitä lisäämään ja kehittämään, niin voitaneen komitean esittämä varoitus pitää vähemmän tarpeellisena.

Ohjelmaehdotuksessaan alustusvihon 12 sivulla esittää komitea seuraavaa: "Kapitalistisen järjestelmän olemukseen kuuluvien epäkohtien, markkinoista ja saalistusmahdollisuuksista käytyjen sotien sekä suurpääoman häikäilemättömyyden takia työläisten,...", tässä kohden komitea on lähtenyt arvioimaan ja määrittelemään maailmassa käytyjen sotien aiheita ja syitä. Kyllä kai pitää paikkansa, että useimmat sodat maailmassa ovat syntyneet kapitalistien markkinapaikkojen tavoittelemisessa ja saalistamismahdollisuuksien valtaushalussa. Viimeaikaisten sotien alkusyistä on kuitenkin esitetty monenlaisia tulkintoja. Yleinen käsitys vapaissa maissa lienee se, että esimerkiksi toisen maailmansodan alkuunpanijoita eivät olleet sellaiset kapitalistiset maat, joissa on kansanvaltainen järjestelmä, vaan sen aiheuttajina olivat diktatuuri-maat ja diktaattorit, olipa niiden tunnusmerkkinä sitten fasismi,

natsismi tai kommunismi. Nämä varsinaiset sotaan syylliset; eivät tietenkään ole koskaan myöntäneet aloittaneensa tai käyneensä sotaa markkinamaiden tai saalistamismaihdollisuuksien valtaustarkoituksissa, ne ovat perustelleet tekojaan paljon viattomammilta näyttävillä syillä. Mutta olipa mm. toisen maailmansodan alkusyyt mitkä tahansa, lopputulos on ollut sama kuin sodissa yleensä: voittajien sanelemat pakkoehdot voitetuille. Onko tällöin ollut kysymyksessä kapitalistinen tai kommunistinen saalis, riippuu siitä, kuka kulloinkin ja missä on ollut näitä ehtoja sanele-massa.

Komitean määritelmä sotien syistä saattaa viimeisiin sotiinkin nähden pitää paikkansa sillä lisäyksellä, että mainittua saalista - mishalua on ollut muuallakin kuin ns. kapitalisissa maissa.

Eikö näin ollen olisi parempi jättää puolueemme periaateohjelmassa varsin ristiriitaiset sotien syyt määrittelemättä ja arvioimatta?

Sen jälkeen kuin Forssan ohjelma on hyväksytty, on työväenliikkeen piiriin joutunut asioita, joista silloin ei ollut aavistustakaan. Sen jälkeen on kommunistinen puolue ja kommunistinen toiminta ilmestynyt kaikkiin maihin eikä suinkaan vähiten meille. Kamppailu sosialidemokratian ja kommunismin välillä on kaikkialla sovittamaton ja katkera. Kun sosialidemokraattinen puolue niin meillä kuin muuallakin on joutunut ottamaan asenteen kommunisteihin ja kommunismiin nähden, niin voidaan kysyä, eikö tästä asiasta olisi selvemmin ja perusteellisemmin sanottava periaateohjelmassamme, kuin mitä komitea tässä painetussa ohjelmassa ehdottaa.

Esillä olevasta komitean ehdotuksesta puolueen periaateohjelmaksi voidaan mielestäni sanoa, että kun loppu on hyvä, niin kaikki on hyvä. Mielestäni ohjelmaehdotuksen loppuosa, joka siinä onkin tärkein, että kuka tahansa sosialidemokraatti voi sen hyväksyä ja allekirjoittaa.

Pelkonen: Hyvät toverit! Kysymys puolueen periaateohjelmasta on epäilemättä tämän kokouksen tärkein asia. Sehän on tavallaan puolueen perustuslaki, jolle kaikki muut puolueen käytännöllistä toimintaa ohjaavat ohjelmat rakentuvat.

Kun kolme vuotta sitten täällä samassa paikassa käsiteltiin periaatemuutosta, tapahtui se Pekka Railon alustuksen pohjalla ja puoluekokous käsitti kysymyksen siinä vaiheessa eräänlaisena periaatteellisenä selvennyskeskusteluna' tekemättä asiasta mitään päätöstä. Myös sitä ennen ja sen jälkeen käyty lehtipolemiikki toi

oman lisävalaistuksensa tähän kysymykseen. Näiden keskustelujen perustalla on Oittisen johdolla toiminut komitea laatinut tämän esityksen, josta täytyy sanoa, että se on ottanut onnistuneella tavalla huomioon ne näkökohdat, joita periaatekeskustelussa on esitetty. Siltä pohjalta katsoen ohjelma sangen onnistuneesti ottaa huomioon -sosialidemokratian periaatteen tähän asiaan.

Kuitenkin tähän ohjelmaan tutustuessaan pakostakin joutuu kiinnittämään huomiota kahteen seikkaan. Ensimmäinen on tuo ohjelman tyylillinen sanonta. Kun ohjelmakomitea perusteluissaan ilmoittaa, että se on pyrkinyt julistukselliseen sanontaan, niin täytyy todeta, että hyvästä pyrkimyksestä huolimatta lopputulos ei ole kuitenkaan sen tasolla.

Haluaisin kiinnittää tässä huomiota eräisiin esimerkkeihin näistä tyylillisistä horjahduksista. Periaateohjelman alkulauseessa sivulla 11, viimeinen kappale alhaalta, viimeinen lause: "Taantumuskau-
sista ja tappioista huolimatta on saatu yhä suurempien yhteis-
kunnallisten ryhmien elämänoloja parannetuiksi, mutta vieläkin poliittinen sorto, taloudellinen riisto ja mielipiteiden vaino kah-
lehtivat laajoja ihmisjoukkoja kaikkialla maailmassa". Tässä on lilan päivälehtisänonta, joka ei suinkaan sovi periaateohjelmaan. Puhutaan vieläkin vallitsevasta poliittisesta sorrosta. Onko nyt taattua, että jos sosialidemokraattinen puolue määritetöisen me-
nettelyn ja toiminnan kautta kykenee muutaman vuosikymmenen
kuluksa muuttamaan yhteiskunnan olosuhteet niin, että poliit-
tista sortoa ei enää ole, että se saatetaan tällaisessa asussa tähän
ohjelmaan? Tämäkin koilta pitäisi siis muotoilla niin, ettei tuo päi-
välehtimäisyys näkyisi.

Edelleen sivulla 12 ensimmäisen kappaleen keskipaikkeilla on lause: "Markkinatalous ei enää pysty tyydyttävästi ohjaamaan talouselämän kulkua eikä laajentamaan sen pohjaa kehitysedelly-
tyksiä vastaavalla tavalla". Tässäkin on tarpeetonta "lätystelyä". Nuo viimeiset kolme sanaa voidaan vaivatta pyyhkiä ylitse. Samoin seuraava lause "Kapitalismille ominaiset määrääjoin uusiintu-
vat talouspulat häiritsevät tuotannon kehitystä ja synnyttävät
puutetta ja kärsimyksiä luovaa joukkotyöttömyyttä". Joukkotyöt-
tömyys tuo ilman muuta kärsimyksiä, joten "kärsimyksiä tuovaa"
voitaisiin poistaa, että saataisiin edes hiukan lyhennetty sanonta. Ja edelleen seuraava lause: "Työn ja yksityisen pääoman välinen
pysyvä ristiriita ja siitä johtuvat työn seisaukset aiheuttavat ta-
loudellisia vahinkoja sekä kärjistävät luokkavastakohtia yhteis-
kunnallista kehitystä häiritsevällä tavalla". Tässä on jo täutolo-

giaa tuon edellisen lauseen kanssa. Tästäkin voidaan nuo kolme viimeistä sanaa vaivatta poistaa. 12 sivulla keskellä oleva kappale kuuluu: "Kapitalistisen järjestelmän olemukseen kuuluvien epäkohtien, markkinoista ja saalistusmahdollisuuksista käytyjen sotien sekä suuropääoman häikäilemättömyyden takia työläisten, pienviljelijäin ja henkisen työn tekijäin tietoinen yhteenkuuluvaisuus oii kasvanut". Ja edelleen sanotaan: "Rinnan sen kanssa on tehostunut niiden yhteistoiminta..." jne. — Voidaanko nyt väittää, että näin todella on asian laita?

Tämä kappale voitaisiin käsittääkseni poistaa, mutta jos halutaan se siinä säilyttää välttämättä, niin pitäisi sanontaa hiukan muuttaa. Voitaisiin sanoa, että työläisten, niin henkisen kuin ruumiillisen työn tekijäin sekä pienviljelijän tietoista yhteenkuuluvaisuutta on pyrittävä kasvattamaan ja samoin rinnan sen kanssa on pyrittävä tehostamaan niiden yhteistoimintaa. Silloin sanonta vastaa tarkoitustaan. Mutta käykö tämä kappale enää silloin tähän kohtaan, on sitten jo hiukan eri asia.

No niin, toivoisin, että kun tämä esitys menee valiokuntaan, valiokunta kiinnittäisi tarkkaa huomiota tämän ohjelmaesityksen kielelliseen asuun ja tyylilliseen asuun ja pyrkisi siellä, missä suinkin on mahdollista, karsimaan tarpeettomat sanat pois tai korjaamaan ne tarkoitustaan paremmin vastaaviksi.

Minun nähdäkseni ohjelmatoimikunta on periaatteellisessa luottamisessa onnistunut erinomaisesti.

13. sivulla kolmas kappale, joka koskee oikeiston ja äärimmäisen vasemmiston diktatuuripyrkimyksiä, siinä on sanonta hyvä ja onnistunut, mutta haluaisin väittää, että se ei ole riittävä sittenkään. Kun alkukappaleissa käsitellään kapitalistisen järjestelmän kehitysvaiheita yleensä sangen onnistuneesti ja toistetaan, että sosialidemokraattinen työväenliike pitää kapitalismia päävastustajanaan, niin on se eräällä tavalla vanha näkemys, sillä meillä on toinenkin vastustaja ja kentiespä paljon vaarallisempi ja merkittävämpi, nimittäin kommunismi. Kapitalismi on puolustautumisasemissa, niinkuin periaateohjelman alkuosissa osoitetaan. Sama käsitys näkyy toveri Varjosen taloudellisessa katsauksessa, joka on tänne jaettu. Mutta periaateohjelmassa pitäisi silloin myös todeta riittävän selvästi määritellen kommunismin olemus ja lausua siitä periaatteellinen sosialidemokraattinen käsitys ja tuomita se riittävän selvin sanoin.

Leo Lehtonen: Hyvät toverit! Lähdetessä käsittelemään sps.-dem. puolueen periaateohjelmaa koskevaa kysymystä on lähdet-

tävä siitä, kuinka laajan kannatuksen sosialidemokraattinen puolue tässä maassa tulee saamaan. Nyt siis taistellaan kannatusjoukkojen suuruudesta. Se taistelu tulee tapahtumaan aatteellisen rajankäynnin ohella niin vasemmalle kuin oikealle, kommunisteihin ja porvarilliseen maailmaan nähden. Tämän vuoksi periaateohjelman esille tulo mielestäni symbolisoi sos.-dem. puolueen uutta toimintatehtävää. On toisaalta kysymys siitä, onko periaateohjelman kiinninulaamisen ajankohta sopiva, onko sen tarkistus lyötävä kiinni nyt, kun uusi vaihe on alkamassa, vai pitäisikö ohjelman tarkistuksen, joka on puolueen henkisen kypsyyspuntari, antaa kypsyä, jotta jäsenjoukkojen aatteellisen kasvatuksen tulokset saisivat näkyä ja sen tulokset ilmenisivät myös korkeatasoisina uudessa periaateohjelmassa, jonka aika ja kasvatustyö kypsyttäisivät.

Periaateohjelmaa koskeva kysymys on aiheuttanut hyvin paljon mielipiteiden vaihtoa Turun sos.-dem. kunnallisjärjestön piirissä. Mielipiteiden vaihdon tuloksena on meissä turkulaisissa kypsynyt yleinen linja. Emme pyri vain arvostelemaan tähänastisia ehdotuksia, myös viimeistä, toisin sanoen rajoittumaan siihen, minkälaisen periaateohjelman ei meidän mielestämme pitäisi olla. Olemme pyrkineet sitä vastoin positiiviselle linjalle kunnallisjärjestömme piirissä, nimittäin siihen, että teimme rakentavan ehdotuksen, johon sisällytimme sen, mikä nähdäkseni olisi asetettava päämääräksi. Tämän johdosta teen periaateohjelmaa koskevaan ehdotukseen seuraavan muutosehdotuksen, joka sisältyy siihen paperiin, joka täällä on jaettu arvoisille puoluekokousedustajille. Päämääränä on ollut kolme tavoitetta, joihin olemme pyrkineet saamaan vastauksen.

Ensiksi: periaateohjelman on pysyttävä mahdollisimman paljon Forssan ohjelman puitteissa niin rakenteeltaan kuin laajuudeltaankin. Pyydän tässä suhteessa arvoisia puoluekokousedustajia tekemään vertauksen ns. Oittisen komitean ehdotuksen ja turkulaisen toimikunnan laatiman esityksen välillä. Pidämme kiinni ehdottomasti työväenliikkeen perinteellisestä katsantokannasta kaikessa, jota historiallinen kehitys ei nimenomaan ole toiseksi osoittanut. Viittaen tässä suhteessa kappaleeseen "Yhteiskunnallisen kehityksen yleislinja".

Mitä esityksen laajuuteen tulee, pyydän huomauttaa, että ehdotuksemme on saman mittainen Forssan ohjelman kanssa eli noin yksi kolmasosa Oittisen komitean esityksestä. Forssan ohjelmaa käsittääkseni ei koskaan ole sanottu liian suppeaksi,

Toiseksi: puolueen periaateohjelman on sanonnaltaan ja sisälöltään oltava todella periaatteita käsittävä, ei selittävä, ei ker-toileva, ei luennoiva, ei yksityiskohtia käsittävä, vaan yleisiä lin-joja viitoittava. — Tähän Oittisen komitean ohjelmaan tietysti olisi myöskin puututtava, mutta se veisi tavattoman paljon aikaa ja ajan rajoittamiseksi minä vain esitän otteita.

Pyydän arvoisia edustajia vertaamaan toisiinsa Oittisen komi-tean esitystä, kahta tiheästi ladottua, kertoilevaa mutta ladattua sivua, joiden otsikkona on "Työväenliikkeen historiallinen teh-tävä" turkulaisessa ehdotuksessa olevaan kappaleeseen "Yhteis-kunnallisen kehityksen yleinen linja", joka pyrkii esittämään sa-man kysymyksen toteavasti ja yleislinjoja esittäen. Myöskin Oitti-sen komitean ehdotus puolueen kannattajista sivulla 13 puolivä-lissä, jossa mainitaan "työläiset, pienviljelijät ja henkisen työn te-kijät" jne., se on päivän poliittinen sanonta käsittääkseni. Peri-aateohjelman mukaista olisi sanonta, kuten ehdotuksemme sivulla 3 riviltä 6 lähtien "palkannauttijat". Se on periaatteellinen sa-nonta, johon mahtuu sekä ruumiillisen että henkisen työn tekijät. Siten "pienyrittäjät", jonka alle mahtuu maatalouden ja muiden elinkeinojen alalla "toimivat kapitalismin ikeestä kärsivät pienyrit-täjät.

Kolmanneksi: periaateohjelmasta on saatava pois kaikki pyö-reä sanonta, jota voidaan vapaasti tulkita ja joka ei selvästi lin-joita sosialidemokratian tunnuksia. Edelleen pois sellaiset ylisanat, joilla ammutaan yli maalin, kuten esimerkiksi ainoastaan yh-tenä esimerkkinä voidaan ottaa puoluetoimikunnan esityksen si-vulla 11 oleva lause, "vieläkin poliittinen sorto, taloudellinen riisto ja mielipiteiden vaino kahlehtivat laajoja ihmisjoukkoja kaikkialla maailmassa". Minä pyydän arvoisia puoluekokousedustajia totea-maan, onko tätä esimerkiksi Skandinavian maissa. Käsittääkseni ei ole.

Koska aika rupeaa loppumaan, niin minä vain naine lyhyine perusteineen uudistan alussa mainitsemani Turun sos.-dem. kun-nallisjärjestön edustajiston kokouksen evästämänä oheisen liitteen mukaisen muutosehdotuksen periaateohjelmaa koskevaan esityk-seen. (Liite II osassa.)

Puheenjohtaja: Minä pyytäisin, että Turun ohjelmaa saataisiin tännekin päin.

Salama: Hyvät toverit! Minä en aio mennä sisälle tähän peri-aateohjelmaan, vaan olen sen valmis hyväksymään semmoisena, kuin mitä se on täällä esitetty. Näin ollen kiinnitänkin huomiota

pääsiassa siihen kysymykseen, millä tavalla tämä- periaateohjel'-* ma saatetaan jäsenistön tietoon: Nyt komitean laatimia periaate-ohjelma, vaikka se on lyhennettykin tietysti mahdollisimman ly^ hyeksi, on kuitenkin niin laaja, niin monisanainen, että on hyvin vaikeata jäsenjoukoille saada se tunnetuksi siinä mielessä, että se* myöskin jäisi heille selväksi kuvaksi. Jäsenet nähtävästi kurs-' spilla sitä esiteltäessä kuulevat sen kerran tai kaksi; jä' sen jäl-keen ehkä eivät siihen kiinnitä minkäänlaista huomiota." Mielest-äni olisikin sentähden tulevan puoluetoimikunnan laadittava tästä periaateohjelmasta ns. lyhennysote, johon otettaisiin tästä periaateohjelmasta kaikki ne ydinajatuksot, mitä siinä on, ja ne sisällytettäisiin puolueen jäsenkirjaan. Sitä tietä se vähitellen tulisi koko meidän puolueemme jäsenistön tietoon. •

Oittinen: Tässä vaiheessa minulla ei ole aihetta muuta kuin lyhyesti huomauttaa tämän ohjelmaehdotuksen ensimmäisen kap-paleen, siis "Työväenliikkeen historialliset tehtävät" merkityksestä. Siinä yritetään luonnehtia työväenliikkeen synty, sen piirissä ta-' pahtuneita muutoksia ja sitä sosiologista perustaa, jolle tämä oh^s jelma perustuu. Siinä on noudatettu siis samaa menettelyä kuin Forssan ohjelmassa ja turkulaisten ohjelmassa, ja sen vuoksi näh-däkseni siilien kappaleeseen ei voitaisi sisällyttää mitään sellaista', suoranaisia selostuksia ja ohjelmallisia seikkoja, mitä toveri Pel'-konen ajatteli. Tämän ensimmäisen kappaleen pitäisi olla to-teava ja siinä pitäisi luoda se perusta, jolta lähdetään. On luon-nollista, että siinä joudutaan ehkä harkitsemaan jotakin' sellaista, joka aikansa voi muuttua. Mutta kuten sanottu, sen tarkoituk-sena on siis **luoda pohjaa** niille varsinaisille periaatteille, jotkz alkavat sen jälkeen, kur* tässä ohjelmassa on määritelty puolueen varsinainen tehtävä.

Täällä erityisesti turkulaisten taholta on huomautettu siitä,' että ohjelma on liian pitkä ja monisanainen, ja katsottu, että pi-tuus tässä on jollakin tavalla ratkaisevaa. Kun komitea tutustui eri puolueiden periaateohjelmiin, niin siellä oli sekä pitkiä että lyhyitä, eikä tuo pituus millään tavalla vaikuttanut tuon ohjelman todelliseen käyttökelpoisuuteen. Norjalaisilla esimerkiksi on ta-vattoman pitkä ja yksityiskohtainen ohjelma, ranskalaisilla taas erittäin lyhyt, puolentoista liuskan pituinen, joka sanoo erittäin epämääräisesti sen, mihin puolue varsinaisesti pyrkii. Minä myön-nän, että tietysti tuollainen lyhyys on erinomainen ansio, mutta toisaalta olen omakohtaisesti kasvatustyössä havainnut, että ni-menomaan Forssan ohjelmasta eivät nuoret ihmiset 'saaneet riit-

tavan paljon Irti. Työväen Akatemiassa esimerkiksi käsiteltässä puolueen ohjelmaa tuli hyvin usein esille juuri se, että siinä aivan liian keskitetysti sanotaan asiat. Se ei kykene riittävän paljon sanomaan. Tarvitaan lisäselvityksiä kovin paljon. Me Jblemme pyrkineet tässä ehdotuksessa jonkinlaiseen kompromissiin *iinä mielessä, että on yritetty hiukan laajemmin selostamaan itse periaatteiden sisältöä, jotta se olisi käyttökelpoisempi.

Mitä sitten tulee näihin yksityiskohtaisiin huomautuksiin niin tuskin niihin tässä yhteydessä kannattaa kiinnittää sen enempää huomiota. Kai asianomaisessa valiokunnassa voidaan katsella •niitä kohtia.

Alpo Tiitinen: Hyvät toverit! Jos me lyhyesti haluaisimme luonnehtia ne eri ohjelmaesitykset, joita meillä tänäänkin on ollut käsiteltävänäme täällä, ja verrata niitä vanhaan periaateohjelmaamme, niin tekisi mieli sanoa, että nykyinen ohjelmamme, Forssan ohjelma olisi lähinnä luonnehdittavissa siten, että toteaisimme sen olevan tsarismin varjossa syntyneen vallankumousjulisuksen. Se ei sellaisenaan näin ollen voi meitä enää tyydyttää. Jos me ajattelemme sitten sitä esitystä, mikä toveri Pekka Railon nimellä esitettiin puoluekokoukselle, niin tekisi mieli sanoa korostetusti siitä, että se Forssan ohjelmaan verraten oli hyvin kalpea esitys ja vaikutti miltei pä antautumisjulistukselta. Nyt käsiteltävänä oleva Oittisen komitean esitys nähdäkseni osoittaa, että asetettu komitea on voinut pukea sanoiksi nykyaikaisen sosialidemokratian ydinajatuksat, vieläpä sellaisessa muodossa, että siitä saa eittämättä juuri sen kuvan, jota me kaipaamme ja toivomme, nimittäin 'ettei synny käsitystä siitä, että puolueemme perusolemus olisi' hänen vuosikymmenien aikana jollakin ratkaisevalla tavalla muuttunut ja että suhteemme kapitalistiseen järjestelmään olisi muuttunut. Tässä mielessä voinkin omasta puolestani onnitella komiteaa ja toveri Oittista, nyt kokoukselle jätetyn esityksen johdosta. Sen kaikki yksityiskohdat tuskin tyydyttävät kaikkia tässä salissa olijota. Mutta sen perusta miellyttäne meitä kaikkia. Ja kun olemme suuren puolueen jäseniä, jossa on erilaisia mielipiteitä, niin täytyy olla varaa sovitella yksityiskohtia.

Tahtoisin tehdä muutaman huomautuksen tämän esityksen johdosta ja tahtoisinkin keskittyä juuri ohjelman siihen kohtaan, joka minui käsittääkseni on tärkein. Tämä sivulla 13 alkava ja edelleen sivulle 14 jatkuva sosialisoinista koskeva kappale on mielestäni vielä tässä muodossaan kovin väritön ja vaikuttaa tarpeettoman "vesitetyltä". Jos me katsomme tämän mainitun koh-

dan viimeistä kappaletta, siis sivulla 14 jatkuvan -luvun viimeistä kappaletta, joka kuuluu seuraavasti: "Talouselämän luonteen perinpohjaiseen uudistamiseen tähtäävää suunnitelmallisuutta ja sosialisoimista on toteutettava sitä mukaa kuin ne käsitetään historiallisesti välttämättömiksi ja tarkoituksenmukaisiksi toimenpiteiksi" ja sitä seuraava lause kuuluu: "Elinkeinoelämän aloja ja yrityksiä on siirrettävä yhteiskunnan omistukseen ja hallintaan, sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista työn ja pääoman välisen ristiriidan 'poistamiseksi..." jne., niin tämä lause minun käsittääkseni ja tämä kappale on liian "vesitetyssä" muodossa. Ensinnäkin jo se, että ylimalkaan mainitaan elinkeinoelämän alat ja yritykset, saattaa kaikesta perusteluissa esitetyistä täsmennyksistä, huolimatta herättää pahaa verta pienyrittäjien keskuudessa, joita meidän suinkaan ei ole pyrkimys saada tässä asiassa takajaloilleen. Eikö onnistuneemmaksi muodostuisi kohtai siten, että vaadittaisiin yhteiskunnalliselta ja kansantaloudelliselta merkitykseltään ratkaisevia elinkeinoaloja ja yrityksiä jne. Tämä lisäys minun käsittääkseni poistaisi mahdollisuuden, että tuommoiset todella vaatimattomat pienyrittäjät eivät tulisi väärään huutoon. Voidaan tietysti sanoa, että tämä lisäys on tarpeeton sen vuoksi, koska täällä myöhemmin käytetään sanontaa "sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista" ja voidaan tulkita tietysti tämä varaus esimerkiksi siten, että kysymyksessä eivät ole mitkään vaatimattomat ja merkityksettömämmät elinkeinoalat ja yritykset. Mutta minusta koko tämä sivulause "sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista työn ja pääoman välisen ristiriidan poistamiseksi" on hyvin epäonnistunut ja heikko. Rohkenisin suositella valiokunnan harkittavaksi tämän kappaleen muuttamista niin, että siihen lisättäisiin tuohon "elinkeinoelämän aloja" sanojen eteen "yhteiskunnalliselta ja kansantaloudelliselta merkitykseltään ratkaisevia".

Niinikään esittäisin vielä harkittavaksi, eikö olisi syytä ottaa esitykseen mukaan kolmas tuotantotekijä, luonnonrikkaudet. Ainakin ennen pitkää, jos sosialisomisessa mennään eteenpäin, joudutaan myöskin tekemisiin luonnonrikkauksien yhteiskunnallistuttamisen kanssa.

Liukkonen: Arvoisat puoluekokouksen jäsenet! Täällä juuri äsken käytettiin puheenvuoro ohjelmakohdan sivulla 14 olevista kahdesta lauseesta, jotka koskevat merkittävää talousideologista ongelmaa, sosialisoimista. Minä voin vakuuttaa, että asianomainen komitea, joka nämä kaksi lausetta tänne pani, teki hyvin tarkkaa työtä, tutki tarkoin, minkälaisin sanakääntein tämä erittäin

-tärkeä asia tähän on pantava. Ensinnäkin on huomattava, että siinä on, tuollaisia "jarrumomentteja". Mm. tuo osoittaa ikäänkuin jarrua,;-> "sikäli kuin se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi". Sosialidemokraattisen katsomustavan mukaisesti sosialisointia on vietävä eteenpäin askel askeleelta. Tässä me eroamme kaikkein »selvemmin, kommunismista, joka edustaa kumouksellista suuntaa. Toisaalta,! tärkeä eroavaisuus on siinä, että se tahtoo perustaa sosialistisen yhteiskunnan diktatoorisille vallanperusteille, ei parlamentaarisen demokratian vallan puitteisiin.

, Tässä mainittiin mm. se, että meidän pitäisi panna tänne sana ."luonnonrikkauudet". Minä huomautan seuraavasta seikasta: ei ole tarpeen panna tähän luonnonrikkauksia, sillä yleensä niillä on jo omistaja olemassa. Ne ovat jo tietynlaisen yhteiskunnallisen toimiyksikön omistuksessa. Ja sosialisointi realisena taloudellisena aktiona aina suoritetaan siten, että yhteiskunnan omistukseen ja, hallintaan siirretään tällaisia taloudellisia toimiyksiköitä. Minä en ole nähnyt vielä ainuttakaan sosialisointilakia, jossa nimenomaan sosialisoidaan peltoja, niittyjä, puita, metsiä ja .kaivoksia ja niin edelleen, vaan niitä omistavia, sanokaamme esimerkiksi .osakeyhtiöitä.

. Kaikkein tärkein minun nähdäkseni on väite siitä, että sosialisointi on jollakin tavalla vesitetty. Ainakin itse epäilen, olisiko koko sosialisointi talousideologiana ainakaan aikaisemmin otettu — nimittäin kaksi marxilaista käsitystä — tähän *sosialisoinnin yleisiin syihin*. Toinen niistä perustuu keskittymisajatukseseen, mikä ilmenee siinä, että muodostuu suuria yksityiskapitalistisesti hallittuja taloudellisia voimayksiköjä. Toinen on .keskittyminen yksiiin käsiin, mikä on hyvin vanha, mutta tosin .melko yksinkertainen sosialisoinnin syy ja mikä esiintyy siinä, että yhteiskunnassa on olemassa köyhien ja rikkaiden välinen juopa tarpeettoman suuri

- Nämä .kaksi .sosialisoinnin syytä, mitkä tässä on mainittu, perustuvat,, tekee mieli sanoa, marxilaiseen ideologiaan. Mutta kolmas syy,, sitä ei vielä ollut siihen aikaan, jolloin Forssan ohjelma hahmoiteltiin: se on tuo niinsanottu täystyöllisyyspoliittinen syy. •Nykyisin perustellaan sosialisointia länsimaissa yleensä tällä kolmannella kohdalla, nimenomaan sillä syyllä, että halutaan luoda ., edellytykset suunnitelmataloudelle.

Mitä tulee •näihin sanoihin, niin minä henkilökohtaisesti olen .sitä mieltä, että yksi sana ehkä saisi jäädä pois, nimenomaan tuo ."sosialistiselle" suunnitelmatalouden edellä. Se tuli asianomais-

sa komiteassa puolihuolimattomasti. Se ei tässä yhteydessä merkitse mitään. Sillä silloin vallitsee sosialistinen talous, jos on olemassa taloudellinen suunnitelmallisuus, jos vallitsee laskelmatalous ja jos yhteiskunta omistaa tuotantovälineet. Ja ne asiat ovat tämän ohjelman yhteydessä tulleet esille.

Tämä kappale, mihinkä täällä kiinnitettiin huomiota edellisissä puheenvuoroissa, on tietyllä tavalla tasapainoitettu oikein nähdäkseni voimassa olevan teorian mukaan. Siinä on heitetty pois eräitä käyttökeltvottomia osia, mutta tuotu uusia lisää. Minä olisinkin sitä mieltä, että tämä puoluekokous ei tähän puuttuisi. Tästä saattaisi muuten tulla hyvinkin vaikeasti uudestaan formuloitava kohta tähän puolueohjelmaan.

Matilainen: Mielestäni tämä periaateohjelma voitaisiin hyväksyä sellaisenaan — kuitenkin pienellä lisäyksellä sivulla 14 kohtaan, missä sanotaan: "samalla on huolehdittava työntekijäin työolojen jatkuvasta parantamisesta ja vapaa-ajan tarkoituksenmukaisesta käyttämisestä". Tämä on poistettava ja sen sijalle "korjattava ne tehdyt virheet, mitkä antavat työnantajille oikeuden työntekijäin orjuuttamiseen".

Tämän perusteluiksi minä tahtoisin lausua sen, että sodan jälkeen tehtiin sellainen virhe, että annettiin työnantajille oikeus käyttää työpaikoilla työaikatutkimusta. Se on johtanut siihen, että työntekijöistä imetään mahdollisimman halvalla viimeinenkin energian pisama, ja sen lisäksi vaikuttaa vielä orjuuttavasti työntekijöihin.

Hakala; Hämeenlinnan Sos.-dem. Kunnallisjärjestön evästyskokouksessa todettiin, että puolueen uusi periaateohjelma on suuri edistysaskel verrattuna Forssan ohjelmaan. Kuitenkin kunnallisjärjestön kokous totesi tässä ohjelmassa monia sellaisia seikkoja, jotka olisi korjattava. Ne seikat on täällä päätoimittaja Pelkonen esittänyt ja minä en niihin sen enempää puutu. Yhden kohdan hän jätti mainitsematta, ja se on täällä sivulla 15, kysymyksen puolueen maanpuolustusohjelmasta. Siinä sanotaan: "Sen vuoksi Suomen Sosialidemokraattinen Puolue on antanut ja tulee kaikissa vaiheissa antamaan täyden tukensa Suomen itsenäisyyden säilyttämiseen ja turvaamiseen tähtääville toimenpiteille." Kunnallisjärjestömme on sitä mieltä, että näin tätä asiaa ei ole syytä periaateohjelmassa lausua, vaan että siitä tulisi jättää pois sanat "kaikissa vaiheissa" ja "täydellisesti". Siis yksinkertaisesti sanottuna lause tulisi sen jälkeen kuulumaan: "Sen vuoksi Suomen Sosialidemokraattinen Puolue on antanut ja tulee antamaan tu-

kensa Suomen itsenäisyyden säilyttämiseen ja turvaamiseen tähtääville toimenpiteille."

Tämä oli ainoa huomautus minun kohdaltani tästä asiasta ja toivoisin, että tuo seikka otettaisiin myöskin ohjelmatoimikunnassa huomioon.

Emil Hannonen: Hyvät puoluetoverit! Nyt käydyssä keskustelussa on jo tämän periaateohjelmaluonnoksen kohdalla selvennetty puutteita, mitä komitea on tehnyt. Onhan selvää, että mikään komitea ei saa jokaista tyydyttävää ratkaisua, ja senpä tähden on hyvä, että edustajat selventävät näitä asioita.

Mielestäni tässä sivulla 13 "Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen tehtävänä on kansainvälisen sosialistisen" jne., mielestäni olisi tässä syytä jollakin tavalla ottaa mukaan myös suomalaisuus, eikä ainoastaan kansainvälisyyttä.

Samalla olisi syytä selventää ja täydentää tätä sosialisimisasiaa, sillä sama asia voidaan käsittää kansan keskuudessa monella eri tavalla. Jos tämä olisi selvästi ja asiallisesti selostettu, siinä ei olisi mitään vääristelyn aihetta.

Täällä aikaisemmin jo puheenvuoroissa on "selvennetty" mielestäni vähäsen liikaakin. Täällä on mm. ehdotettu poistettavaksi "pienviljelijä"-sanakin. Jos me poistamme sanan "pienviljelijät", silloin me annamme maalaisliitolle voimakkaampia aseita, ja siihen meillä ei ole varaa.

Puheenjohtaja: Huomautan edellisen puheenvuoron johdosta, että mikäli minä olen voinut keskustelua seurata, ei ole pyritty "pienviljelijä"-sanaa poistamaan, vaan lisäämään tämän asian yhteydessä.

Tauno Heinonen: Hyvät toverit! Kun ohjelmaa joudutaan käsittelemään suuressa kokouksessa, on aivan luonnollista, että siinä tulee monia sellaisiakin näkökohtia huomioiduksi, joita komitea ei ole ottanut huomioon. Kuitenkin jokaisen täytyy myöntää, että tämä komitea on työssään onnistunut erinomaisen hyvin.

Ensiksikin tässä on lähdetty marxilaisesta materialistisesta historiankäsitteyksestä, johonka sosialidemokraattinen työväenliikekin tässä maassa pohjautuu. Sitten julistuksenomaisuus on toinen tämän ohjelman hyvä puoli, jonka myöskin koko työväestö tulee hyväksymään.

Mitä tulee erinäisiin sanontoihin, niistähän tietysti voidaan olla eri mieltä, mutta kuitenkin kokonaisuutena ottaen tämä ohjelma olisi ainakin Jyväskylän kunnallisjärjestön käsityksen mukaan sellainen, että se voitaisiin hyväksyä tässä kokouksessa tai-

läisenään. Meidän kunnallisjärjestössä korostettiin rauhankysymystä tällä hetkellä. Tässä periaateohjelmassa meni tämä rauhankysymys tuommoisella pienellä lisäyksellä tässä lopussa: "sekä kansainvälisten kiistojen ratkaisemista rauhanomaisin keinoin". — Tätä olisi voinut hiukan voimakkaammin korostaa.

Artturi Ranta: Minä yhdyn edellisen puheenvuoron käyttäjään siinä, että tästä ohjelmasta löytyy kaikki se, mitä on toivottu tästä löytyvän. Mielestäni tässä on verrattain lyhyeen ohjelmaan kietytty tavattoman laaja ja rikas puolueen periaatteellisen ohjelman määritelmä. Tällaisenaan se minun nähdäkseni kelpaa ja sanoisin, että se on hyvää työtä. Minä en ole suomen kielen erikoistuntija, mutta minä en ole maallikkona löytänyt siitä sellaisia kompastuksia, kuin täällä on väitetty siinä olevan. Sehän on ollut sidottava nykyaikaan ja sen takia siellä ei voi johdonmukaisesti välttää sanomasta jotakin siitä, mitä nyt on, ja eikä voida yksinomaan rajoittua siihen, mitä joskus tulevaisuudelta odotamme.

Turkulaisten ohjelma on aivan liian suppea ja riittämätön Sosialidemokraattisen Puolueen periaateohjelmaksi. Sehän käsittää noin puoli sanomalehtipalstaa ja pääasiassa siinäkin on yritetty tehdä jonkinlaista pontta tästä ohjelmakomitean mietinnöstä.

Minä pelkään, että ohjelmakomitealla ei ole mahdollisuutta ryhtyä ensi yön seutuna tätä monia vuosia valmistettua ohjelmaa uudelleen kirjoittamaan ja kaikkia niitä tylliseikkoja huomioon ottamaan, mitä täällä on esitetty. Tällainen ohjelma voidaan luoda vain siten, että ellei se suunnilleen sellaisenaan kelpaa puoluekokoukselle, niin silloin se on palautettava. Minkäänlaiseen paikkaustyöhön ei puolueen periaateohjelman kohdalla ole mahdollisuuksia.

Minä luulisin, että tämä ohjelma jo yhdessä suhteessa on täytännyt tehtävänsä: se on herättänyt puolueväen keskuudessa keskustelua periaateohjelman tehtävistä ja periaatekysymyksistä, ja tässä on nyt erinomainen runko, jonka ympärillä tätä keskustelua puolue-elämän piirissä voidaan käydä ja seuraavissa puoluekokouksissa, jos tarpeellista on, sitten näitä tarkistaa. Muuten edustamalleni kunnallisjärjestölle tämä ohjelma kelpaa sellaisena, kuin se on tässä esitetty.

Romppanen: Hyvät toverit! Kun näin kansanmiehenä kuuntelee tätä intoa, niin tuntuu siltä, että nyt yritetään tehdä ohjelma, joka kestää vähintään sata vuotta. Tarvitaanko niin pitkäaikaista ohjelmaa tehdä kerrallaan, koska sitä voidaan myöhemmin korjata olosuhteitten mukaan?

Minä puolestani kannatan ohjelmaehdotusta tuommoisenaan, mutta sanoisin kuitenkin että siitä puuttuu lähiajan tavoitteet, ne iskevät tavoitteet, joita Forssan ohjelmasta ei puuttunut. Ja nehan voidaan joissakin toisissa ohjelma-alustuksissa ottaa, esille.

Kuukkanen: Hyvät toverit! Minä olen itse ollut tässä periaate-ohjelmakomiteassa mukana, joten en voi arvostella sen työtä. Haluan tuoda Työläisnuorisoliiton kannanmäärittelyn tähän ohjelmaan, koska nuorisoliitto on omaksunut itselleen myöskin puolueen tähänastisen periaateohjelman. Nuorisoliitto on käsitellyt tätä useaan eri otteeseen, viimeksi liittoneuvostonsa kokouksessa. Sen johdosta liiton työvaliokunta haluaa puoluekokouksen tietoon saattaa, että liitto tulee esittämään liittokokoukselle tämän ohjelman hyväksymistä tällaisenaan muilta kohdin, paitsi rauhankysymyksen osalta, johon täällä on kiinnitetty huomiota.

Nuorisoliitto katsoo, että tässä 15 sivulla "Itsenäinen kansa — yhteistyön maailma" toisen kappaleen sanonta voisi olla hieman toisin stilistisesti muokattu, että siinä ei olisi aivan siinä esitettyä kansallista henkeä, vaan että tuo sanonta paremminkin kuvastaisi puolueen rauhantahtoa. Samalla nuorisoliitto tähdentää, että niillä kohdin, joilla tämä ohjelma ei palvele nuorisoliiton tarpeita, nuorisoliitto tulee valmistamaan tätä ohjelmaa täydentävän Sosialidemokraattista Työläisnuorisoliittoa varten oman periaateohjelman.

Reino Oittinen: Täällä on parissa puheenvuorossa viitattu sosiaalipoliittisiin kohtiin. Minä haluaisin mainita, että tänne on liitetty nimenomaan se kohta, missä puhutaan työläisten vapaa-ajan käyttämisestä. Komiteassa keskusteltiin tästä asiasta aika runsaasti. Lähtökohta oli se, että olisi ilmeisesti vakavaa aihetta palauttaa mieliin se, että sosiaaliset oikeudet, on saavutettu pitkällisen taistelun tuloksena ja työväestön pitäisi myöskin näitä sosiaalisia oikeuksiansa käyttää eikä niitä laiminlyödä. Kysymys on siitä, että yksityiset työläiset eivät aina riittävästi tajua sitä, että näistä sosiaalisista oikeuksista on pidettävä myöskin käytännössä kiinni ja myöskin sovellettava niitä omaan yksityiseen elämäänsä. Perusteluissa on vapaa-ajan käytöstä mainittu sentähden, että korostaisimme tämän loma-asian merkitystä kiihtyvän työtahdin ja rationalisoinnin aiheuttamien rasitusten vastapainona.

Keskustelua, joka koskee puolustuskysymystä, minä en rehellisesti sanoen ollenkaan ymmärrä, sillä eihän tässä ohjelmassa missään kohdassa esiinnytä kiihkokansallisina eikä missään mielessä sodan vaatijana tai sen ymmärtäjänä edes. Jos me kerran

-ohjelmassa selvästi lausumme, että meidän tähtäimenämme on pyrkiä sellaisen maailman luomiseen, jossa vallitsee rauha, ja katsumme, että kansainvälinen rauhallinen yhteistyö rakentaa kulttuuria jokaiselle, niin eikö tämä jo sinänsä ilmaise, että me olemme todellakin rauhallisten keinojen käyttämisen kannalla ja pyrimme kaikin keinoin tämantapaista kehitystä tukemaan? Se, että yhdessä kohdassa sanotaan, että haluamme tukea maan itsenäisyyttä, siinä me olemme tehneet vain käytännöllisen johtopäätöksen siitä toiminnasta, mikä puolueessamme on viimeisten kymmenen vuoden aikana ollut vallitsemassa. Puolueen jäsenet ovat todella taistelleet maan itsenäisyyden puolesta kaikkia keinoja käyttäen. Kyllä me tämän kappaleen selvään sanomme, sillä ei suinkaan se estä sitä, että puolue pyrkii kaikin keinoin myöskin rauhan asian ajamiseen. Tietyissä tilanteissa, niinkuin itse hyvin tiedämme, saattaa sitten käydä niin, ettemme voi aivan johdonmukaisesti pitää kiinni loppuun saakka tästä seikasta, vaan meidän täytyy maan itsenäisyyden takia mahdollisesti käyttääkin aseita. Mutta minusta tuntuu, että meillä ei ole mitään reaalista mahdollisuutta muunlaatuiseen periaatteen omaksumiseen.

Mitä sitten tulee tuollaisiin nykyhetken vaatimuksiin, joista useat puhujat ovat huomauttaneet, vieläpä äsken viitattiin Forssan ohjelmaankin, niin nyt on muistettava, ettei Forssan ohjelman periaatteellisessa osassa ollut mitään ajankohtaisia vaatimuksia, vaan ne sisältyivät siihen täydentävään ajankohtaiseen ohjelmaan, joka Forssan kokouksessa hyväksyttiin. On luonnollista, että puolueen on tämän periaatteellisen ohjelman hyväksymisen jälkeen eri yhteydessä hyväksyttävä sellaisia ajankohtaisia ohjelmia, jotka sisältävät yleisen politiikan suuntaviivat, samoin tiettyjä aloja koskevia erikoisohjelmia. Tämähän ei voi sisältää missään nimessä kaikkea sitä, mihin puolue pyrkii.

Koikkalainen: Turun sosialidemokraattinen kunnallisjärjestö käsitellessään puolueen periaateohjelmaa antoi täyden tunnustuksen Oittisen komitean työlle. Se katsoi, että tämä periaateohjelma on huomattavasti parempi kuin viime-puoluekokoukseen ns. Railon komitean valmistama mietintö.

Jos vertaa Turun "komitean" — jos käyttäisi tällaista ehkä liian juhlallista sanaa — ja Oittisen komitean laatimaa ohjelmaluonnosta keskenään, niin voi todeta, että Turun komitean ohjelmaehdotuksessa on täysin samat asiat kuin Oittisen komitean ehdotuksessa. Ainoana erotuksena on se, että se on huomattavasti lyhyempi, siinä on pyritty helpompaan sanontaan, ennen kaikkea

pyritty siihen, että se joukoille ilmoittaisi lyhyesti ja voimakkaasti puolueen periaatteen. Täällä on edustaja Ranta todennut, että Turun ohjelma on liian lyhyt, että se ei käsitä kuin korkeintaan puoli palstaa. Minun käsittääkseni puolueen periaateohjelmaa ei lasketa palstamittojen mukaan, vaan asiallisten asioiden mukaan. Se on varsin heikko peruste Turun ohjelmalle, jos senttimetrien mukaan ruvetaan arvostelemaan.

Täällä on varsin monien puheenvuoroissa esitetty huomautuksia Oittisen komitean esitykseen, ja ilokseni olen voinut todeta, että varsin monissa tapauksissa Turun komitean tekemän ohjelmaluonnoksen sanonta on vastannut sitä kuin täällä on toivottu asia sanottavaksi. Minä toivonkin, että kun valiokunta ryhtyy asiaa käsittelemään, se ottaa tämän Turun komitean ehdotuksen mahdollisimman vakavasti, sillä ei lyhyys ole pahasta. Jos me tosiaan lähdemme palstasenttien perusteella arvostelemaan, silloin Turun ohjelma on heikko. Se on lyhyt, mutta se on asiallinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on puoluetuomikunnan ehdotusta uudeksi periaateohjelmaksi eräissä kohdin arvosteltu ja toivottu siihen eräitä muutoksia valiokuntakäsittelyssä. Turkulaiset ovat ehdottaneet kokonaan uutta periaateohjelmaa. Käsitykseni mukaan nämä puheenvuorot on saatettu ohjelmavaliokunnan jäsenten tietoon, ja toivottavasti turkulaisetkin vievät sitten sinne tämän oman ohjelmansa, ja me jätämme tämän asian ohjelmavaliokunnan hoidettavaksi.

Asia lähetetään ohjelmavaliokuntaan.

Puheenjohtaja: Sitten meidän on jätettävä 19 ja 20 asiat väliin ja siirryttävä 21 asiaan.

Sos.-dem. Puolueen verotuspoliittinen ohjelma.

Esitellään käsiteltäväksi työjärjestyksen 21. asia: Sos.-dem. Puolueen verotuspoliittinen ohjelma, Puoluetuomikunnan esitys (siv. 26).

Tässä yhteydessä käsitellään:

a) Verotus tasapuoliseksi; Rautalammin Sos.-dem. Kunnallisjärjestön esitys (siv. 74).

Aaro Mäkelä: Hyvät puoluetoverit! Esillä oleva puolueen verotuspoliittinen ohjelma on tarkoitettu tulemaan sen ohjelman tilalle, joka hyväksyttiin vuoden 1926 puoluekokouksessa. Tämä ohjelmaesitys ei siihen nähden sanottavasti muutu; joitakin tarpeettomana

pidettyjä kohtia on jätetty pois ja toisaalta on ohjelmaa täydennetty niillä ajatuksilla, jotka nykyisin ovat kehityksen alaisina ja tarpeen, huomioon ottaa.

Jo asian esille ottamisella on tarkoitettu osittain ajankohtaisessa muodossa kiinnittää huomiota verotuspoliittisiin kysymyksiin, joista päivittäin joudutaan nykyisin paljon keskustelemaan. Verotuspoliittiset kysymyksethän ovat sodan jälkeen tulleet varsin ajankohtaisiksi kahdestakin syystä: toinen on muuttunut tai lisääntynyt julkinen varojen tarve ja toinen tällainen tekijä on ollut inflaatio.

Meillä ei ole tämän alustuksen yhteydessä syytä puuttua laajemmin siihen kysymykseen, mikä osuus kansantuotosta menee julkisten yhdyskuntien käsiin lävitse ja näin ollen mittaa verorasituksen suuruuden kokonaisuudessaan, koska se asia tulee esille toveri Varjosen alustaman talouspoliittisen keskustelun yhteydessä. Tähän seikkaan ei ole ohjelmaesityksessäkään kiinnitetty muuta huomiota kuin sen toisessa kohdassa löytyvässä lauseessa, että suunniteltaessa toimenpiteitä verorasituksen helpottamiseksi, on otettava huomioon, etteivät ne johda olemassaolevan sosiaalisen tason alentumiseen.

Viime päivinä on puhuttu paljon valtion menojen supistamisesta, ja tätä tarkoitavan komitean esityksestä ilmenee, että supistamisen kautta tultaisiin kaventamaan varsin tuntuvasti pääasiassa sosiaaliin tarkoituksiin osoitettuja määrärahoja. Verotusohjelmassamme on kuitenkin tahdottu pitää saavutetuista sosiaalisista eduista kiinni, eikä niiden kustannuksella olisi lähdeittävä harkitsemattomiin näennäisiin verohuojennustoimenpiteisiin. Sen sijaan kiinnitetään huomiota siihen, että mikäli verotuksen helpottamisesta tahdotaan puhua, olisi sekä valtiolle että kunnille löydettävä uusia tulolähteitä. Kokonaan eri asia on, että on silti vaa-dittava verotuksella koottujen varojen oikeata ja tarkoituksenmu-kaista käyttöä, jolloin kokonaisuuden kannalta toisarvoisia tarkoi-tuksia varten on verovaroja käytettävä pidättyvästi. Meitä ei enää nykypäivinä tarvitse pettää niin yksinkertaisilla fraaseilla, mikä liittyy kommunistien ja — ihmeellistä kyllä — myöskin nuoren kansanpuolueen verotuspropagandaan, että verot on asetettava "valtion maksettaviksi". Tiedämme, että jos "kakku" halutaan ja-kaa, on se ensinnä koottava.

Lähtökohtana vero-ohjelmaa laadittaessa on ollut jo vuosikymmeniä puolueessamme tunnettu tosiasia, että aivan samalla tavalla kuin tällaisen yhteiskuntakakun jakamiseen liittyy kysymys, miten

kakku on jaettava, aivan samalla tavalla on poliittisesti työväestön kannalta arvokasta ratkaista kysymys siitä, miten kakku on koottava; toisin sanoen minkälaiset periaatteet parhaimmalla tavalla tukevat sekä kokonaisuutta että yhteiskunnan valtavamman osan, työväestön tarpeita, jotka verotuspolitiikassa on huomioon otettava. Tällöin on meidän otettava tarkasteltavaksi meidän voimassa oleva verojärjestelmämme kokonaisuudessaan, kuten tämän alustuksen perusteluissa onkin tehty. Sen pohjalla on tehtävä johtopäätökset oikeudenmukaisemman verotuksen jakaantumisen aikaansaamiseksi.

Varsinkin Länsi-Euroopan ja Skandinavian maissa on viime aikoina verotuksen johtavimmaksi periaatteeksi työntäytynyt maksukyisyyden periaate, joka on saanut ilmauksensa tämän ohjelman ensimmäisessä lauseessa. Itse asiassa tämä sisältää ajatuksen, että jokaisen on osallistuttava yhteiskunnan kustannuksiin sitä suuremmalla panoksella, mitä suuremmat tulot tai varallisuus on kysymyksessä. Tämä merkitsee sitä, että verorasitusprosentti lisääntyy tulojen suuretessa, jota me sanomme asteettain ylenevän veron periaatteeksi, verotuksen progressiivisuudeksi. Koska tätä on pidettävä kaikin puolin sosiaalisesti oikeudenmukaisena, on sitä ohjelmassamme korostettava, niinkuin on tapahtunut. Tähän liittyy myös vaatimus, että riittävää toimeentulominimiä vastaava osa on jätettävä kokonaan verottamatta.

Kun tältä pohjalta tarkastellaan verojärjestelmäämme kokonaisuutena sen virallisen tutkimuksen valossa, jonka valtioneuvoston asettama verorasituskomitea on asiassa suorittanut ja mitä on selostettu ohjelman perusteluissa, ei verotuksen jakaantumista voida nykyisellään pitää oikeudenmukaisena. Kuluneen vuoden valtion tilinpäätöksen perusteella voitiin todeta, että jo liikevaihtovero tuottaa valtiolle yli 60 miljardia markkaa ja välilliset verot yhteensä yli 90 miljardia markkaa, kun sen sijaan progressiivinen tulo- ja omaisuusvero ynnä muut tuottavat noin 40 miljardia markkaa. Prosenttisuhde on siis välillisten ja välittömien verojen välillä: 66—33 %. Koska välilliset verot pienituloisille ja suuriperheille merkitsevät suurempaa rasitusta kuin suurituloisille, on välillinen verotuksemme näin kuluttanut, t.s. "syönyt" pois sen sosiaalisen edun, mitä pienituloisille verovelvollisille on koitunut valtion tuloveron asteettain ylenevän järjestelmän kautta.

Me tuskin voimme lähteä kansanpuolueen tavoin suoralta kädeltä sanomaan, että liikevaihtoveron poistamisen kautta valtion tuloista vähennettäisiin noin vain 60 miljardia markkaa, koska samalla tie-

dämme, mitä saavutettuja etuja tuo kaventaminen tulisi koskemaan. Meidän välillinen verotuksemme pyrkii jo tällä hetkellä huomattavasti antamaan oikeutta sosiaalisille näkökohdille siten, että se yleiset kaikkien tarvitsemat joukkokulutustarvikkeet vapauttaa välillisestä verosta tai asettaa niistä lievemmän veron kuin vähemmän kulutukselle alttiista ja varakkaampien piirien käyttämisistä tarvikkeista. Tällä tiellä on mahdollisuus päästä vielä pitemmälle tehostamalla ylellisyysluontoista verotusta ja vastaavasti poistamalla kulutustarvikkeiden välillistä verotusta. Olisi pyrittävä ainakin suunnilleen samaan suhteeseen, mikä vuonna 1543, jolloin uusi, nyt voimassa oleva verolaki säädettiin, asetettiin tavoitteeksi. Tavoitteenahan pidettiin, että välittömien verojen kautta valtiolle kerättäisiin noin 60 % ja ainoastaan 40 % jäisi välillisten verojen kautta kerättäväksi. Näin saadaan verorasitus kokonaisuudessaan vähävaraiselle väestöllemme edullisemmaksi* ja noudattamaan suurempaa progressiota, kuin tällä hetkellä on. asian laita.

Hyvin useasti kuulee esitettävän vaatimuksia, että verojärjestelmä on yksinkertaistettava. Ja tosiasia onkin, että tavallisella kansalaisella on vain aavistus siitä, onko hän saanut kaikki lain sallimat helpotukset verotuksessaan huomioon otetuksi vai onko häntä verotettu laittomasti. Tätä epätietoisuutta ja joskus epäluuloakin on suuresti lisännyt ennakoperinnän käytäntöön ottaminen, jonka johdosta maksuunpanoinääräys verovelvolliselle saat-
taa tulla useasti vuodessa ja eri perusteilla. Verovelvollisille ei ole riittäviä edellytyksiä kontrolloida verotuksen ja maksuunpanon laillisuutta. Se on lisäksi hankalaa, koska asian varmistaminen aiheuttaisi aina matkan verovirastoon tai kunnantöimistöön. Sen vuoksi yksinkertaistamisvaatimus on aivan oikeutettu. Mutta niinkuin asialla on aina kaksi puolta, niin on tälläkin. Mutkikas verotus johtuu ennen kaikkea siitä, että aikojen kuluessa on pyritty huomioonottamaan yhä lukuisampia verovelvollisille erilaisia olosuhteita juuri tarkoituksella saada verotus yhä oikeudenmukaisemmaksi. Selvyys on siis kärsinyt oikeudenmukaisuuden kustannuksella. Ehkä oikeudenmukaisuusperuste kaikesta huolimatta on arvokkaampi kuin helposti todettava summaarisuus, mikä voidaan todeta esimerkiksi meidän maatalouden verotuksemme kohdalla. Sehän on summaarista verottamista, mutta jonka kohdalla eniten voidaan osoittaa esimerkkejä selvästä epäoikeudenmukaisuudesta.

Verojärjestelmän yksinkertaistamiseen on olemassa perusteltujakin edellytyksiä, ennen kaikkea kunnallisveron ja valtion tulo- ja omaisuusveron yhdistämisen ja verotuksen periaatteiden yhden-

mukaistamisen kautta. Tähän seikkaan en kuitenkaan käytä aikaa, sillä sehän on jo virallisella taholla kehittelyn alaisena ja mm. eduskunnalle jätetään asiaa koskeva lakiesitys.

Mitä verovelvollisten eri ryhmiin ja heidän verottamiseensa tulee, on meidän ensinnä todettava oikeaksi toveri Varjosen alustukseen liittyvä väite, että liiketoimintaan kohdistuva vero on enemmän tai vähemmän välillistä, jonka johdosta harkitsemattomat verotustoimenpiteet kostaavat kuluttajille hyödykkeiden kallistumisena. Siihen en enempää puutu. Sen sijaan on oikeudenmukaisuuden nimessä, mikäli henkilökohtaiseen elämään ja mukavuuteen käytetyistä tuloista on kysymys, verotus pyrittävä saamaan kaikille todellisia tuloja vastaavaksi. Käytännössä asia on kuitenkin siten, että verovelvolliset ovat melko tavalla erilaisessa asemassa. Toisille laki antaa mahdollisuuden tulla verotetuiksi muuten kuin todellisista tuloistaan, toisilla on mahdollisuus käytännössä enemmän tai vähemmän salata tulojaan ja toisilla taas näitä mahdollisuuksia ei ole. Tämä on omiaan loukkaamaan kansan oikeustajuntaa eikä suotta. Me näemme jossakin kihlakunnan oikeudessa tai raastuvanoikeudessa, miten yhteiskunta suojaa kansalaisten oikeusturvallisuutta kymmenien ja satojen markkojen riidassa, mutta verotuksessa saattaa kysymys olla miljoonista eikä siinä saavuteta riittävää oikeusturvaa. Lain edessä ei olla tasa-arvoisia. Tämä ei ole oikein. Yhteiskunnan olisi käytettävä enemmän voimaa ja mahdollisuuksiaan oikeusvarmuuden aikaansaamiseksi verotuksen alalla. Siihen tähtää ohjelmassa korostettu vaatimus verotarkkailun tehostamiseksi.

Varsin oikeana on pidettävä tähän perustuen myös sitä, että palkkatuloista sallitaan tehdä 20 %:n vähennys. Koska tiedetään, että palkkatulojen kohdalla nykyisen ennakko-perinnän vallitessa ei ole mahdollisuuksia verojen välttämiseen, on tätä vähennystä pidettävä oikeana. Viittaan myöskin siihen, että m.m. Englannissa on tämä vähennysprosentti 20 %. Meillähän on nykyisin voimassa olevassa laissa tämä vähennysprosentti ainoastaan 10 %.

Eräs seikka, jonka kohdalla täällä kokouksessa todennäköisesti ilmenee kahdenlaista ilmaa, on ylityön verottaminen, josta ohjelmassa on maininta 7. kohdassa. Meidän on alun alkaen myönnettävä, että joudutaan täydelliseen sosiaalipoliittiseen ja veronkiertämisanarkiaan, jos ylityön verohelpotuksissa mennään harkitsemattomuuksiin. Tämä myönnettäneen SAK:nkin taholla. Saattaa kuitenkin olla aikoja, jolloin verotus tulee esteeksi työtehon lisäämiselle, koska ylityön tekemisen kannattavuusraja tulee

liian lähelle. Jos tästä huolimatta yhteiskunnan taholta pidetään ylityön teettämistä perusteltuna, kuten esimerkiksi sotakorvaus-tuotannon aikana on ollut asianlaita, on kohtuullista, ettei verotus kaikella voimallaan kohdistu ylityöstä saatuu tuloon. Eihän maatalouden verotuksessakaan työponnistuksia rangaista suurem-malla verolla. Ja tämä on ennen kaikkea inflaatioajan luoma aja-tus ja hyväksyttävä juuri tuollaisena, poikkeusajan ilmiönä, jolloin verolait eivät ole riittävän nopeasti ehtineet seurata inflaation tempoa.

Kuten ohjelman sanontakin edellyttää, on tarkoitus suojautua kohtuuttomalta verotukselta silloin, kun työtehon lisäämistä ja työponnistusten palkitsemista pidetään tärkeänä.

Vielä sananen maatalouden verotuksesta. Siinä on ensinnä tul-lut painovirhe, nimittäin 10) kohdan ensimmäinen lause pitää kuulua seuraavasti: "Maataloustulojen verotuksessa on luovuttava nykyisestä epäoikeudenmukaisesta verotusmenettelystä". Siitä se "pinta-ala" pitää jäädä pois (Kokouksesta: Niin se saakin jäädä!). Siinä otetaan käytäntöön uusi periaate, tässä ensimmäisessä lau-seessa, kun siinä sanotaan, että "on siirryttävä järjestelmään, jossa maatalouskiinteistön kokonaistuotto on verolaskelman pohjana". Tämä sisältyy tietääkseni sosialidemokraattisen pienviljelijäin neu-vottelukunnan vero-ohjelmaan samoin kuin seuraavakin lause. Sen sijaan ei ole aivan yhtä varmaa, että suhdanne- ja erikois-viljely ksisistä ja maatalouden sivuelinkeinoista saadun tulon ja met-sätulojen erikseen verottamiseen suhtauduttaisiin poikkeuksetta myönteisesti. Tämä on kuitenkin oikeastaan eräänlaista ylityön ja yritteliäisyyden verotusta, mitä tapahtuu kaikilla muillakin atoilla. Kaikesta päättäen maataloustuottajien taholla ei olla ha-lukkaita menemään selvään oikeudenmukaisuuteen siitä päättäen, minkä vastuksen sai tässä äskettäin osakseen metsäverotuksen uusimisehdotus metsänomistajien taholta. Meillähän on verrattain summaarinen maatalouden verottaminen kokonaisuudessaan ja tätä on perusteltu sillä, ettei ole mahdollisuuksia vaatia maata-loustuottajilta tarkkaa kirjanpitoa, koska se kävisi yli heidän voi-miensa. Käytännössä on kuitenkin asian laita siten, että kirjan-pitovelvollisuutta vaaditaan meillä varsin pieniltä yrittäjiltä. Jo-kainen kioskinpitäjä on verotusta varten velvollinen jonkinlaiseen pohjakirjanpitoon. Vastaavanlaisia vaatimuksia voitaisiin esittää tietysti maatalouden osalta ainakin niistä viljelysmuodoista, jotka ovat ilmeisesti maataloudesta riippumattomia tai ovat konjunk-tuurinomaisia. Tämän ei millään tavalla pitäisi olla vaikeata.

Minä otan yhden esimerkin. Meillä on esimerkiksi sianhoito nykyisin kytketty pinta-alaverotusperusteisiin ja harjoittipa tätä sianhoitoa miten tehdasmaisesti tahansa, niin sitä ei meidän korkeimman hallinto-oikeuden ennakoaktin mukaan erikseen veroteta. No tämä kuitenkin johtaa joissakin tapauksissa epäoikeudenmukaisuuteen, koska tätä tietä on mahdollisuus saada ainakin tiettyinä aikoina varsin huomattavaa liikutuloa.

Yleensä ei pienviljelijäin kannalta tämän ohjelman pitäisi olla mikään raskas, sillä heillä tädlainen konjunktuurinooiainen viljely tapahtuu niin pienessä mittakaavassa, että se joka tapauksessa tulisi jäämään verotuksessa varsin vähälle, jos sitä voitaisiin tällä perusteella verottaa laisinkaan. Pääasiassa se tulisi koskemaan tavallisuudesta poikkeavaa laajaperäistä konjunktuurinomaista viljelyä.

Puheenjohtaja: Olemme kuulleet puoluetoimiston esityksen sos.-dem. puolueen verotusohjelmasta, Esitys päättyy täällä sivuilla 31—33 olevaan ponsilausehmaehdotukseen, johon alustaja jo itsekin teki jonkin oikaisun. Sivulla 74 kunnallispoliittisissa esityksissä on esitys N:o 15 "Verotus tasapuoliseksi", Rautalammin sos.-dem. kunnallisjärjestön esitys, joka on samaa asiaa koskeva ja siinä toivotaan erikoisesti kiinnitettävän huomiota metsäverotukseen.

Kun tämä asia menee ohjelmavaliokuntaan, missä meidän Mäkelämme on asiantuntijana, niin pyytäisin puheenvuoroja käytettäessä käsittelemään nämä molemmat asiat yhdessä ja sen perusteella sitten asia lähetetään valiokuntaan.

KESKUSTELU:

Salomaa: Hyvät toverit! Täällä alustaja jo esitellessään tätä verotuspoliittista ohjelmaa kiinnitti huomiota tuohon sivulla 32 olevaan kohtaan 7, jossa käsitellään ylityöstä saadun tulon verotusta. Meidän työväenyhdistyksemme kokouksessa myöskin kiinnitettiin tähän erikoista huomiota sen tähden, että meidän mielestämme ei ainakaan olisi syytä mainita tässä yhteydessä tätä ylityökysymystä, sillä meillähän on ammattiyhdistysväen keskuudessa vallalla yleinen käsitys siitä, että ylityötähän ei pitäisi tehdä, ellei siihen ole aivan välttämätön pakko. Meillä on myöskin työttömyyskysymys uhkaamassa monella ammattialalla ja näin ollen ei olisi syytä verotuspoliittisessa ohjelmassa myöskään kiihottaa tätä ylityökysymystä, jotenka pitäisin tarpeettomana tuon maininnan tästä verotuspoliittisessa ohjelmassa. Onhan mo-

nia työnantajia, jotka mahdollisesti teettävät jossakin tapauksessa mieluummin ylityötä kuin lisäävät työvoimaa ja tätä tietä estävät ehkä muutamilta työttömiltä työmahdollisuuden. Esitänkin, että kohdassa 7 oleva ensimmäinen lause tyyten poistettaisiin.

Lumikero: Minun huomiotani pitkän kokemuksen nojalla verotusmiehenä kiinnitti erikoisesti tässä se, että tästä puuttuu kohta, joka palkkatyöläisille ympäri maata, mutta erikoisesti siellä meillä pohjoisessa on varsin aktuelli. Kun joudutaan elinkeinoa hakemaan toiselta paikkakunnalta niin kaukaa, että ollaan pakotettuja käyttämään kulkuneuvoja, majoittumaan ehkä tilapäisesti sinne tai muuta, se aiheuttaa vuodessa varsin huomattavan lisämenon ja saattaa tällaiset palkkannauttijat epäoikeudenmukaiseen asemaan. Sen vuoksi minä fohkenenkin ehdottaa tähän ohjelmaan sivulla 32 kohtaan 5 toisen, seuraavan sisältöisen kappaleen:

"Toisella paikkakunnalla työskenteleville palkkannauttijoille on myönnettävä oikeus vähentää tuloistaan tulon hankkimisesta johdettavana rasituksena ainakin todelliset matka- ja majoituskulut."

Eero Lehto: Minä haluaisin vain tässä verotuspoliittisessa ohjelmassa kiinnittää huomiota erääseen seikkaan, nimittäin sairausajan palkkaan, että se huomioitaisiin joko tässä ohjelmassa tai sitten mahdollisesti eduskunnassa lain laatijain taholla. Siinä on -nimittäin sellainen pieni sanakäännö, joka muuttaa koko tämän ennakkopidatyksen, jos on saanut sairausajan korvausta tai palkkaa. Nykyään nimittäin sairauskorvaus on verotonta, mutta sairausajan palkka, josta esimerkiksi sairaskassat maksavat, siitä pidätetään veroa jopa 20 %. Tämä on siis suhteeton rasitus, kun ottaa huomioon, että esimerkiksi sairaskassat maksavat vain 60 % sairausajasta korvausta, joten siitä ei pitäisi enää veroa nähdäkseni joutua suorittamaan. On sitten eri asia, jos sairausajalta saadaan täysi palkka.

Minä vain pyytäisin tekemään tällaisen korjauksen tällä kohtaa.

Emil Hannonen: Meillä pienviljelijöillä ei ole mitään sitä vastaan, mitä tässä puoluetoimikunnan ehdotuksessa on esitetty vero tuspoliittiseksi ohjelmaksi. Mutta tahtoisin korostaa tätä metsäverotuksen kohtaa. Tämä kieltämättä on ollut epäoikeudenmukaista varsinkin viime vuosina, koska metsänmyyjät ovat saaneet kohtuuttoman paljon tuloja pienillä myynneillä. Mutta mielestäni tämä olisi säilytettävä edelleenkin pinta-alaverotuksen pohjalla. Samalla olisi korotettava näitä verotusperusteita suhteellisesti enemmän, mitä nyt on viime vuosina korotettu. Tah-

toisin perustella tätä sillä, että jos ryhdytään verottamaan metsän myynnistä ja tämä pinta-alaverotus pidetään alhaisena, tulisi kuntien talous epäoikeudenmukaiseen asemaan, sillä hyvinä vuosina näitä', metsänmyyntituloja olisi verotettava paljon ja toisin ajoin kovin vähän. Silloin jouduttaisiin vastaavasti palkkatuloista ja muista; sen tapaisista tuloista kantamaan kunnille veroäyryjä paljon enemmän. Mutta jos metsätulo verotettaisiin pinta-alaverotuksen; muodossa, pysyisi kuntien talous enemmän tasapainossa.

Sitten tämän ohjelman 6) kohdassa mainitaan, että on pyrittävä siihen, että kunnan ja valtion välittömät verot yhdistetään, ja nämä verotoimistot yhdistetään yhdeksi. Nyt on meneillään sellainen järjestely, että useampia kuntia laitetaan samaan veropiiriin. ; Mielestäni tähän ei olisi mentävä, sillä ennen kaikkea verotuksessa tarvittaisiin paikallistuntemusta, ja jos jossakin kaukana muussa kunnassa toimitetaan verotus, silloin jää varsinakin vähävarainen kansanosa siihen asemaan, että tuo maksukykyisyysperiaate on vain paperilla eikä ole käytännössä toteutettavissa. „,Siksi olisi, jos yhdistäminen tapahtuu, toimistot järjestettävä jokaiseen kuntaan ja jokaisesta kylästä on oltava paikallistuntua, että tämä verotus tulisi todella maksukykyisyyden periaatetta; noudattaen oikeudenmukaiseksi määräytyksi.

Aaro Mäkelä: Minä vain viittaan siihen kohtaan, josta Lumikero täällä mainitsi, nimittäin tähän matkakustannusten vähentämiseen, joka, tosiaankin on työväestön kannalta varsin tärkeä seikka huomioon ottaa. Tämä oli kyllä komiteassa myös esillä, mutta ajattelimme, että niitä saattaa olla joitakin muitakin saman tyyppisiä-tällaisia vähennyksiä, ja pidimme tarpeettomana esittää sitä,sillä tavalla, kuin Lumikero esitti. Sen sijaan täällä 7) kohdassa on Lumikeron kanta huomioitu. Siinä sanotaan: "Tulojen hankkimisesta aiheutuneet kustannukset on otettava tähänastista suuremmassa määrin vähennyksinä huomioon". Sen pitäisi sisältää myöskin nämä matkakustannukset.

Ilkkala: Herra puheenjohtaja! Täällä kiinnitti Lumikero, kun tulin sisälle, aivan oikeaan asiaan huomiota, johon itsenikin oli tarkoitus kajota. Tulojen hankkimisesta aiheutuneita kustannuksia ovat :todellakin matkakulut, joita joissakin tapauksissa on työntekijöihin nähden huomioitu siitä huolimatta, että siitä ei lain määräyksiä ole olemassakaan.

. Tämä. kohta kuitenkin, kuten Mäkelä mainitsi, on tässä ehdotuksessa ,7.),,kidassa huomioitu ylimalkaisena lauseena. Tähän

ryhmään kuitenkin kuuluisi siitä jossain määrin poikkeava asia; ja se koskee perheellisten työntekijäin asuinpaikkakuntansa ulkopuolella suorittamaa ansiotoimintaa. Nimenomaan maaseutuloissa joudutaan hyvin paljon hakemaan työpaikkaa ulkopuolelta oman paikkakunnan ja nämä ovat useimmiten sellaisia työtilaisuuksia, joista ei saada päivärahaa eikä muuta matkakulukorvausta. Tällainen on ainakin perheellisiin työntekijöihin kohdistuva rasitus. Sillä rasitusta siitä joka tapauksessa koituu, että perhe joutuu asumaan kahdessa paikassa. Tämä voitaisiin juuri 7) kohdassa huomioida, jos siinä toinen lause, joka alkaa "Tulojen hankkimisesta" .. pantaisiin kuuluvaksi näin: "Tulojen hankkimisesta ja perheellisen työntekijän asuinpaikkakuntansa ulkopuolelta saadusta ansiotoiminnasta aiheutuneet kustannukset on otettava tähänastista suuremmassa määrin vähennyksinä huomioon". Siis ainoastaan pieni sivulause lisää tähän kohtaan.

Minua henkilökohtaisesti läheltä koskettaa maataloustulojen verotus. Tässä kohdassa nykyinen käytäntö ja myöskin se käytäntö, joka istuneen verolakikomitean mietinnössä edelleenkin, on epäoikeudenmukainen. Epäoikeudenmukainen se ei nähdäkseni ensi sijassa ole siinä, mistä mainitaan tässä puoluetoimikunnan esityksessä. Siinä nimittäin sanotaan, että "maataloustulojen verotuksessa on luovuttava nykyisestä epätarkasta verotusmenetelystä ..." jne. Verotusmenettely sinänsä ei ole pääasia maatalousverotuksessa eikä varsinkaan pikkutilojen verotuksessa. Pääasia; on minusta työn arvon verotuksessa ja juuri siinä kohtaa on suurimmat puutteet olemassa. Siitä ei kuitenkaan puhuta tässä esityksen perusteluissa eikä ponsissa yhtään mitään. Siinä; suhteessa myöskin minulla on tässä istuneen verolakikomitean mietintöön, sisältyvä lisäys. Siinä ei myöskään tässä suhteessa poiketa siitä, mitä ennen on asiasta säädetty. Tämän lisäyksen 2§ alkaa näin; "Maatalouskiinteistöstä saatuja tuloja (lukee verolakiesityksen. 2» §:n).

Tämä järjestelmä johtaa siihen, että hankaluutta pyritään veroittamaan. Silloin jos tämän suuntaista ohjetta verolautakunnat käytännössä noudattavat, se merkitsee sitä, että jotakin kivistä peltoa kyntävälle, joka joutuu käyttämään kalliita työvälineitä ja saattaa hehtaarin kynnössä viipyä kolme päivää, sille on pantava tästä työstä kolmen päivän palkka, kun traktorinomistajalle, joka suorittaa työn kahdessa tunnissa, on pantava vain 2 tunnin palkka.' Siis samasta työstä toiselle kahden tunnin, toiselle kolmen päiväni

Tämänsuuntainen tämä on, jos käytännössä kirjaimellisesti noudatetaan määritelmää.

Toiseksi on huomattava, ettei suinkaan maatilatalouden tuotloon vaikuta pääasiassa se, kuinka paljon siinä työtä tehdään, vaan mitä työ tuottaa. Kaikilla muillakin elinkeinoelämän aloilla menetellään niin, että mitä siitä saadaan tuloa, se on verotuksen pohjana. Tämän takia käsitykseni mukaan on ehdottoman välttämätöntä, että täällä vihdoinkin päästään oikeudenmukaiselle pohjalle tässä asiassa. Meillä on nykyinen säännös ollut voimassa vuoden 1925 alusta alkaen. Jo silloin selitettiin, että nimenomaan maatalousverotukseen nähden nämä säädännön määräykset ovat sellaisia väliaikaisiksi tarkoitettuja poikkeuksia niin kauaksi aikaa, että ehditään kehittää uusi järjestelmä, joka perustuisi oikeudenmukaisuuteen. Nyt on kulunut 28 vuotta eikä vielä ole keksitty semmoista oikeudenmukaista järjestelmää. Sellainen kuitenkin hyvin helposti on löydettävissä.

Kaikkia tällaisia seikkoja pitäisi huomioida. Tämän perusteella, kun on vähän aikaa, ehdotankin, että tämän kohdan alku pantaisiin kuuluvaksi näin: "Maataloustulojen verotuksessa on luovutettava nykyisestä epätarkasta ja epäoikeudenmukaisesta pinta-alaja työn arvon verotuksesta ja siirryttävä työn tuottoon perustuvaan verotusjärjestelmään ..." jne.

Helenius: On erittäin hyvä, että tällaisen suuren kokouksen huomiota kiinnitetään asiaan, joka koskee kaikkia kansalaisia. Kaikkein vähiten tyytyväisiä verotusoloihin ovat luonnollisesti viimeisen markankin maksavina ennakoperintälain jälkeen palkannauttijat. He eivät paljon ole mutisseet, vaikka maksavat kaikkein raskaimman veron. Mutta sitä enemmän pitävät porua maanviljelijät, liikemiehet ja pienviljelijätkin mukaan luettuina, joita ei veroteta samalla tavalla kuin palkannauttijoita. Sitäkin suuremmalla syyllä on nyt aika kiinnittää siihen huomiota, koska verotusoloissa paraikaa toimitetaan uudistuksia.

Tämä epäoikeudenmukaisuus verotusoloissa johtuu mielestäni suurelta osalta siitä erilaisuudesta, mikä vallitsee kunnan ja valtion verotuksen välillä. Jokainen käsittää, kuinka paljon tässä on oikeutettuaakin, kun valtion verotuksessa tällä hetkellä 150.000 markan tulojen saaja kolmannessa veroluokassa ei maksa yhtään penniä veroa valtiolle, mutta saman suuruudesta tulosta maksetaan 150 veroäyriä. Jokainen käsittää, että nämä eroavaisuudet valtion ja kunnan verotuksen välillä ovat niin valtavat ja suuret,

että ne vaativat pikaisen korjauksen ja välttämättömän korjauksen sen jälkeen kun valtion ja kunnan verotus yhdistetään.

Täällä eräs puheenvuoron käyttäjä lausui epäilyksensä siitä, että kunnan ja valtion verotus yhdistettyinä usean kunnan käsitäviksi veropiireiksi ei olisi muka oikein. Tämä minun mielestäni on päin vastoin. Paljon parempi olisi saada verotus todellakin ammattimiesten tehtäväksi, ja siinä työ riittävän asiantuntemuksen ohella tulisi kunnollisesti suoritetuksi.

Uuden verolakiesityksen, sikäli kuin tiedän, tarkoituksena on, että valtio nimeäisi toisen puolen verolautakunnan jäsenistä ja kunta toisen puolen. Valtionkin on nimettävä nämä asiantuntijat parhaista jokaisessa kunnassa olevista verotusmiehistä ja naisista. Kunta luonnollisesti sen tekee ilman muuta valitsemalla parhaat henkilöt. Ja kun tämä teknillinen työ suoritettaisiin ammattitaidolla, ei ole kenelläkään pahaa sanottavaa siitä, vaan päinvastoin epätasaisuudet ja epäoikeudenmukaisuudet ja vanhat kalavelkojen maksamiset toisille verotuksesta kokonaan loppuisivat. Ja tähän pitäisi pyrkiä.

Omalta kohdaltani hyväksyn tämän puolueen laatiman verotuspoliittisen ohjelman. * Se on runkona erinomaisen hyvä. Ei voida laatia sanallisesti tarkemmin tällaisessa kysymyksessä sellaista, joka voisi tyhjentävämmän sanoa. Kukin ajankohta tuo eteen uusia vaatimuksia ja uusia vaatimuskohteita, jotka kukin omalla kohdallaan on käsiteltävä. Näin ollen mielestäni tässä ohjelmassa ei ole mitään pois otettavaa.

Ketola: Mitä tulee tähän puoluetoimikunnan esitykseen verotuspoliittiseksi ohjelmaksi, täytyy sanoa, että siinä on tehty hyvää työtä. Perustelut ovat varmasti kaikin puolin paikallaan. Tämä varsinainen ehdotus, nämä yksitoista kohtaa ovat niin hyvin perusteltuja, ettei niihin kokonaisuutena ole paljon puuttumista.

Kaikki nämä kohdat on kiteytetty sanoisin paljon kiinteämmin ja paremmin kuin esimerkiksi periaateohjelman kohdat olivat. Muutamiin yksityiskohtiin pieniä huomautuksia näin yksityisesti ajatellen.

4) kohdassa loppulauseessa sanotaan: "Riittävään toimeentuloon tarvittavat tulot" jne. Mikä on riittävä toimeentulo, siitä voi olla eri mieltä. Se pitäisi olla tuommoinen verotuksessa huomioitavampi ja siis normaalisempi kuin joku "riittävä"-sanonta.

Sitten tämä 7) kohta* missä sanotaan: "Työtehon lisäämiseksi ja yksityisten työponnistusten palkitsemiseksi on verolakeja laadittaessa pidettävä huolta siitä, ettei ylityöstä saatu tulo joudu

liian ankaran verotuksen alaiseksi". On toiselta puolen tietystikin paikallaan, ettei ylityö joutuisi kovin ankaran verotuksen alaiseksi, mutta toiselta puolen, kun ajattelee nyt tällä hetkellä esimerkiksi omilla teollisuuden aloilla tehtävää ylityön määrää, on se nykyisin jo liian suuri monilla paikkakunnilla, kun samanaikaisesti ilmenee työttömyyttä samoillakin työaloilla. Näin ollen ajateltiin, jos ylityöverotusta lähdetään helpottamaan, että työntekijöissä syntyy se tunne, että pitää pyrkiä tekemään enempi ylityötä, koska siitä ei mene niin paljon veroja kuin aikaisemmin, ja näin ollen saattaa tämä aiheuttaa toisille työttömyyttä. En ole tullut ajatelleeksi, mikä olisi siinä parempi sanonta, vai jättäisikö tuon ylityöverotuksen siitä kokonaan pois.

Sitten tämä toveri Lumikero ehdotti tänne 5) kohtaan, että toisella paikkakunnalla työssä olosta saataisiin helpotuksia. Täällähän sanotaan 7) kohdan viimeisessä lauseessa: "tulojen hankkimisesta aiheutuneet kustannukset on otettava tähänastista suuremmassa määrin vähennyksinä huomioon". Tämä kohta tavaltaan tulkitsee juuri sitä toisella paikkakunnalla hankittua tuloa. Miksei siinä voisi sanoa mahdollisesti selvemmin, että "tulojen hankkimisesta aiheutuneet kustannukset, esim. toisella paikkakunnalla, on otettava tähänastista suuremmassa määrässä huomioon". Tämä nähdäkseni tulisi tyydyttämään sen, mitä muilla paikkakunnilla tehdystä työstä pitäisi alennuksia saada.

Lempi Lehto: Hyvät puoluekokousedustajat! Jokainen varmaan olemme yksimielisiä siitä, että verotus on meille kaikille hyvin rasakas. Ja erikoisesti se painaa palkkatyöläisiä, siis niitä, joiden tulot verotuksessa voidaan todeta kaikkein parhaiten ja myöskin verottaa kaikkein tarkemmin. Ne toverit, jotka ovat joutuneet työskentelemään kaupunkien tai kuntien verotuslautakunnissa, ovat varmaan tässä työssä tehneet sen huomion, että kaikkia muita piirejä voidaan verottaa arvion mukaan, mutta palkannauttijat ovat juuri sellainen kansanosa, joka joutuu kaikkein tarkemmin verotuksensa maksamaan. Mutta kuitenkin huomaa, että monet kauppiasparit voivat hankkia itsellensä huomattavia omaisuuksia aivan lyhyessä ajassa ja heidän liikkeensä, kauppansa verotus vuosi vuodelta kirjanpidon mukaan näyttää kovin pieneltä. Tässä suhteessa olisikin saatava aikaan muutos, että kaikkia näitä piirejä voitaisiin verottaa oikealla tavalla.

Kun meidän maamme teollisuuden ja tuotannon palveluksessa työskentelee hyvin suuret määrät naisia, nimittäin yli 40 %, ja näistä naistyöntekijöistä on 1/3 naimisissa olevia aviovaimoja, niin

on syytä, luonnollisesti kiinnittää huomiota myöskin näiden naimisissa olevien naisten verotukseen. Täällä meidän puolueen verotuspoliittisessa ohjelmassa ehdotetaan 8) kohdassa, että aviopuolisoita on verotettava palkkatuloistaan erikseen, tai mikäli heitä verotetaan yhteenlaskettujen tulojen perusteella, on toisen aviopuolison tuloista tehtävä riittävän suuri vähennys. No tämän suuntainenhan on nykyään meillä voimassa. Mutta se ei kuitenkaan poista sitä epäkohtaa, joka on perheenäitien tai aviopuolisoitten verotuksessa. Eiväthän kaikki aviovaimot ole sellaisia, jotka käyvät työssä saadakseen itselleen neularahoja tai joitakin hienouksia, kuten eräät henkilöt sanovat, vaan kyllä se on taloudellinen välttämättömyys, jonka johdosta hyvin suuressa määrässä meidän työväestömme keskuudessa olevia perheenäitejä on pakotettu jatkuvasti käymään ansiotyössä. Mielestäni on myöskin välttämätöntä, että meidän puolueemme verotuspoliittisessa ohjelmassa tämä kohta huomioitaisiin hiukan toisella tavalla ja muutettaisiin siihen suuntaan, kuin meillä aikaisemminkin oli, että aviopuolisoita verotetaan erikseen. Silloin tässä päästään jonkinlaiseen oikeudenmukaisuuteen. Nuo tuollaiset kotiapulaisvähennykset, joista tässä puhutaan, ne eivät kuitenkaan tässä tuo mitään uutta.

Ehdottaisinkin, että 8) ponsi muutetaan aivan lyhyeksi, nimittäin näin kuuluvaksi: "Aviopuolisoita on heidän palkkatuloistaan verotettava erikseen".

Kaarlo Hämäläinen: Hyvät toverit! Tässä on puhuttu 10) kohdan johdosta hyvinkin monessa puheenvuorossa. Ja esityksessähän lausutaan, että maataloustulojen verotuksessa on luovuttava nykyisestä epätarkasta pinta-alaverotusmenettelystä ja siirryttävä järjestelmään, jossa maatalouskiinteistön kokonaistuotto on verolaskelman pohjana. Minä luulisin, että käytännössä tämä on sellainen seikka, että tuskin löytyy sellaista järjestelmää, jossa päästään tarkalleen totuuden mukaiseen tulokseen maatalouskiinteistöjen tuoton verottamisessa. Minun nähdäkseni ei vika olekaan siinä, että meillä verotetaan maatalouskiinteistöä pinta-alan mukaan, vaan vika on siinä, että meidän verotusperusteet eivät ole suinkaan oikeudenmukaiset. Vikahan makaa siinä, että meillä toistakymmentä vuotta sitten siirryttiin lainsäädännössä sellaiseen järjestykseen, että maatalouskiinteistön verotettava tulo lasketaan kolmen edellisen vuoden puhtaan tuoton perusteella. Ja kun me ajattelemme, minkälaista inflaatiovauhtia meidän talouselämäme on kulkenut viimeisten kymmenen vuoden aikana, niin me

huomaamme, kuinka suuren edun maataloustuottajat ovat tällä lain määräyksellä itselleen saaneet. Eräs virhe on mm. se, että metsän tuotto hehtaaria kohti on meillä asetuksella määrätty huomattavasti todellista alhaisemmaksi. Luulisin, että ainakin 1/3 pitäisi näitä lukuja korottaa, ennenkuin päästäisiin siihen, mitä metsät todella hehtaaria kohden tuottavat. Miksei voitaisi sanoa, että myöskin palkannauttijain tuloista otetaan huomioon kolmen edellisen vuoden keskimääräinen vero ja lähdetään verottamaan sen mukaan.

Minä en tahdo lähteä tekemään mitään tiivistä ehdotusta, mutta toivoisin, että asianomaisessa valiokunnassa, kun tätä 10) kohtaa tullaan ruotimaan, kiinnitettäisiin tähän minun mielestäni eräänlaiseen perusseikkaan huomiota, siis siihen seikkaan, jossa pääasiallinen vika maatalouskiinteistöjen verotuksessa makaa.

Puheenjohtaja: Kun täällä on jo kymmenen puheenvuoroa käytetty ja seitsemän on vielä käyttämättä,, eiköhän sanota, että jo riittää (Kokouksesta: Riittää!). Ehkä rajoitetaan puheenvuorot.

Puheenvuorot rajoitetaan.

Jukka Kortelainen: Metsämaan puhtaan tuoton verotuksessa on pysyttävä minun mielestäni sillä kannalla, millä kannalla on viime vuosina oltu, nimittäin pinta-alaverotuksen kannalla. Olen 26 vuotta ollut verotuslautakunnassa ja tullut kokeneeksi siinä, että kun puun myyjää ja tukkiyhtiöitä verotetaan, ei silloin irtoa kuin ihan nimeksi. Kun otetaan pinta-alaverotuksena, niin saadaan jotain. On eri asia, jos perusteita nostetaan, sehän on asia erikseen, mutta ei missään nimessä pinta-alaverotuksesta ole pois luovuttava.

Mitä sitten tulee verolautakunnan yhdistämiseen, täällä ainakin yksi puheenvuoron käyttäjä jo sanoi, että sitten siitä vasta hyvä työ tulee, kun asiantuntijat ja ammattimiehet verolautakuntaan koottaisiin. Mutta niissä kunnissa, jotka ovat pienviljelijävaltaisia, niissä tarvitaan tuntemusta. Ei ne ammattimiehet tiedä, minkälaisia työhön liittyviä seikkoja milläkin isännällä on, onfeo perheessä sairautta, onko siinä mitä. Näin ollen olisi pysyttävä siinä, jotta jokaisessa kunnassa olisi oma verolautakunta siitä huolimatta, vaikka se yhdistetään valtion verolautakuntaan.

Myöskin mitä tulee tuohon kohtaan, että pitäisi ylityöstä lievemmin verottaa, niin se ei ole oikein. Kyllä minun mielestäni olkoon ylityötä tai mitä tahansa, on samalla tavalla verotettava. Muuten se synnyttää huonoa verta.

Kärnä: Hyvät puoluekokouksen osanottajat! Haluan tähän ve-

rotuskysymystä käsittelevän alustuksen 10) kohtaan kiinnittää vielä huomiota, koska täällä sanotaan, että pinta-alaverotusmenetelystä on siirryttävä järjestelmään, jossa maatalouskiinteistön kokonaistuotto on verolaskelman pohjana. Minä rajaseudun edustajana voisin sanoa, että sellainen kokonaistuottoon verotuksessa pohjautuva laskelma ei ole käytännössä mahdollista.

Evästyteni mukaisesti tämän vain tuon julki tässä verotusohjelmaa laativalle komitealle, että entisen, siis pinta-alaverotuksen pohjalla olisi näitä verolakeja muutettava. Muutenhan tämä esitys käsitykseni mukaan onkin kohtalaisen hyvä.

Vielä huomauttaisin metsänmyyntitulojen verotuksesta. Asia on niin, että jos metsänmyynti verotetaan myyntitulon perusteella, jäävät minun käsitykseni mukaan yhtiöt tästä verotuksesta ulkopuolelle, sillä nehan eivät myy metsää. Yksityiset metsänomistajat joutuvat kylläkin maksamaan veron myöskin metsänmyynnistään, niinkuin tässä ilmeisesti on tarkoitus ja hyvä tarkoitus tässä esityksessä onkin, mihin olisi pyrittävä.

Puheenjohtaja: Edustaja Väre on ehdottanut 8) kohtaan seuraavan muutoksen: "Aviopuolisoita on heidän palkkatuloistaan ve[^]rotettava erikseen."

Sulo Rissanen: Täällä sivulla 33 puhutaan inflaatiovoittojen verottamisesta, ja se on erikoisesti meillä Kerimäellä ollut askarruttavana asiana verotuslautakunnan piirissä. Kunnassamme on ollut tapauksia, joissa joku talous oli 1938 ja 1946 välillä hyötynyt noin 4—5 miljoonaa inflaatiovoittoa siinä muodossa, että talo oli ollut velkainen aikaisemmin, ja kun markan arvo oli alentunut ja realiomaisuuden arvo lisääntynyt ja oli myyty osa tästä realiomaisuudesta, tämä olikin riittänyt velan maksamiseen ja jäljellä oleva omaisuus oli valtion-verotuksessa arvioitava niin korkeaksi, että tämä teki todella näin huomattavia summia. Nykyisten lakien perusteellahan ei verotuslautakunnalla ollut oikeutta näitä tälliä tavalla saatuja hyötyjä verottaa.

Puheenjohtaja: Edustaja Rönqvist on tehnyt pitkähkön muutosehdotuksen, jätetään se ohjelmatoimiikunnan käsiteltäväksi.

Ojala: Kuulin äsken, että tähän 7) kohtaan on jo tehty muutosesitys. Tässä puhutaan ylityön verohelpotuksesta, Kuitenkaan maassamme nykyisin ei vielä ole täystyöllisyyttä, ja koska kapitalistisen järjestelmän mukaan työnantaja pyrkii pitämään määrätyn reservin porttien ulkopuolella, ja mieluummin teettämään vaikka ylitöitä, ennenkuin ottamaan työvoimaa tarpeeksi, niin näin ollen tämä tulisi palvelemaan enemmän työnantajia. Näin

ollen ehdotankin vain, että tämä kohta muutettaisiin tai kokonaan poistettaisiin.

Kivi: Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluefeokoustoverit! Tähän kohtaan, johon aion kiinnittää huomiota, on täällä jo aikaisemmin puututtu, nimittäin 7. kohtaan. Mutta koska näissä puheenvuoroissa ei ole vielä siltä kannalta asiaa käsitelty, kuin miltä. Helsingin Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö edustajistonsa kokouksessa tätä kysymystä käsitteli, niin haluan nekin näkökohdat tuoda esiin.

Näissä perusteluissa sanotaan, että työtehon lisäämiseksi ja yksityisten työponnistusfcen palkitsemiseksi pitäisi ylityökorvaus saada vähemmän verotetuksi kuin muu ansiotulo. Tämä on hyvin suuressa määrin periaatteellinen kysymys, samalla kun se on myöskin tietysti taloudellinen kysymys ja verotuspoliittinen kysymys. Mehän olemme aikanaan taistelleet hyvin voimakkaasti saadaksemme aikaan 8-tuntisen työpäivän ja vieneet sen lävitse. Tällä kertaa- meillä on tämän kokouksen esityslistalla esitys, jossa mainitaan ehdotuksena 5-päiväinen työviikko.

Kun nyt toiselta puolen verotuspoliittisessa ohjelmassa käydään esittämään ylityöstä saadusta palkasta verohelpotuksia, niin nämä seikat lyövät ristiin keskenään. Asiahan on sillä tavalla, että lain mukaan saadaan vuodessa tehdä ja teettää ylityötä määrätty määrä. Käytäntö on kuitenkin osoittanut sen, että työntäjät hyvin mielellään teettävät ylityötä, paljon enemmän kuin mitä laki sallii ja on hyvin huomattava joukko työntekijöitä, jotka mielellään myöskin tekevät näitä ylitöitä. Niillä ammattiyhdistysliikkeen henkilöillä, jotka joutuvat työnsä vuoksi valvomaan, että tätäkin säännöstä ylitöistä noudatetaan, on hyvin suuria vaikeuksia. Jos nyt vielä mentäisiin siihen, että annettaisiin vero* helpotus näistä ylityökorvauksista, niin silloin johdettaisiin asiat aivan pilalle.

Helsingin kunnallisjärjestön edustajiston kokous oli yksimielisesti sitä mieltä, että tämä kohta pitäisi poistaa tästä ohjelmasta, koska se käytännössä johtaisi aivan toisenlaisiin tuloksiin, kuin mihin pyritään, ja koska se myöskin periaatteellisesti on aivan väärin siihen nähden, mitä tähän asti on työaikalakina ja kysymykseen nähden periaatteena hyväJksytty.

Vänttinen: Kun puhutaan verorasituksen keventämisestä, on siinä aina määrätty tendenssi varsinkin perheellisten veronmaksajain kohdalta. Meillä on varsin voimakkaasti lisätty verotusta pieniperheille, vanhoillepojille ja vanhoillepiioille. Kautta vi»-

sien on myöskin näiden verovelvollisten verorasitusta luvattu keventää. Kun tällaisia verovelvollisia on myöskin meidän puolueemme kannattajajoukoissa verrattain runsaslukuinen määrä, odotavat jo nämäkin verovelvolliset joskus heidän verorasituksensa keventämistä. Eihän näiden vanhojenpoikien ja pieniperheellisten verorasitusta ole edes yritettykään keventää millään pisteostoilla, niinkuin perheellisten kohdalla on tehty lapsilisien muodossa ja niitä alinomaan kohottelemalla.

Täällä myöskin mainittiin jo se, että metsänmyyntiverotus olisi korjattava ankarammalla pinta-alaverotuksella ja siten luokitettava metsät, että sellaiset metsiköt, jotka säilytetään vain pankkilaitoksiin niitä myymättä, nämä verotuskohteet olisi saatava entistä ankaramman verotuksen alaisiksi. Täällä joku edustaja mainitsi, että firmat eivät myy metsiään. Se on perätöntä. Ne hakkaavat omia metsiänsä ja jalostavat ne. Myöskin yksityiset metsänomistajat, jotka ovat varakkaita, voivat kieltäytyä metsiään myymästä. Kunnat eivät saa verotuloja silloin, kun metsien myyntituloja ei ilmoiteta.

Verotusohjelman 6. kohdassa myönnetään kunnille eräs uusi verotuskohde, että omaisuudesta on myöskin oikeus kunnilla verottaa. Lyhyesti sanottuna tämä seikka voi olla se naula, joka maaseudulla pikkutalonomistajat ja torpanomistajat karkoittaa meidän kannattajajoukoistamme, koska sillä lisätään ennestäänkin heidän tuntuvaan verokuormaansa.

Tyine Leivo-Larsson: Herra puheenjohtaja, kun katsoo tätä vero-ohjelmaa, niin suurin piirtein tietysti voi antaa sille sen tunnustuksen, että se seuraa niitä linjoja, joita me yleensä olemme keskusteltaessa näistä asioista noudattaneet. Mutta tässä on muutama asia, joihin ehkä on syytä vielä kiinnittää huomiota.

Ensinnäkin tahtoisin kannattaa sitä esitystä, jonka täällä Kivi teki nimenomaan tästä, mikä kielteinen vaikutus voisi olla sillä, että hyväksyttäisiin tämä 7. kohta.

Toisaalta on eräs asia, johonka nimenomaan perusteluissa on paljonkin kiinnitetty huomiota, ja se koskee tulojen salaamista. Täällä on sanottu, että kun osa ihmisiä pääsee salaamaan tuloja, niin silloin se aikaansaa sen, että toiset joutuvat maksamaan veroa muiden verovelvollisten puolesta. Mielestäni tätä seikkaa olisi syytä tehostaa, sillä on todellakin niin, että eräät työnantajat yhdessä työntekijäin kanssa pyrkivät salaamaan tuloja ja näin ollen todella käy niin, että toiset työläiset ehkä pienemimistä tuloistaan joutuvat maksamaan näiden suurempituloisten puolesta

veroa, ja sehän ei ole oikeudenmukaista emmekä me siihen koskaan ole pyrkineetkään.

Täällä joku mainitsi siitä leskiperheiden vähennyksestä, jonka leskiperheet olisivat oikeutetut tekemään sen vuoksi, että perheenäiti on kuollut, ja näin ollen joudutaan perheen työt teettämään vierailla. Tämä ajatus leskiperheiden asettamisesta erikoisasemaan on ollut monta kertaa eduskunnassakin esillä eri aloitteiden muodossa ja tuntuu siltä, niinkuin yleinen oikeustaju tämän hyväksyisi.

Sen sijaan minä en ole ihan varma siitä, että se ajatus, josta yleensä puhutaan kotiapulaisvähennyksen nimellä, siis siitä, että vähemmän ansainnut saa vähentää tuloistaan osan, siinä, osutaan harhaan, sillä kysymys ei ole kotiapulaisvähennyksestä, vaan siinä on kysymys siitä tasauksesta, mikä tahdotaan antaa perheille sen vuoksi, että yhdistämällä miehen ja vaimon tulot, nämä joutuvat korkeampaan veroluokkaan kuin mihinkä ne omien tulojensa perusteella joutuisivat. Mielestäni on tehtävä sellainen ero, että jos on kysymyksessä leskiperhe, joka tarvitsee kotiin apulaista, niin tällaisille perheille mielestäni olisi annettava oikeus vähentää tuloistansa kohtuullinen määrä.

Sitten tässä on pari kohtaa, joihin vielä tahtoisin kiinnittää huomiota. Ne ovat kohdat 4. ja 6.

Kohta 4. Siinä asetutaan sille kannalle, että yleensä olisi välillistä verotusta tarkistettava, ja se on aivan oikein. Mutta sitten sanotaan, että liikevaihtoverotus olisi pyrittävä saamaan ylellisyysveron luontoiseksi. Tämä, ylellisyysverotuksen luonne on hyvin vaikeasti määriteltävissä, ja osoituksena vain siitä, mitenkä eri tavalla ihmiset arvostelevat sitä, mikä on ylellisyyttä, mainitsen, että kun eduskunnassa on esim. puhuttu naisten sukkienvapauttamisesta liikevaihtoverosta, niin hyvin monet miehet, varsinkin maaseudun miehet, ovat olleet sitä mieltä, että nylonsukat eivät ole mitään jokapäiväisiä tarvikkeita, vaan ylellisyyttä. Tosiasia on kuitenkin, että nylonsukka on kaikkea muuta kuin ylellisyyttä. Kuri 3 kuukautta voi pitää yhtä paria sukkia ilman, että tarvitsee parsia niitä, niin minä voin vakuuttaa teille, ettei se ole silloin ylellisyyttä. Päinvastoin meidän olisi pyrittävä siihen, että me saisimme enemmän nylonsukkia miehille ja lapsille, myöskin työsuikiksi, sillä nylonia on olemassa muutakin kuin hiuksenhienoa. Jos saadaan tällaisia hyviä sukkia, niin perheenemäntien työtaakka helpottuu huomattavasti. Minun mielestäni sitä ei voida sanoa ylellisyydeksi, jos hankitaan tarvikkeita, jotka tarkoittavat nimen-

omaan juuri perheenemännän työtaakan helpottamista. Ihmisten mielipiteet ovat niin erilaisia tässäkin asiassa.

Sitten tässä kohdassa 6., se on mielestäni vähän epäselvä. Me olemme tuolla pöydissä koettaneet lukea sitä usean hengen voimalla emmekä ole oikein päässeet selville siitä, mistä tässä on oikein kysymys. Jos ajattelemme, että kuntien ja valtion verotus yhdistetään, niinkuin tässä sanotaan, niin ei ainakaan näin käytännön kunnallisihmisenä oikein ymmärrä, millä tavalla kunta sitten voisi tehdä talousarvionsa ja arvioida tulonsa, jos koko tämä juttu muutettaisiin, niinkuin tämä noin sanan mukaisesti luettuna ehkä antaa käsittää. Minusta tuntuu, että riittäisi toistaiseksi se, että me saisimme aikaan sen, että voitaisiin tuloilmoitus kunnalle ja valtiolle tehdä samalla kaavakkeella ja että aikaansaataisiin progressiivisuus kunnanverotuksessa ja että saataisiin aikaan omaisuusverotus myöskin kunnille. Minusta se riittäisi ja pitemmälle menevä yhdistäminen valtion ja kunnan kohdalla ei ole oikein hokuttelevaa, jos ajattelee niitä kielteisiä kokemuksia, joita kunnilla on ollut nimenomaan ennakkoveron perinnästä. (Kokouksesta: Oikein!).

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Keskustelu asian johdosta on päättynyt, mutta alustaja haluaa vielä jonkin sanan asian johdosta sanoa.

Mäkelä: Niin, täällä on erikoisesti viitattu keskeisvähennykseen. Tietämäni mukaan se sisältyy tähän uuteen lakiesitykseen, joka nyt pitäisi tulla eduskunnalle ja luultavasti siellä menee läpi, niin että me emme tähän ohjelmaan sitä sen tähden ottaneet.

Tästä maatalouden verotuksesta vielä sananen. Tässä viimeisessä ehdotuksessa tämä ensimmäinen lause pyydettiin poistettavaksi. Mielestäni tämä kuitenkin korjaantuu sillä huomautuksella, jonka minä heti alustavassa puheenvuorossani mainitsin, siis niin, että tuo pinta-ala-sana poistetaan siitä, mikä merkitsee sitä, että pinta-alajärjestelmä tulee siis jatkuvasti olemaan maatalousverotuksen pohjana.

Sitten vielä tähän Leivo-Larssonin huomautukseen tästä yhdistämisestä sanoisin, että se lienee tosiaankin vähän epäselvä nimittäin kun tässä sanotaan, että kunnan ja valtion välittömät verot yhdistetään. Tuo sana "verot" pitäisi kai korvata sanalla »verotus" tai "verotustyö" yhdistetään. Nimittäin lakiluonnos ei sinänsä tarkoita sitä, että rahat pantaisiin läjään ja sitten jälkeenpäin jaettaisiin, vaan kyllä siinä heti verotustyössä erotetaan kunnan ja valtion tulot erikseen.

Puheenjohtaja: Keskustelu asian johdosta on lopullisesti päät-Hynyt.

Keskustelussa, jossa on käytetty 18 puheenvuoroa, on kiinnitetty erikoista huomiota puoluetoimikunnan ponsien 5., 6. ja 7. sekä 10. kohtiin. Useita kannatettuja, muutosehdotuksia on eri ponsien kohdalla tehty, mutta ne nyt on kirjallisesti jätetty tänne ohjelmavaliokunnan asiantuntijalle ja hän saattaa ne ohjelmavaliokunnan tietoon.

Asia siirretään tällaisen evästyksen jälkeen ohjelmavaliokunnan käsiteltäväksi.

Kysymys päätetään lähettää ohjelmavaliokunnan käsiteltäväksi.

TALOUSPOLITIIKAN AJANKOHTAISIA PERUSKYSYMYKSIÄ.

, *Unto Varjonen:* Hyvät puoluetoverit, puoluekokousedustajille on jaettu moniste, jonka nimenä on: "Eräitä sosialidemokraattisen talouspolitiikan ajankohtaisia peruskysymyksiä". Lienee tarpeetonta täällä enää lukea tätä alustusta. Minä tyydyn ainoastaan kiinnittämään huomiota eräisiin alustuksen kohtiin.

Alustuksessa puututaan aluksi, valtiojohtoisuuden lisääntymiseen meidän maassamme ja muualla maailmassa. Tämä on tosiasia, jota ei voida jättää huomioonottamatta myöskään sosialidemokraattisessa talouspolitiikassa ja sosialidemokraattisessa politiikassa yleensäkin. Tähän saakka on monasti vallinnut sosialidemokraattisissa piireissä se käsitys, että kaikki puheetkin valtion menojen supistamisesta tai varoittelut valtiontalouden laajenemisesta olisivat lähinnä jonkinlaista porvarillista politiikkaa, jonka tarkoituksena on ehkäistä työväestölle edullisten uudistusten toimeenpano. On epäilemättä käytännössä ollut useinkin näin asiantilaita, mutta jos me tarkastelemme esim. tällä hetkellä poliittisia puolueitamme meidän maassamme, voimme todeta, että kyllä porvarilliset puolueet, nimenomaan maalaisliitto on vähintäänkin yhtä karkäs lisäämään valtion menotaloutta kuin konsanaan sosialidemokraatit ovat olleet. Kannanotto on vain toinen. Tietystikin halutaan valtion menoja lisätä määrättyyn suuntaan.

Muualla maailmassa viimeaikainen valtiontalouden laajeneminen on johtunut ennen muuta varustelujen lisääntymisestä. Me useinkaan emme tule ajatelleeksi, mitenkä raskasta taakkaa varustelut loppujen lopuksi monille maille merkitsevät. Mehän olemme puhuneet sotakorvauksista, jälleenrakennuksesta jne. Tosiasia on kuitenkin se, että moniaalla maailmassa, niin lännessä kuin idässä-

kin, nykyään käytetään huomattavasti enemmän varoja varusteluihin suhteessa kansantuloon kuin mitä esim. meillä on ollut sotakorvausrasitus ja puolustusmenot. Meillä valtion menotalouden laajeneminen on ennenkaikkea seuraus siitä, että valtion budjetin kautta on ryhdytty yhä laajemmassa määrässä yrittämään tulojen siirtoa kansalaisryhmältä toiselle. Tämä tulojen siirto kansalaisryhmältä toiselle olisi varsin selväpiirteinen tehtävä, jos valtion tulot hankittaisiin esim. pelkästään fyysillisten henkilöiden välittömällä verotuksella. Olisi varsin helppo havaita, paljonko suurempituloisilta voidaan ottaa tuloja ja antaa pienempituloisille. Loppujen lopuksi rajana olisi ainoastaan se, että kaikkien tulot tulisivat yhtä suuriksi äärimmäisessä tapauksessa.

Täällä aamupäivällä joku puheenvuoronkäyttäjä mainitsi mm. siitä, että on väärin siirtää, valtion menoja kuntien kannettaviksi siitä syystä, että valtion verotus on progressiivinen, mutta kuntien verotus ei sitä ole. Tällainen väittämä ei nähdäkseni ole kovinkaan tarkkaan harkittu. Meidähhän täytyy muistaa, että fyysillisten henkilöiden verotus loppujen lopuksi nykyään merkitsee kovin vähän valtiotaloudessa. Jos valtion menojen suuruusluokka nykyisin on noin 200 miljardia markkaa vuodessa, siitä noin kymmenesosa, 10 % suunnilleen kerätään välittömällä fyysillisten henkilöiden verotuksella. Ei ole mitenkään mahdoton tehtävä valtiotaloudellisesti poistaa kokonaan fyysillisten henkilöiden, siis palkkatulojen välitön verotus. Siksi suuressa määrässä valtion tulo-talous nykyisin lepää muiden verotusmuotojen varassa. On näin ollen selvää, että tulojen siirrot suurempituloisilta vähempituloisille eivät tapahdu niinkään yksinkertaisesti. Voidaan päinvastoin sanoa kun otetaan, huomioon, että välillinen verotus suhteellisesti enemmän rasittaa pienituloisia, että valtion budjetin välityksellä siirretään varoja köyhemmiltä rikkaammille.

Tästä länsimaisesta käsityksestä verojen maksusta tulojen mukaan, varallisuuden imukaan, siitähän poikkeaa ainoastaan sellainen järjestelmä, jota Neuvostoliitossa on harjoitettu. Siellähän valtion keskusjohto kerran on määrännyt palkat, jotka saattavat vaihdella hyvinkin paljon, jopa 30-kertaisiksi, niin ei katsota enää tarpeelliseksi esim. progressiivisella verotuksella muuttaa tulosuhdetta, vaan verotuksen pääpaino pannaan liikevaihtoveroon. Tämä liikevaihtovero taas kohdistuu lähinnä yleisiin kulutustavaroihin. Tässä alustuksessa on mainittu mm., että v. 1949 suolan vähittäiskauppahinnasta oli noin 90 % liikevaihtoveroa. Sen sijaan taas silkki ta varain liikevaihtovero oli 53—57 % välillä. Tällaisessa sys-
ii

teemissä eletessä voidaan tietysti varsin helposti tuotannon kasvassa alentaa hintoja, niinkuin sanotaan. Tämä itse asiassa merkitsee liikevaihtoveron alentamista. Useimmissa muissa maissa kuitenkin verotuksen pääpaino on välittömässä verotuksessa. Mainittakoon esim. Ruotsissa, varsinaisista menoista rahoitetaan yli 50 % tulo- ja omaisuusverotuksella. Sen sijaan taas valtion sijoitusmenot periaatteessa rahoitetaan valtion lainoilla. Tästä huolimatta myöskin Ruotsissa nykyisin yhä enemmän puhutaan niistä rajoituksista, joita tulojen siirto nykyisen verojärjestelmän vallitessa kohtaa.

On tietystikin selvää, että tällainen valtion varojen jako eri ryhmille on poliittisesti erittäin kiitollinen tehtävä, ei vähiten tietystikään sosialidemokraateille, mutta käytännössähän käy niin, että tehdään kompromissi: lainsäädäntö ja budjettipäätökset suurimmaksi osaksi nykyoloissa ovat kompromisseja. Se merkitsee sitä, että jonkin ryhmän saadessa lävitse määrärahoja, toinenkin ryhmä saa kompensatiota omalla tahollaan, ja lopputuloksena on valtiotalouden yhä suurempi laajeneminen. Hyvänä esimerkkinä tästä on viimeinen lisäbudjetti, jossa Arava-määrärahojen 1 miljardin markan lisäystä vastaisi suunnilleen yhtä suuri määräraha maaseudun asunto-olojen parantamiseen. On tietysti erittäin kaunis ja hyvä asia parantaa maaseudun asunto-oloja, mutta nykyoloissa, jolloin maaseutu on sekä saanut valtion varoja että muita varoja asunto-olojen kohentamiseen tavattoman paljon enemmän kuin väestökeskukset, tällaista kompromissia tuskin voidaan pitää puolustettavana, jos asiaa yritetään katsoa yleisestä kannalta. Ilmeistä olisikin, että sosialidemokraattiselta kannalta olisi nykyoloissa voimat suunnattava ennen muuta valtiotalouden uusjakkoon siten, että valtion menojen rakennetta pyrittäisiin muuttamaan työväestölle edullisemmaksi. Sen sijaan menojen lisäyksistä olisi pidättäydyttävä, ellei vähemmän tärkeiksi havaittujen menojen kohdalla saada aikaan vastaavaa supistusta. Verotuspoliittisesti olisi taas palattava sille välttämättömyystarvikkeiden välitöntä verotusta vastustavalle kannalle, jota sosialidemokraatit määrätietoisesti edustivat ennen sotia.

Suomi on maailmassa milteipä aivan poikkeuksellisessa asemassa siinä suhteessa, että valtio on rahoittanut jopa sijoitusmenonsakin miltei -kauttaaltaan verovaroilla. Kun taas valtion tulot muodostuvat pääosiltaan välillisistä verotuksista, liikevaihtoverosta jne., niin seurauksena on ollut, että tavallinen kansalainen on jou-

tunut kantamaan myöskin valtion pääomakustannukset välittömästi ja suurempina kuin mitä muualla on asianlaita.

Viime aikoina on julkisuudessa käyty väittelyä valtion obligatolainan liikkeelle laskemisesta ja ilmeistä on, että tällainen lainaus-toiminta valtiontalouden hoidon kannalta olisi asiallisesti hyvin puolustettavissa. Eräänlainen lainausideapoikanen syntyi, kuten tunnettua, viimeisen lisäbudjetin yhteydessä, jossa muodostettiin Pohjois-Suomea varten eräänlainen lainauskonserni. Valitettavasti vain tämä lainausmuoto on sellainen, ettei se millään tavalla helpota valtiontalouden asemaa. On mitä suurinta poliittista kulis-sientekoa uskoa, että lyömällä yhteen kansaneläkelaitos, Suomen Pankki ja Postisäästöpankki voitaisiin valtiolle saada joitakin sel-laisia tuloja, joita sillä ei ennestään ole.

Eräs tähän valtiontalouden kehitykseen liittyvä piirre on se, että myös väestökeskusten asuntotuotannon rahoitus samoin kuin maaseudun asuntotoiminnan rahoituskin on suurelta osaltaan jou-tunut valtion kannettavaksi ja verovaroin rahoitettavaksi. On epäi-lemätöntä, että Arava-järjestelmä aikanaan oli täysin välttämä-tön, että edes jossain määrin päästäisiin asuntorakennuksissa vauhtiin. Nykyoloissa on kuitenkin se vaara tarjolla, että rahoitus jää pysyväisesti verovaroin hoidettavaksi, kuitenkin niin että tästä laajasta tehtävästä ei pystytä tyydyttävällä tavalla selviämään valtion tulo- ja menotalouden puitteissa. Tällaisesta verovaroin tapahtuvasta asuntorakennustoiminnasta on myöskin sanottava se, että siinä hyvin suuressa määrässä toteutuu tulon siirto köyhem-miltä rikkaammille. On varsin oletettavaa, että esim. Arava-lainan saajista ehkäpä enemmistö on henkilöitä, joiden tulot ovat keski-määrää korkeammat. Kovinkaan oikeudenmukaisena toisaalta voidaan tuskin pitää sitä, että ns. vanhoissa taloissa päävuokra-laisen aseman omaavat hyvin useissa tapauksissa saavat alivuok-ralaisiltaan moninkertaisesti sen määrän, minkä itse joutuvat vuok-rana maksamaan.

Välittömästi sodan jälkeen esitettiin usein olettamuksia, että asunto- ja vuokratkysymyksen ratkaisu loppujen lopuksi muodos-tuisi samanlaiseksi kuin ensimmäisen maailmansodayi jälkeen. T.s. vanhojen talojen vuokrat kohoaisivat lähelle uusien talojen vuokria. Tällainen ratkaisu tuskin enää monien vuokrasäännös-telyvuosien, inflaatiovuosien jälkeen, on mahdollinen. Kysymys on vain siitä, onko asuntotuotannon rahoittamiseen muita keinoja käytettävissä kuin verovaroihin turvautuminen. Eräänä mahdollar-suutena nähdäkseni olisi se, että palattaisiin jonkinlaiseen soli-

daariseen vuokratiloihin siten, että vanhojen talojen asukkaat omalta osaltaan joutuisivat vastaavasti enemmän osallistumaan uusien asuntotalojen rahoittamiseen.

Tämäntapaista suunnitelmiahan on aikaisemminkin esiintynyt, mutta ne ovat kaatuneet siihen poliittiseen realiteettiin, että vanhojen talojen asukkaita on paljon enemmän kuin asunnottomia. Johonkin tämänkaltaiseen ratkaisuun lienee kuitenkin' päädyttävä, jos asuntopulmasta halutaan päästä.

Viime vuosina on käyty julkisuudessa taloudellisista kysymyksistä ehkä eniten kiistaa palkkapolitiikan tiimoilta. Niin meillä kuin muuallakin on koetettu parantaa palkkatyöväestön asemaa suorittamalla rahapalkkojen yleiskorotus kerta toisensa jälkeen. Tällaiset yleiskorotukset on taas yritetty reaalisesti turvata sitomalla ne esim. elinkustannusten kellitystä kuvastaviin indekseihin jne.

Kokemus on kaikkialla maailmassa, niin myös meillä, paljastanut tällaisen menettelytavan heikkoudet ainakin siinä suhteessa, että siten osaltaan voimakkaasti myötävaikutetaan inflaation syntymiseen ja jatkumiseen. Kun inflaatio kerran on lähtenyt liikkeelle, on myöskin käynyt niin, että palkkatyöväestö loppujen lopuksi on jäänyt kilvassa tappiolle. Näin ollen on ollut pakko turvautua loppujen lopuksi linnarauhoihin, vakauttamisohjelmiin jne.

Nähtävästi tulevaisuuden eräänä vaikeana kysymyksenä tulee olemaan sellaisen palkkapolitiikan kehittäminen, joka toisaalta turvaa työntekijäin kohtuullisen osuuden nousevasta tuotannosta, nousevasta kansantulosta, toisaalta taas ei ole mukana vaikuttamassa inflatoriseen kehitykseen.

Eri maissa eri ammattiyhdistysliikkeiden piirissä on pyritty tällaisia järjestelmiä kehittämään ja tällöin on lähinnä pyritty kehittämään järjestelmiä, jotka sen sijaan, että palkat olisivat sidottu hintoihin yksipuolisesti, ne voisivat seurata tuottoisuuden nousua. Limeistä olisikin, että käytännössä esiintyvistä vaikeuksista huolimatta olisi yhä enemmän kiinnitettävä huomiota sellaisiin palkkajärjestelmiin, jotka turvaavat työntekijäin osuuden tuotannon noususta, tuotannon tehostumisesta, tuottoisuuden parantumisesta.

Tietystikin on huomattava, että palkkapolitiikassa on myöskin muita huomioonotettavia näkökohtia, mutta tuottoisuuden periaatteen soveltaminen on nähdäkseni niistä kuitenkin oleellisin.

Viime viikkoina on hyvin paljon lehdistössä keskusteltu maailmanmarkkinoilla tapahtuneesta suhdannekäänteestä. Tällä het-

kellä voidaan todeta, että tällainen suhdannekäänne alkaa yhä enemmän vaikuttaa meidän maamme taloudelliseen asemaan ja koko meidän maamme mahdollisuuksiin. Näyttää hyvin mahdolliselta ja jopa todennäköiseltä, että ensi syys-talvikuukausina edessämme on jälleen olemassa työttömyyttä.

Viennin huippusuhdanteet yhdessä inflaation kanssa ovat ylläpitäneet meillä erittäin kiihkeätä toimeliaisuutta ja korkeata tulosoa. Tällaisen huippusuhdanteen kääntyminen laskuun tai sen pysähtyminenäkään ei voi olla aiheuttamatta häiriöitä, jotka tuntuvat myöskin työllisyysasemassa. Työllisyyden ylläpitäminen onkin eräs tärkeimpiä lähiaikojen tehtäviä, jotka tietystikin ovat lähellä sosialidemokraatteja. Tämä edessä todennäköisesti oleva työttömyys saa alkunsa metsätaloudesta ja senvuoksi olisi huomio kiinnitettävä ennenkaikkea metsätalouden työllisyyden turvaamiseen niissä rajoissa kuin se ylipäättänsä mahdollista on. On ilmeisesti mahdollisuuksia aikaansaada hakkuiden ylläpitoa laajemmassa mittakaavassa kuin mitä puhtaasti kapitalistisesti toimien tapahtuisi.

Toinen ala, jolla voidaan vaikuttaa työllisyystilanteeseen, on rakennustoiminta. Erityisesti julkisen rakennustoiminnan avulla olisi lähiaikoina pyrittävä aikaansaamaan nousevaa työllisyyttä ja toisaikseksi, niin kauan kuin työllisyystilanne on vielä verraten hyvä, pidättäydyttävä siitä.

Toimittaessa yhteishallituksessa maalaisliiton kanssa sosialidemokraateille tulee ratkaistavaksi hyvin paljon maatalouspoliittisia kysymyksiä ja puolueen on pyrittävä luomaan yhtenäinen kannanotto maatalouden asemaan nähden. Asiahan on niin, että viimeisten 10 vuoden aikana maatalousväestö on jatkuvasti vähentynyt, 10 vuoden aikana jopa noin 30.000 hengellä vuosittain. Siitä huolimatta maataloustuotanto on päässyt suunnilleen sotaa edeltäneelle tasolle. Todennäköistä on, että tällainen kehitys edelleenkin jatkuu. Se ihmistyövoimamäärä, joka on maatalouden palveluksessa nyt, se pienenee ja tapahtuu siirtymistä muihin elinkeinoin.

Kysymys on nyt siitä, onko sosialidemokraattiselta kannalta katsoen pyrittävä maatalouden laajentamiseen nykyisestä asteestaan, niin että voitaisiin ylittää myöskin omavaraisuuden raja, vai onko silmämääränä pidettävä lähinnä kotimaisen oman tarpeen tyydyttämistä. Nähdäkseni maataloustuotannon kustannustaso nykyisellään puoltaa omavaraisuustavoitteen säilyttämistä. Mikäli myöhemmin onnistutaan aikaansaamaan kustannusten laskua ja vientimahdollisuuksia avautuu, voidaan tätä kannanottoa tarkistaa.

Lopuksi alustuksessa käsitellään lyhyesti myöskin valtion yrittäjätoimintaa. Sen osalta todetaan, että valtion omistamissa yrityksissä on havaittavissa lukuisia sellaisia piirteitä, jotka tekevät valtion yritteliäisyyden laajentamisen lyhyellä tähtäimellä katsoen hyvinkin epäilyksen alaiseksi tavoitteeksi, mutta että toisaalta kehityksen kulku yhtä hyvin kuin se on vienyt valtiontalouden jatkuvaan laajenemiseen, myöskin vie yhä laajempaan valtiojohtoiseen yrittäjätoimintaan ja valtio-omisteiseen yrittäjätoimintaan. Tuskinpa voidaan — mitä asiasta muuten ajatellaankaan — kuvitella paluuta minkään puhtaasti kapitalistiseen ja markkinatalouden lakien mukaan toimivaan talousjärjestelmään. Toisaalta taas nykyinen kapitalistis-valtiojohtoinen järjestelmä sisältää niin kovin monia ja vakavia sisäisiä ristiriitoja, että tämän talousmuodon ylläpitäminen ajan mittaan muodostuu ehkä täysin mahdottomaksi. Täten on nähdäkseni sosialidemokraattien joka tapauksessa epäkohdista huolimatta, pyrittävä laajentamaan valtion tervettä yrittäjätoimintaa ja vahvistamaan niitä avainasemia, joita tähän mennessä valtiolla tällä alalla on.

Talouspoliittisten kysymysten hoito muuttaisi epäilemättä luonnettaan, jos sosialidemokraateilla olisi parlamentaarinen enemmistöasema tai olisi edes toiveita tällaisen aseman saavuttamisesta. Näinhän ei ole asianlaita, emmekä me voi ainakaan hyvin nähtävänä aikana edes toivoa parlamentaarisen enemmistöaseman saavuttamista. Sen vuoksi sosialidemokraattien talouspolitiikkakin on käytännössä perustuttava puolueen omaaman poliittisen avainaseman taitavaan hyväksi käyttöön. Nähdäkseni olisi nimenomaan sosialidemokraattien syytä välttää sokeata eturyhmäpolitiikkaa ja yritettävä pitää kansantalouden kokonaisuutena erityisesti silmämääränään ja tällä tavalla pyrittävä vaikuttamaan työväestön eduksi myöskin niihin porvarillisiin piireihin, jotka haluavat katsella asioita muusta kuin ahtaiden luokkaetujen näkökulmasta.

Socialidemokraattisen talouspolitiikan pitäisi pyrkiä saavuttamaan mahdollisimman korkea taso, sen pitäisi olla jokahetkeisesti asiallisen arvostelun kestävä poliitiikka.

Puheenjohtaja: Kiitän toveri Varjosta tästä valaisevasta esityksestä.

Nyt alkaa keskustelu. Ensimmäinen puheenvuoro keskustelussa on Nils Nilssonilla.

Keskustelu:

Nils Nilsson: Hyvät toverit. Alustuksessa myönnetään, ettei puo-

luetoimikunta ole esittänyt mitään omaa talouspoliittista linjaa eikä suullinenkaan alustaja ole näitä eräitä sinänsä tärkeitä näkökohtia sellaisina esittänyt. Näin ollen ellei kokous itse Jonikin veran lähemmin määrittele, mikä on oleva puolueen linja, niin puolue tulee jatkuvasti olemaan yhtä linjaton juoksevassa talouspolitiikassaan, kuin mitä se on tähän saakka ollut. Rohkenisin katsoa, että tällainen leväperäisyys, jos saisin sanoa, on melko paha puolueen taholta, joka on avainasemassa yhteiskunnassamme. On esitetty teoria, ettei puolueen pitäisi sitoa käsiään, että tämä olisi hyvää taktiikkaa. Uskon, että tämä on veruke, jolla peitetään määrätty haluttomuus ryhtyä siihen työhön, mitä tämä vaatisi, ja se on mielestäni mahdollisimman huonoa taktiikkaa. Se jättää kansalaiset tietämättömiksi puolueen tavoitteen suuntauksista, tietämättömiksi, onko puolueella yleensä linjaa, ja se tekee mahdottomaksi antaa linjamiehille niitä argumentteja, joita he tarvitsevat puolustautuessaan sekä kommunisteja että porvareita vastaan. Heti sodan jälkeen tällaisen lähitulevaisuuden talouspoliittisen ohjelman puute oli ymmärrettävissä. Voimat eivät kuitenkaan riittäneet. Silloin oli olemassaolon taistelu puolueella, mutta nyt se ei saisi enää jatkua. Me elämme nyt määrättyä siirtymiskautta. 1930-luvun talouspolitiikka oli varsin vaarallinen. Jos se nykyisessä vaiheessaan vielä toistuisi, niin se olisi itsemurhapoliittikka. Mutta sitä ei vielä kukaan ole millään muulla politiikalla korvattu. Kaikki kyllä myöntävät, ettei sellainen tilanne saa toistua, että pitäisi noudattaa täystyöllisyyspolitiikkaa, mutta sitten, kun lähemmin rupeaa tarkastelemaan puolueessakin ilmeneviä käsityksiä talouselämän eri haarojen kohdalta valtiontaloudessa jne., niin huomataan, että sittenkin detalleissa ollaan suurin piirtein vanhassa ja mitään uutta 1930-luvun talouspolitiikan vaihtoehtoa puolue ei ole vielä vakavasti yrittänyt luoda.

Toisaalta on totta, että eräillä porvarillisillakin tahoilla jo pyritään vanhaan suuntaan, ja meillä on vaara olemassa, että me jäämme jälkeen. Melkoisella katkeruudella joutuu toteamaan juuri sen, että me puolustamme toisinaan käsityskantoja, jotka ovat suorastaan taantumuksellisia, vain siitä syystä, että eivät voimat ole riittäneet riittävästi tutkimaan näitä kysymyksiä. Meillä löytyy jatkuvasti vaikutusvaltaisissa asemissa olevia puoluetovereita, joiden mielestä pulakauden aikana valtiontaloutta pitäisi mahdollisimman paljon supistaa ja teurastaa. Käsitys, joka voi taasen, kuten 1930-luvullakin ja samasta syystä, johtaa siihen, että ta-

louspolitiikkaa joudutaan hoitamaan ehkäpä aputoilla ja köyhäin-hoitolaitoksen avulla.

Se pitkäntähtäimen luonnos, mitä eräät porvarilliset puolueet ovat jo laatineet, osoittaa pitemmälle menevää edistysellisyyttä kuin tällainen. Tällaisen ehjän-talouspoliittisen näkemyksen puutteesta olemme myöskin joutuneet näkemään sellaista, että sosialidemokraattinen hintaministeri suurella ponnella on lähtenyt puolustamaan ja vahvistamaan määrätyn teollisuuden haaran esityksestä hintojen korotuksia, jotka ovat liikkuneet huomattavasti yllä sen tason, mitä asianomainen teollisuus vähän myöhemmin sitten on markkinoillakin pyytänyt. Jos hintasäännöstelyn tarkoitus on suojella kuluttajaa hintakiskontaa vastaan, niin tällainen tilanne on melko outo.

Minä uskonkin, että saamme hakea kautta koko maailman,, kautta aikojen, löytämättä kuitenkaan toista sosialidemokraattista puoluetta, joka julistaisi, ettei se tarvitse lähiajan talouspoliittista ohjelmaa tai joutuisi myöntämään puoluekokoukselle, ettei sillä sellaista ole. Se on sitäkin valitettavampaa, kun tämä tapahtuu juuri tähän aikaan, kun tällainen siirtyminen uuteen talouspolitiikkaan on tapahtumassa. Ja vielä valitettavampaa se on, että se tapahtuu aikana, jolloin eräissä toisissa sosialidemokraattisissa piireissä, lähinnä aaminattiyhdistysväen; keskuudessa todellakin tehdään vakavasti työtä linjojen selvittämiseksi ja johdonmukaisuuden aikaansaamiseksi. Se on minusta hyvin valitettavaa, että puolue omalla passiivisuudellaan talouspoliittisella alalla sallii, että aloite tässä elintärkeässä työssä on ratkaisevasti siirtymässä SAK:n käsiin ja että vaikutusvaltaisissa puoluepiireissä sitten ei löydetä sen konstruktivisempaa yhteislinjaa kuin jonkin detaljien kritiikkiä ja silloinkin kritiikit ovat keskenään ristiriitaisia ja käsitykset ristiriitaiset.

Olen ollut havaitsevinani, että SAK:ssa pyritään, kuten koko maailman sos.-dem. puolueissa, paitsi Suomen, luomaan täystyöllisyysajatteluun perustuvaa yleislinjaa. SAK:n asennoituminen vakauttamiseen liittyy tähän ja väittäisin, että se, mikä oli talouspoliittisesti uutta luovaa ja kestävää vakauttamisohjelmassa, se, mikä todella teki vakauttamisohjelman mahdolliseksi ja osittain onnistuneeksikin, oli lähinnä SAK:sta kotoisin.

Nyt voimme taas joutua samanlaisen tilanteen eteen. Pitkän tähtäimen ohjelman yhteydessä voi syntyä sellainen tilanne, että se syntyy lähinnä ammattiyhdistyspiirien sekä määrättyjen liberaalisten, jos niin saan sanoa, porvarillisten kansantalouspiirien

yhteistoiminnasta. Puolue taasen olisi vähäsen niinkuin syrjässä sen sisältöä luotaessa, olkoon, että vakauttamisohjelman poliittisessa sovelluttamisessa puolueen merkitys oli suuri.

Minä olen saanut jo nyt esitetyistä papereistakin sellaisen käsityksen, että puolueessa on kehittymässä hyvin omituinen käsitys siitä, mikä on taloudellinen asiallisuus. Tahdotaan olla hyvin asiallisia ja tämä asiallisuus piilee usein siinä, että hyvin hanakasti valvotaan, ettei vain palkkatyöväki missään muodossa saisi liikaa tai kohtuullista ylittävää, mutta unohdetaan hyvin usein, että löytyy muitakin tuloja yhteiskunnassa. Varsinkin ihmetyttää tällaisessa vaiheessa jolloin ilmeinen voittokonjunkturi on inflaation syynä ja edelleenkin vaikuttaa voimakkaasti tilanteeseen, ettei nyt annetussa alustuksessa siihen kiinnitetä mitään huomiota, ja mitä olisi sen yhteydessä tehtävä. Tässä yhteydessä tyydyn toteamaan, ettei puolueella vielääkään ole riittävää taloudellista merkitystä ja esittäisin, että puoluekokous antaisi puolue-elimille tehtäväksi laatia puolueen tärkeimpänä tehtävänä yhteistuumin ammattiyhdistysväen kanssa ja olennaisesti heidän omaksuman täystyöllisyyden ajattelun pohjalta lähitulevaisuuden talouspoliittinen ohjelma.

Hannonen: Talouspoliittiseen ohjelmaan, joka on täällä jaettu meille vasta kokouksen aikana, emme ole enemmälti syventyneet, koska aikaa on ollut kovin vähän. Mutta minkä olen tästä poiminut vähän näitä tietoja, niin tästä on jätetty mielestäni kokonaan pienviljelijän asemaa koskevat seikat ulkopuolelle. Jos ajatellemme vähänkin puolueen menestymisen kannalta tätä ohjelmaa, meidän olisi syytä täydentää sitä pienviljelijäin katsantokannalta. Talouspoliittiseen ohjelmaan mielestäni kuuluisi, että pienviljelijäin osalla tätä maatalouden tuotannon tukemislinjaa olisi jatkettava.

Hintalinjassa olisi saatava vakautetuksi kalataloustuotteet, joista mainitsen maito- ja lihatalouden. Pienviljelijätiloilla, joista voidaan maataloustuotteita myydä, merkitsevät ainoastaan maitotalous- ja lihataloustuotteet jotakin. Näiden tuotteiden hinnat ovat viime vuosina hyvin suuresti vaihdelleet ja tämä on tuottanut suuria vaikeuksia myöskin kuluttajaväestön keskuudessa. Toisin ajoin hinnat ovat hyvin korkealla, toisinaan hyvin alhaalla, ja tällainen vaihtelu on tuottanut tuottajapiireissäkin sellaista harmillisuutta että siinä toisin ajoin tuotteet ovat menneet hyvin vähän kau-paksi, toisinaan on liian paljon. Suonkuivatuksia olisi edistettävä. Samoin olisi pienviljelijöille varattava entistä enemmän varoja maatalouskoneiden ostamiseen ja ennenkaikkea olisi -maalla saa-

tava täystyöllisyys pysymään, kuten täällä Varjosen laatimassa ohjelmassakin on mainittu.

Täällä on sivulla 18 mainittu maatalouden piiristä poismuuttamisen numeroita. Tähän on syynä mielestäni, ettei maaseudulla ole kunnollisia asuntoja eikä ole varmuutta siitä, saadaanko työtä ja minä aikana ja minkä verran ja kuinka paljon siitä palkkaa saadaan. Ennenkaikkea meidän olisi turvattava täystyöllisyys ja kohtuullinen palkka, ja pienviljelijöille turvattava kohtalainen toimeentulominimi. Muutoin me annamme maalaisliitolle yhä enemmän kiertopalkintojen jakeluponsia, kuten täällä sivulla 18 viitataan.

Nämä vain toivomuksina asinomaiselle valiokunnalle, johon tämä talouspoliittinen ohjelma menee.

Olavi Lindblom: Hyvät puoluetoverit, minä uskon, että useimmat teistä tuntevat sen tosiasian, että ne talouspoliittiset teoriat ja varsinkin ne osat niistä, jotka hipovat palkkapolitiikkaa, eivät ole aina ammattiyhdistysliikkeen ja ammattiyhdistysväen puolelta saaneet kannatusta. Minä en kuitenkaan aio käyttää tätä puheenvuoroani miksikään riidan rakentamiseksi. Minä haluaisin vain kiinnittää huomiota muutamiin kohtiin.

Jos me ajattelemme meidän vaikutusvaltaisessa asemassa olevaa puoluettamme, on syytä todeta, että talouspoliittisen ohjelman rakentamiseen on aihetta kiinnittää paljon suurempi huomio kuin mitä esim. tähän puoluekokoukseen valmistauduttaessa on tehty. Te voitte alustusvihkosemme sivulta 16 löytää muutaman rivin, joissa luvataan alustus talouspoliittisista kysymyksistä toivottavasti jo edustajakokoukseen mennessä. Hyvä on, että niinkin' toivotaan, sillä paha se on, jos se tulee edustajakokouksen jälkeen. Mutta tämäkään alustus ei ole joutunut rakennettavaksi siten, että se olisi puolueen johdon alustus. Se jää yksityisen henkilön tiliin ja niin pitääkin olla.

Täällä jo toveri Nilsson kiinnitti huomiota muutamiin laajemman perspektiivin pariaatenäfcökohtiin ja se on paikallaan. Minä tässä yhteydessä Ikäytänkin tilaisuutta hyväkseni kannattaakseni Nilssonin tekemää ehdotusta ohjelman laatimisesta. Mutta jos me tarkastelemme tätä esitystä, jonka Varjonen täällä esitti, niin me toteamme, että esim. se osa talouspoliittista ohjelmaa, jonka pitäisi olla tärkein ja painavin, on jäänyt varsin vähäiselle käsittelylle, nimittäin kysymys työllisyyspolitiikasta. Sen täytyy minun ymmärtääkseni olla meidän puolueemme talouspoliittisen ohjelman eräitä periaatteellisia lähtökohtia, jos mieli puolueen käyt-

tää hyväkseen sitä voimaa, mikä liittyy sen kanssa läheisessä yhteistyössä olevaan ammattiyhdistysliikkeeseen. Tässä mielessä tämä tällä hetteelläkin valmistettavana oleva ns. pitkän tähtäimen ohjelma on erinomaisen tärkeä, ja siinä mielessä minä olen nimenomaan lähtenyt Nilssonin täällä tekemää ehdotusta kannattamaan.

Mutta tarkasteltaessa eräitä toisia kohtia tästä Varjosen alustuksesta me toteamme, että siellä ollaan valmiita menemään mm. erään laajakantoisen kysymyksen osalta verrattain yksinkertaiseen ja ilmeisesti mahdollottomalta tuntuvaan ratkaisuun, nimittäin asuntokysymyksessä ja vuokratkysymyksessä. Minä en usko, että me voisimme sosialidemokraatteina yhtä vähän puolue- kuin ammattiyhdistysihmisinä hyväksyä sitä ajatusta, että valtiovallan vaikutus asunnontuotantoon, asuntopulan poistamiseen saisi olla niin vähäinen kuin mitä tässä esityksessä korostetaan.

Palkkapolitiikasta minä totean, että sinänsä varsin hyvä ajatus on pyrkimys kiinnittää palkkapolitiikka tuotannon nousuun. Mutta tässä saattaa hyvin helposti käydä niin, niinkuin useimmissa tapauksissa, että palkannauttijat eivät saakaan sitä oikeutettua korvausta, mikä heille itse asiassa kuuluisi. Jos joudutaan vain teoreettisten laskelmien pariin ja jätetään dynaaminen voima sivuun, niin on useimmissa tapauksissa käynyt niin, että palkannauttijain osuus kansantulosta jää vähemmälle kuin sen pitäisi. [^]

Täällä esitettiin ajatus, että reaaliensiotaso olisi parina viime vuonna maailmanmarkkinahintatilanteen johdosta noussut. Siitä on olemassa eräitä lukuja, jotka osoittavat siten, mutta tosiasia on, että reaaliensiotason nousua olisi voinut olla inflaation jatkumatta, jos olisi harjoitettu oikeata maailmanmarkkinani suhdanteisiin nojautuvaa politiikkaa. Meidän puolueemme, ja minä olen valmis myöntämään, että ammattiyhdistysliikekään ei ole tässä suhteessa syytön, me heräsimme liian myöhään vaikuttaaksemme tasapainoittavasti niihin tekijöihin, jotka maailmanmarkkinasuhteissa esiintyivät.

Minä en malta olla tässä yhteydessä myöskään korostamatta sitä tosiasiaa, että meidän maassamme, jossa kapitalistit edelleen ovat vaikutusvaltaisessa asemassa, tällainen pitkän tähtäimen ohjelma sisältää vussin vaaran. Me muistamme, miten kävi palkannauttijain aseman silloin, kun Tuomiojan komitea laati ns. yleisohjelmaa. Me saimme todeta, että tästä silloin kohtalaiselta tuntuva ohjelmasta toteutettiin varsin nopeassa tahdissa ne kohdat, jotka merkitsevät rasitusten lisääntymistä palkannauttijaille.

Mutta ne kohdat, jotka olisivat merkinneet tasapainoittamista, jäivät useimmilta kohdiltaan täydelleen toteuttamatta. Ja meidän täytyy myöntää, että näin on käynyt myöskin linnarauhasopimukseen liittyvissä yksityiskohdissa. Me voimme todeta tänä päivänä, että rauhallisuus työmarkkinoilla ei ole koitunutkaan sellaisen politiikan hyväksi, jota me olisimme olleet halukkaita kehittämään. Sillä taiholla istuu "vanha piru" erittäin lujassa ja me näemme tämän politiikan seuraukset eräissä tapauksissa mm. tahallisen työttömyyden aiheuttajana. Eräissä tapauksissa me toteamme sen vissinä lisänä. Ei kukaan voi käsittää, että Wärtsilä-yhtymä, joka sotakorvausten yhteydessä lieenee ansainnut eniten, on se yhtymä, joka tässä maassa ensimmäiseksi joutuu pulaan silloin, kun jonkin artikkelin yksikköhintaa ei koroteta, (suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Kokous keskeytetään 1 V2 tunnin ajaksi ja jatketaan täsmälleen klo 19.30. Ensimmäinen puheenvuoro kokouksen alkaessa on Hannes Tiaisella.

Kokous keskeytetään klo 18.00.

Kokousta jatketaan kello 19.

Puhetta johtaa *Veikko Siukkola*.

Keskustelu jatkuu työjärjestyksen 19. kohdasta.

Hannes Tiainen: Hyvät puoluetoverit! Tämä kevät on ollut monessa suhteessa hyvin poikkeuksellinen, jopa epäjohtonmukainenkin.

Maaliskuussa oli kokoomuksen välikysymyskeskustelu maatalouskysymyksistä ja sen jälkeen ilmestyi painosta suunnitelluneen puheenjohtajan ja pääsihteerin laatima esitys talous- ja työllisyysohjelmasta tälle maalle. Sen jälkeen ilmestyi toimikunnan, mietintö, ns. teuirastustoimikunnan mietintö. Kaikki nämä esitykset ynnä se, mitä olemme tänä päivänä kuulleet nimenomaan maatalouspoliittisten kysymysten kohdalta, ovat hengenheimolaisia keskenänsä. Näin on siitä huolimatta, että toiset pitävät sitä valitettavana ja toiset erittäin ilahduttavana seikkana. Ovathan ns. kansantaloustietein jät harvinaisen yksimielisiä tämän kansan onnelliseksi tekemisestä sekä talous- että työllisyyskysymyksissä.

Kokonaan eri asia on se, millä tavalla näin saavutettua tulosta» on arvosteltava nimenomaan periaatteellisen sosialidemokraattisen ohjelman pohjalla, jota ymmärtääkseni olisi kaikissakin asioissa jossain määrin seurattava. En tällä periaatteellisella sosialidemokraattisella ohjelmalla — mainitsen sen selvyuden vuoksi — tarkoita sitä ohjelmaa, jonka puoluekokous kolme vuotta sitten yön tunteina yksimielisesti hyväksyi maatalouskysymyksistä, enkä ni-

menemään sen takia tähän asiaan palaa, koskapa siihen on liian usein annettu myöskin allekirjoittaneen nimi. Mutta sanoisin, että katseitaconpa tätä kysymystä, joka meillä nyt on esillä, vaikka minkä aikaisemmin hyväksytyn puoluekokousohjelman perusteella, emme löydä paljonkaan yhtymäkohtia • sen ja puoluekokouksien hyväksymien periaateohjelmien välillä. 1930 esimerkiksi puoluekokous käsitteli ohjelman, jossa se tarkoin määritteli ja viitoitteli ne periaatteet, joiden mukaan sekä työläisten että pienviljelijäin asiaa tässä maassa olisi hoidettava. Jokainen meistä voi tähän paperiin tutustua milloin tahansa, jos sattumalta ei olisi siihen aikaisemmin tutustunut, niinkuin ilmeisesti on käynyt alustajalle. Samaa on sanottava myöskin vuonna 1938 puoluekokouksen välillä hyväksytystä pienviljelijäohjelmasta. Seikin oli yhdenmukainen ja johdonmukainen sen kanssa, mitä 1930 puoluekokous oli hyväksynyt. Ja vieläpä tähän samaan sarjaan on lisättävä puoluekokouksen hyväksymä periaateohjelma työllisyys- ja talouskysymysten ohjeena pienviljelyksen osalta vuonna 1944.

Kun etsii lähdekirjoja sille esitykselle, jota tässä olemme käsitelleet, ei niitä löydä siitä piiristä, josta ne luulisi löytävänsä. Ehkäpä asianomainen ulkomaankieliä taitavana olisi etsinytkin esimerkiksi englantilaisilta tai ruotsalaisilta sosialidemokraateilta apua. Näinkään ei ole asia ollut. Päinvastaiseen suuntaan ovat kulkeneet kaikki ne virtaukset, jotka ovat näiden ulkomaalaisten veljespuolueiden kohdalla nimenomaan maatalouskysymystenkin hoidossa tapahtuneet. Englannissa nykyisin vallassa oleva hallitus • on pannut toimeen joukon sellaisia uudistuksia, jotka ovat hengenheimolaisia nyt tapahtuneen esityksen kanssa. Siellä on työväenpuolue korjannut hurjan paljon voittoja, niinkuin me kaikki tiedämme, mutta mitenhän käy tässä poliittisessa Suomessa, jos suunta jatkuu tähän suuntaan. Minä luulen, että me sosialidemokraatit emme tässä maassa korjaa voittoja, jos me lähdemme sille tielle, mistä täällä puhutaan melko kirkkaassa äänilajissa.

Kun olen kovin nuori mies, niin täällä voi vanhempi väki sanoa, että mitähän nyt tuokin ymmärtää näistä periaateohjelmista. Kun minä näitä vertailuja luin, niin tulin nimenomaan tämän kysymyksen eteen ja kysyin tätä itseltäni ja silloin tulin siihen tulokseen, että minun täytyy turvautua mieheen, joka on toiminut pitemmän aikaa puolueessa. Sallikaa lopuksi lukea toveri Helmer Lehden kirje, jonka hän lähetti 1949 syksyllä allekirjoittaneelle.' Se on näin kuuluva — hän tarkoittaa 1944 ohjelmaa:

"Ohjelman sivuilta huomaa, että palkkio-chjelman kehitin jo

syksyllä 1944 jokseenkin pitkälle. Tämä ohjelma, jonka puoluekokous hyväksyi yksimielisesti on, kuten niin monet muut ohjelmat, käytännössä kuitenkin jokseenkin tarkoin unohdettu — osittain siksi, että eräät piirit ovat nimenomaan halunneet sen unohdettavan". (Suosionosoituksia)".

Lumikero: Eilen keskusteltaessa tämän vuoden toiminnasta jo huomautin, että olisi tehtävä sellaiset ohjelmat, joita ne meidän puoluetoverimme, jotka, joutuvat vastuunalaisilla paikoilla postia hoitamaan, voisivat noudattaa.

Minä tartuin erikoisesti viimeiseksi niin sanottuun teurastuskomitean mietintöön ja silloin puoluesihtööri Leskinen mainitsi jonkinlaisena lohdutuksena, ettei tätä vielä ole lukkoon lyöty, joten tästä on hiukan liian varhaista keskustella. Minä näkisin, tässä juuri sen edun, että kun tätä ei ole lukkoon lyöty, niin jotain sentään vielä voidaan pelastaa. Ja kun tämän kysymyksen alustaja toveri Varjonen halusi myöskin kumota allekirjoittaneen eilen esittämän väitteen siitä, että kun pyritään siirtämään kunnille niitä rasituksia, mitä valtiolla on, että sillä ei ole mitään merkitystä siksi, koska välittömien verojen osuus valtion verotuksessa on niin minimaalisen pieni. Tässä minä näkisin, että toveri Varjonen tuli juuri puolustamaan minun kantaani. Kun välittömien verojen osuus on niin minimaalisen pieni ja vähävaraisimmat eivät sitä joudu maksamaan ollenkaan, näin ollen vähävaraisemmat eivät myöskään joudu hyötymään siitä, että näitä veroja voidaan puodottaa. Kunnallisveroa vähävaraiset joutuvat sen sijaan maksamaan. Myöskään kansantaloudellisesti minä en näe mitään parannusta siinä, jos siirretään menot valtiolta kunnille. Nehän ovat yhteiskunnan menoja, jotka meidän kansalaisten on maksettava. Tuollaisilla toimenpiteillä, kuin nyt suunnitellaan, tämä maksu vain epäoikeudenmukaisemmaksi tulee, kun se siirretään vähemmän veronmaksukykyisten henkilöiden maksettavaksi.

Toveri Varjosen esityksestä kuului se tyyli — hän on ilmeisesti jo ollut riittävän kauan rautatiehallituksessa ja Suomen Pankissa — virkamiestyylillä, että kun minun laitokseni hoitaa asiat niin, että menot ovat mahdollisimman pienet, ei se merkitse mitään, vaikka toinen laitos joutuu vastaavasti enemmän maksamaan. Tämähän on tyypillistä valtion virastojen asiain hoidolle. Ja tällä on myös valtion kokonaistalousarvioon nähden tavattoman suuri merkitys. Kun esimerkiksi tie- ja vesirakennushallitus tekee jomiin suunnitelman, jolla se voisi säästää menoja, niin rautatiehallitus vastustaa, koska sille tulee lisämenoja. Minulla on tuore esimerkki.

Kaksi viikkoa sitten olin eräissä kunnan asioissa ja siellä todettiin, että erään siltakysymyksen ratkaisulla voitaisiin säästää 70 miljoonaa TVH:n menoja, mutta rautatiehallitukselle aiheutuisi 1.200.000 markan ylimääräinen meno tästä toimenpiteestä. Rautatiehallitus vastusti, koska se lisäisi tämän menoja. Tähän seikkaan minun nähdäkseni olisi kiinnitettävä meilläkin edustajien erittäin suurta huomiota.

Eräs kysymys myöskin, joka puuttuu kokonaan toveri Varjosen esityksestä, on asutuskysymys, johon Pohjois-Suomen edustajana erikoisesti olisin huomiota kiinnittänyt. Minä en ole asutustoiminnan vastustaja, mutta kun asiantuntijataholta saamani tiedon mukaan totean, että yhden ihmisen asuttaminen uudistilalle maksaa tällä hetkellä valtiolle 2 milj. markkaa, niin näen, että tällaisen ohjelman toteuttamisessa puuttuu johdonmukaisuutta.

Ranta: Puoluekokousedustajille jaettu ja toveri Varjosen täällä esittelemä taloudellinen katsaus on erittäin edesvastuulliseen sävyyn laadittu, niin edesvastuullinen, että hyvällä mielellä voi kysyä, onko mikään muu valtiollisista puolueistamme ottanut huolehtiakseen valtion taloudesta ja kansantalouden kantokyvystä tällä tavoin.

Tahtoisin kuitenkin kiinnittää huomiota kahteen seikkaan. Asuntotuotanto on hoidettava. Ilmeisesti tähän vielä palataan sosialipoliittisen kysymyksen yhteydessä, mutta tässäkin on sanottava, että sitä on jatkettava, vaikka sitä olisi pitempäänkin tuettava verovaroilla. Aravan vakinaistamissuunnitelma on meidän puolueemirfe asia ja se on vietävä läpi ja ehdotettu rahastointisysteemi myönteiseen ratkaisuun. Sen mukaisena Arava varsin pian alkaa ruokkia itseään. Kun rahaston varat kasvavat niin suureksi, että palautuvat varat riittävät uuden asuntotuotannon jatkamiseen.

Toinen seikka, johon tahtoisin tämän kokouksen huomiota kiinnittää, on työllisyyskysymys.

Talouspoliittinen esitys ennustaa jo ensi syksyksi synkkiä näköaloja tässä suhteessa. Vaikka ennustukset saattavat pitää paikkansa, olisi välttävä yhä edelleen tunnustamasta nykyistä työttömyyden hoitotapaa ainoaksi mahdolliseksi. Työttömyyskortistoista niiden nykyisessä muodossa olisi vihdoinkin päästävä. Minulle on vakiintunut sellainen käsitys, että joustavalla työn välityksellä voidaan toimittaa valtion ja kuntien työmaille ne onnettomat työntekijät, jotka ilman omaa syytään joutuvat työtä vaille. Kahta kortistoa ei tarvita. Työttömyyden torjunnan toimintaorganisaatio

on niin järjestettävä, ettei omatta syyttään puutteeseen joutunut käsillä huollettavana, vaan että hänelle työttömyyshuoltana annettavan työpaikan asemasta valitaan työpaikka kuten niillekin, jotka omasta tahdostaan vaihtavat työpaikkaa. Työpaikkojen lukuhan ei siitä vähääkään lisääny, jaetaanpa niitä millä nimikkeellä tahansa.

Jos etsii selitystä työnvälityksen jakaantumiseen työttömyyshuoltoon ja työnvälitykseen, jää ainoaksi selitykseksi se, että työttömyyskortistojen järjestelmä pidetään tarpeellisena sitä varten, että sen kautta voidaan selvittää kunnan ja valtion velvollisuuksien suhde töihin järjestämisessä. Kysymys on siis valtion ja kuntien yhteiskunnallisten velvollisuuksien jakosuhteesta. Mutta ennenkuin tämä jakosuhteen selvittely saadaan tehdyksi, on työttömäksi joutuneen nähtävä paljon vaivaa, vaikka hänellä ei pitäisi olla tässä velvollisuuksien jakosuhteen selvittelyssä mitään tekemistä. Hänen oikeutensa on vain saada työtä jommalta kummalta taholta silloin, kun vapaa talouselämä ei sitä kykene hänelle antamaan.

Nykyisten työttömyysohjeiden mukaan työttömäksi joutuneen on käytävä läpi monet vaiheet. Kuluu parhaassakin tapauksessa puolitoista viikkoa, mutta jos hänen on mentävä valtion työttömyystöihin, niin siihen kuluu aikaa kaksi kertaa tämä määrä. Työttömyystöihin joutuvien suuri enemmistö on pienipalkkaista ammattitaidotonta työväestöä, ja ehtinyt tarkoin kuluttaa viimeisen tilinsä. Työttömyysmieliala on pitkänä odotusaikana kypsynyt ja perheen talous on häiriintynyt pitkäksi aikaa. Nykyisessä yhteiskunnassa, jossa kansalaisille asetetaan mitä moninaisimpia yhteiskunnallisia velvollisuuksia, pitäisi tunnustaa myöskin työn saannin oikeus.

Valtion taloudesta päättävät piirit ovat siitä yksimielisiä, että työttömyysmäärärahoja on aina varattava riittävästi. Mutta eihän työttömyys tarvitse määrärahoja, vaan niitä tarvitaan työllisyyden ylläpitämistä varten, työtä varten. Eihän suomalainen työmies ole silloinkaan työtön, kun hänen on haettava työtä julkiselta taloudelta, talouselämässä vallitsevien epäsuhteiden tasoittamista varten varatuista töistä. Sanat "työtön" ja "työttömyys" joutavat aivan hyvin pois meidän talouspoliittisesta ja sosiaalipoliittisesta sanastostamme. Sosialidemokraattisen puolueen on otettava tässä kosketellut kysymykset hoitaakseen, sillä tässä on kysymys tämän maan kaikista vaikeimmasta asiasta, elävän palkatyöväen osan asiain hoitamisesta. Jos mikään, niin tämä teh-

tävä kuuluu sosialidemokraattiselle puolueelle. Teurastuskomitean hiljattain ilmestyneessä ehdotuksessa näytään esitettävän säästöjä myös työasiain huollon alalta sekä ehdotetaan työväliympöirien toiminnan lakkauttamista. Se on kuitenkin väärä tie. Työasiain hallinnosta on sitä vastoin purettava toinen linja ja luotava vain yksi tehokas ja joustava työväliympöirilinja yhdessä kuntien kanssa.

Tässähän ei, niinkuin puoluetöimikunnan ehdotuksessa sanotaan, ole tarkoitus luoda mitään talouspoliittista ohjelmaa. On esitetty talouspoliittinen katsaus. Siltä varalta, että tämän katsauksen johdosta annetaan jonkinlainen talouspoliittinen julki-lausuma, minä olen tahtonut sanoa tämän, ettei työttömyyskörtistojen avaamisesta enää siinä yhteydessä puhuttaisi. Sosialidemokraattisen puolueväen ja sosialidemokraattisen ammattiyhdis-tysväen on perusteellisemmin tutustuttava tähän työasiain hallin-tokysymykseen, kuin mitä tähän asti on tapahtunut.

Lepistö: Hyvät toverit! Toveri Varjonen käsitellessään talous-politiikan lähiajan peruskysymyksiä maatalouden kohdalta sivusi erästä tämän hetken tärkeintä kysymystä, nimittäin maatalous-tuotannon omavaraisuusrajan sivuuttamista. Toveri Varjonen tässä viimeisessä painoksessaan halusi osittain sivuuttaa tämän kysy-myksen, mutta ensimmäisessä painoksessa se oli sanottu täysin selvästi: "Tuotanto on rajoitettava omavaraisuusrajalie". Tämä ajatus kyllä käy myöskin tästä hänen viimeisestä painoksestaan riittävän selvästi esille ja sitä täällä jo Tiainenkin käsitteli.

Haluan kuitenkin tätä maatalouspolitiikkamme päivän kysy-mystä käsitellä juuri ajankohtaisena kysymyksenä siksi, että puo-lueemme kannanotto on nyt erittäin tärkeä, sillä nämä asiat tu-levat esiin niin hallituksessa kuin talouspoliittisessa suurinittelu-neuvostossa. Ne vaativat meiltä kannanottoa.

Kuulemme usein esitettävän lausuntoja, eivätkä ne meidänkään puolueemme piirissä ole vieraita, että silloin kun meillä joudutaan tuottamaan yli 300 miljoonaa kiloa leipäviljaa vuodessa ja käyt-tämään siihen 8—10 miljardia markkaa valuuttaa, silloin kun tuo-tetaan väkirehuja ja niiden hintoja alennetaan valtion varojen turvin ja kohotetaan tällä tavoin maidon tuotantoa vientiasteelle, se on hölmöläisten talouspolitiikkaa. Niin sanotaan. Olen tämän termin kuullut aiivan äskettäin pääministeriltä ja eikä siitä ole kauan, kun myöskin toveri Tanner lausui juuri saman termin. Olen sen kuullut myöskin muualta. Näin asia tietenkin näyttää,

jos pysähdytään tämän tilanteen eteen, eikä katsota enempää, taakse kuin eteenpäin.

Tarkastakaamme leipäviljatilannetta. Mitä tulee kysymykseen kotimaisesta leipäviljan tuotannosta, niin on todettava, että leipäviljan viljelysala on tällä hetkellä meillä lähes yhtä suuri kuin parhaina vuosina ennen sotia. Satomäärät hehtaaria kohti tosin ovat olleet 10—15 % sodan edellisten vuosien keskitasoa pienemmät. Tähän ovat kuitenkin vaikuttaneet poikkeukselliset satovuodet viime vuosina, alaisempina vuosina hallat ja nyt viimeisenä vuonna pitkäaikainen kuivuus ja musta ruoste. Normaalin sato vuoden sattuessa, jos me saamme normaalin satovuoden ensi kesänä, me voimme todeta, että meillä myöskin leipäviljan tuotanto kohoa samaten kuin myöskin muu taso. Leipäviljan viljelyksemme on näinollen lähes samalla tasolla kuin mitä se oli ennen sotia. Mutta viljan kaupan tulo on huomattavasti vähentynyt, sillä viime vuonna toimitettiin kaupan vain noin 70 milj. kiloa.

Kysytään, mistä tämä tällainen johtuu. Me voimme täysin selvästi nähdä ne tekijät. Meillä peltoala on vielä noin 150.000 hehtaaria pienempi kuin ennen sotia. Se merkitsee vähennystä leipäviljan tuotannossa noin 40 milj. kiloa. Tilakannassa on tapahtunut muutoksia, sillä yli 25 ha tilat ovat joutuneet luovuttamaan peltoa maanhankintalain mukaiseen tarkoitukseen ehkä noin 200.000 ha. Siitä on seurauksena, että näiltä tiloilta ei tule nyt vastaavasti viljaa myyntiin ja siinä voidaan laskea ainakin 37 miljoonan kilon vähennys. Hehtaarisatojen pienempänä oleminen vaikuttaa noin 74—75 milj. kiloa. Teollisuuskasveja on 20.000 hehtaarilla ja ne ovat parhailla viljantuotantoalueilla. Se pienentää leipäviljan kaupan tuloa 41 milj. kiloa. Jo tästä päästään lähes 200 miljoonan kilon vähentymiseen. Kun väestön lisäys on siksi huomattava, että se kuluttaa lähes 50 milj. kiloa leipäviljaa enempi, ja kun myöskin nettotuotanto sodan edellisinä vuosina 1936—39 oli 133 milj. kiloa keskimäärin, niin nämä kaikki aivan hyvin riittävät selvittämään, miksi meillä ei leipäviljaa ole tullut enempi kaupan.

Edelleen on todettava, että rationalisointi maatalouden piirissä erikoisesti auttaa leipäviljan tuotantoa. Ensi syksynä meidän pelloillamme pitäisi hyrrätä 1000 leikkuupuimuria, kun niitä viime syksynä oli 100, ja näin ollen työvoiman kysyntä suuremmilla tiloilla, joka on ollut viljan viljelyksessä juuri sadon korjauksessa pullonkaulana, se siellä helpottuu.

Yksistään rationalisoinalstoimenpiteiden ansiosta leipäviljan kauppaan tulo tulee paranemaan.

On esiintynyt jopa huomattavassa asemassa olevia maatalouspolitiikkoja ja ennen kaikkea kansantalousmiehiä, jotka sanovat, että leipäviljan hyväksi on muutettava hintasuhdetta. Näin ollen viljan viljelyn ja karjatalouden välillä on hintasuhteet muutettava ja minä voin mainita, että maatalousministeriön neuvottelukunnan työvaliokunnassa tehtiin muutama päivä sitten äänestyksen jälkeen päätös, jossa esitetään vehnän hintaa korotettavaksi ensi satokaudella 2 markalla ja rukiin hintaa 3 markalla. Jos olisi aikaa enempi tässä, niin voisi hyvin perusteellisesti ruotia, mitä ovat merkinneet aikaisemmat hinnankorotukset. Joka tapauksessa pitää olla aivan erinomaisen hyvä usko, jos uskotaan, että 2—3 markan hinnankorotuksella voidaan meillä leipäviljan tuotantoa huomattavasti parantaa ja muuttaa suhdetta karjataloustuotannolle näin ollen huonommaksi. Missään tapauksessa tämä hinnan-ko rotuspolitiikka ei sovi vakauttamispolitiikkaan ja ei ainakaan sosialidemokraattinen pienviljelijä väki halua lähteä siihen mukaan. Me tiedämme, että siitä seuraa myöskin rehujen hintojen korotukset, ja se omalta osaltaan on vaikuttamassa myöskin karjataloustuotannon puolelle.

Toiset ovat olleet varovaisempia ja ovat sanoneet, että silloin, kun kohotetaan leipäviljan hintaa, samalla lasketaan karjataloustuotteiden hintaa. No, jos kohotetaan leipäviljan hintaa esim. 10 markalla kilolta ja lasketaan maidon hintaa mk:lla 2:50:— niin varmastikin silloin löytyy tässä sellainen avain, jolla päästään eteenpäin. Mutta tässä tietenkin silloin tulee tapahtumaan erittäin huomattava tulon siirto maatalouden omassa piirissä ja tuo tulon siirto tapahtuisi pienviljelijäväestöltä harvalukuisen suurmaataloutta harjoittavan maatalousväestön hyväksi. Sosialidemokraattisen puolueen taholta minun nähdäkseni ei missään tapauksessa voida lähteä tätä hyväksymään eikä meidän puoleltamme tätä auttamaan. Tuotantoa ei sovi rajoittaa. Jos niin tehdään, riistetään meidän maataloudeltamme kehitysmahdollisuudet. Maan laaja pienviljelijäväestö tuomitaan köyhyyteen ja pieniin tuloihin. Koko kansantalous sidotaan loputtomasti korkeisiin elintarvikkeiden hintoihin. Tuotannon lisäyksestä ja kustannusten alentamisesta tulevat tulokset täytyy tietenkin jakautua tuottajien ja kuluttajien kesken.

Mutta sitten tulee tietenkin kysymykseen, onko tuo ylijäämä, joka vientiin joudutaan sijoittamaan, onko se sitten tosiaan sijoit-

tettava muiden yhteiskuntapiirien kustannuksella? Ja tässä minun nähdäkseni tullaan kysymyksen ytimeen. Hallitussopimuksessa, on taattu palkkatyöväelle lokakuun palkkataso v. 1951. Ja sama myöskin maataloudelle. Me sosialidemokraatit voimme hyvällä omallatunnolla täyttää tämän sopimuksen myöskin maatalouden osalta.

Kun on sanottu, että karjataloustuotanto meidän maassamme tapahtuu vain 70 prosentin kannattavuudella, supistetakoon isompien tilojen tuotantoa, koska heillä on mahdollisuudet kehittää leipäviljan tuotantoa, ja otettakoon näiltä isommilta tiloilta tapahtuvasta maidon tuotannosta vientimaksujen pääosa. Tällä tavoin tultaisiin meilläkin karjataloustuotannon tukemispolitiikassa suurin piirtein samalle tielle, missä Ruotsissa on oltu. Annettakoon pienviljelijäin pitää tämä herrojen professorien ja korkeiden maatalouspolitiikkojen kannattamattomaksi leimaama karjataloustuotanto. Heillä on siihen työvoimaa ja heillä on siihen tuotantotarvikkeet. Viljelkoot suuremmat tilat leipäviljaa. Tällä tavoin me voimme välttyä niistä vaikeuksista, joihinka ovat kompastuneet niin Varjonen kuin monet muutkin.

Toisena suurena kysymyksenä meillä on maanhankintalain toimeenpano, joka siirtoväen osalta päättyy ja siinä annetut lupaukset voidaan myöskin rintamamiesten kohdalta läheisessä tulevaisuudessa lunastaa. Suurimpana edessä olevana kysymyksenä on uuden maankäyttölain teko ja siirtyminen normaaliajan asutustoimintaan. Pääpaino on pantava liian pienten tilojen elinkelpoisuuden parantamiseen, joskin olisi otettava huomioon muunkin asutustoiminnan tarpeet.

Sosialidemokraattinen Pienviljelijäin Neuvottelukunta on hyväksynyt päätöslauselman näissä tämän hetken maatalouskysymyksissä ja minä pyydän sen tässä esitellä.

1. Elintarviketuotannon monopolisointia tavoitteleva ja siitä talouspoliittisen asean itselleen muodostamaan pyrkivä maataloustuottajajärjestö on jyrkästi vastustamassa elintarvikkeiden tuotannon lisäämistä nykyiseltä tasoltaan, koska se pelkää tuotannon lisäyksen vievän elintarvikopolitiikan hoidon pois omasta määräysvallastaan.

2. Laadittu talous- ja työllisyysohjelma toteaa elinkeinoelämämme raaka-ainepohjan erittäin kapeaksi. Sen maataloutta ja työvoimareservien hyväksikäyttöä koskeva osa on käytännölle vieras esitys, joka lopputuloksiltaan käy yksiin maataloustuottajajärjestön tuotannon rajoittamispyrkimysten kanssa. Tältä osaltaan

esitys on luontaisten tuotantovoimien käytön vähentämis- ja samalla yleisen työttömyyden lisäysohjelma.

0. K.o. ohjelmassa esitetty maataloustuotannon rajoittamisesitys merkitsee maan jättämistä normaalivuosiakin sellaisen niukan elintarvikeomavaraisuuden asteelle, josta poikkeuksellisina aikoina jouduttaisiin samanlaiseen pahanlaatuiseen säännöstelytalous- ja elintarvikekeinotteluun kuin missä oltiin 1940-luvun pahimpina kausina.

4. Ruotsissa ei ole onnistuttu, vaikka edellytykset kansantalouden vauraudesta ja elinkeinoelämän pohjan laajuudesta johtuen ovat olleet hyvät, rajoittamaan tuotantoa vuoden 1947 ohjelman mukaan, minkä pitäisi osoittaa, että meillä ei nyt esitetyssä samantapaisessa pyrkimyksessä onnistuta senkään vertaa.

5. Tässä kohdassa käsitellään leipäviljan ja maidon hintasuhteiden nykyisiä muutoksia.

6. Tässä ikohdassa, mikä on tärkein, sanotaan:

Kotieläintuotteiden vienti on voimassa olevan hallitussopimuksen mukaan rahoitettava v. 1951 laajuisen tuotannon osalta valtion varoin (v. 1951 lokakuun taso), mutta siitä lisääntyvä vientituotanto on rahoitettavissa perimällä vientimaksuja meijereihin kertyvästä voim ja juuston valmistukseen käytettävästä maidosta. Voimeijereiden alueilla olevien suurempien tilojen myyntiviljelyyn lisäämisen edistämiseksi on jalostusmaidosta perittävät vientimaksut määrättävä suuremmille karjoille niin paljon korkeammiksi, että pienet karjat voidaan niistä kokonaan vapauttaa.

1. Kotimaisen maitotaloustuotteiden nykyisen hintatason alentamiseksi voidaan käyttää tuotantopalkkioita.

8. Maanhankintalain käytännössä toteuttamatta oleva osa on niin pieni, ettei sen muutoksiin ole enää tarvetta. Sen sijalle on saatava asutuslaki, jossa pääpaino on elinkelpoisten tilojen muodostamisessa ja entisten tilojen elinkelpoisuuden lisäämisessä. Tätä tarkoittaen on siinä oltava myös ehkäisevät säädökset perinnönjaoissa nyt maaomaisuuden irtaimen omaisuuden tapaan tapahtuvaa pirstoamista vastaan.

Minä toivoisin, että puoluekokouksessa tehtäessä päätöksiä lähiajan talouspoliittisista kysymyksistä, kiinnitettäisiin huomio Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunnan tekemiin toteamuksiin ja tältä osalta vahvistettaisiin yhteistyötä palkkatyöväen ja pienviljelijäväestön kesken puolueemme piirissä.

Pusa: Hyvät puolueoverit, minun on jatkettava siitä kohdasta, mikä toveri Lepistöltä jäi äsken kesken. Hän nimittäin lupasi pu-

hua tulevaisuudesta ja se jäi tekemättä ja minun sallittanee siihen nyt sitten kajota.

Viime huhtikuun 17 päivänä oli kansantaloudellisessa yhdistyksessä professori U. K. Pihkalan esitelmä, jossa hän käsitteli meidän ravinto-omavaraisuuttamme ja mitenkä se tulee lähiaikoina kehittymään. Tässä esitelmässä varsin perustellusti tuotiin esille se tosiasia, että jos me joudumme ulkomailta tuontiin nähden saarron alaisiksi, niin vuoden kuluttua siitä, kun saarto on alkanut, meillä on käytettävissä enää vain 60 % siitä määrästä ravintoaineita, mitä me tänä päivänä käytämme joka päivä. Hän ei ottanut harkitakseen sitä, mitkä yhteiskuntaryhmät jäävät sitten vähemmälle, jos tämä 40 % putoaminen ravintoaineiden määrässä tapahtuu, mutta minä luulen, että täällä on aika paljon sellaisia, jotka ovat aikanaan joutuneet näkemään, mitä korttipelin varassa eläminen merkitsee. Professori U. K. Pihkala edelleen sanoi, että jos tuota saarronalaista tilaa jatkuu kauemmin, niin elintarvikkeiden määrä melko nopeasti siitä 60 prosentistakin vielä laskee. Minä tahtoisin tämän U. K. Pihkalan toteamuksen tuoda teille esille, ettei tämä maatalouspolitiikkaa koskeva kysymys yksinomaan ole mikään maatalouskysymys tai pienviljelijäkysymys, vaan kyllä siinä on kysymys teidän ja teidän lastenne vatsaista ja niiden ravintoaineista. (Kokouksesta: Oikein!).

Me emme tiedä, tuleeko ulkolaisia selkkauksia vai ei, mutta ainakin järkevä mies yrittää hoitaa asiansa sillä tavalla, että konkurssia ei tule, niinkuin tässä elintarvikekysymyksessä se konkurssi on varsin paha pykölä.

Sitten tähän liittyy eräs toinen puoli ja minusta tärkeä puoli. Se käy esiin tuossa toveri Varjosen alustuksessa.

Ensiksikin hänen maatalouspolitiikkaa koskeva alustuksensa on tietysti sellainen, niinkuin henkilön, joka ei tästä asiasta yhtään mitään tiedä (naurua kokouksessa). Hän sanoo, että meillä ei ole syytä tätä omavaraisuusrajaa ylittää, koska meillä tuotantokustannushinnat ovat korkeammat kuin maailman markkinoilla.

Leskinen: Puheenjohtaja, toveri Pusan puheenvuoron johdosta joku olisi voinut saada käsityksen, että olisi kysymys johtokaartin tai puoluetoimikunnan vaalista eikä talouspoliittisesta keskustelusta, josta nyt kuitenkin pitäisi olla kysymys. Minä vähän ihmetelen sitä valtavaa kiihkeyttä, mikä on ilmennyt ei vain pienviljelijäedustajain, vaan myöskin* ammattiyhdistysliikkeen edustajien puheenvuoroissa tähän saakka, vaikka ei sitä tietysti niin paljon ihmettelemistä ole. Minä tiesin sen, kun ehdotin, että tälle ko-

koukselle tästä asiasta valittaisiin alustajaksi Varjonen, joka tunnetusti tunneihmisenä onnistui luomaan juuri sellaisen mielialan, että saadaan tietää, mitä puoluekokousedustajat eri asioista ajattelevat, (naurua kokouksessa.) Itse asiassa on kovin helppoa tulla tänne huutamaan kovaan ääneen ja tietysti haukkumaan niitä, jotka ovat joutuneet asioista vastaamaan. On ehkä niinkin, ettei ole ollut riittävästi aikaa esim. tutkia Rurik Pihkalan tai jonkun muun tällaisen asiantuntijan mielipiteitä maatalouspolitiikan suuntaviivoista, mutta minä vain voin vedota siihen yhteen asiantuntijaan, joka ehkä on parempi auktoriteetti näissä asioissa, kuin on yksikään meidän maassamme. Talouspoliittisessa suunnitteluneuvostossa oli kuultavana kesällä ruotsalainen asiantuntija Lars Juren, jonka täällä läsnä oleva puoluetoveri Ruotsista varmasti hyvin tietää ja tuntee asiantuntijaksi. Hänen asiantuntijalausuntonsa ydin oli se, että huonosti ne asiat olivat tilastojen suhteen maatalouden kohdalla silloin, kun he aloittivat tutkimustyönsä, mutta että ne olivat niin huonot täällä kuin ne ovat, niin sitä hän ei oikeastaan jaksanut uskoa. On turha pitää tällaisia saarnoja ainakaan meikälaisten asiantuntijain silloin, kun he itse erinomaisen hyvin tietävät, että me vasta parhaillaan olemme luomassa niin maatalouden kuin muun talouselämän suhteen jonkinlaista organisatiota, jonka kautta me saamme hankituksi riittävät tiedot, ja kerrankin voisimme luoda sellaisen ohjelman, johonka me itsekin voimme uskoa.

Minä olen valmis ehdottamaan tälle kokoukselle, että taas keran hyväksytään ne pienviljelijäin ponnet, kuin on niin monta kertaa aikaisemmin hyväksytty, ja minä vaan kysyn, minkälaiseen asemaan jälleen asetetaan ministeritoverimme Lepistö, kun hän joutuu tekemään kauppaa Miettusen ja Kekkosen kanssa hallituksessa, ja hän joutuu taas tilille oman pienviljelijäin neuvottelukuntansa eteen? Se on ikävä tosiasia, mutta sanokaa sitten, että lähdetään pois tästä puulaakista.

Sama koskee vähän niitä huomautuksia, joita täällä toveri Nils-son ja häntä myötäillen myöskin toveri Lindblom minusta hämmästyttävän kummallisella tavalla esittivät. Sen ytimenähän oli se, että itse asiassa tässä maassa ei politiikkaa ja varsinkaan talouspolitiikkaa ole tehnytään mikään muu elin kuin SAK. Minulla on kuitenkin ollut sellainen käsitys, että kun ryhdyttiin kääntämään suuntaa, niin sitä ei tehnyt SAK, vaan puolue vastoin SAK:n johtavien miesten mielipiteitä. Tämä on syytä tässä yhteydessä todeta. Ja on tehty sillä talholla linnarauhasopimuksia,

on sen jälkeen laskettu pisteitä jne. Ehkä ammattiyhdistysliike voi lyödä kiinni näin tarkkoja vaatimuksia, mutta puolue ei voi lyödä kiinni ilman, että se myöskin kantaa seuraukset siitä. Ts. jollei se niitä saa yksityiskohtaisesti lävitse, niin se lähtee hallitusvastuusta, niinkuin lähti keväällä 1950. Seuraukset ovat tunnetut ja me voimme sen liikkeen tehdä koska tahansa uudelleen.

Minä toistan vielä: Me olemme usein näissä puoluekokouksissa tehneet hyviä lähiajan talouspoliittisia ohjelmia. Käsi sydämelle: Kuinka paljon me olemme niistä hyvistä talouspoliittisista ohjelmista niinä lähiaikoina voineet toteuttaa? Mitättömän vähän! Osaksi sen vuoksi, että me olemme niissä lähiajan talouspoliittisissa ohjelmissa esittäneet sellaisia vaatimuksia, joiden suhteen meillä ei ole ollut riittävästi tietoa, jotta me olisimme voineet määritellä sen katon sillä hetkellä sellaiseksi, että tuo tavoite olisi voitu saavuttaa. Minä olen kovin iloinen siitä, että niin pienviljelijäin kuin SAK:n taholla on ryhdytty ponnekkaasti omia ohjelmia laatimaan. On elinehto Suomen sosialidemokraattiselle työväenliikkeelle, että sillä on hyvä sos.-dem. pienviljelijäin ohjelma. On niinikään elinehto sosialidemokraattiselle puolueelle, että sen ammattiyhdistysnielhillä on hyvä ammattiyhdistysohjelma, mutta varmasti ei ole myöskään pahitteeksi, että tällä puolueella nyt, kun saadaan vähin erin siihen mahdollisuudet, on olemassa myöskin yleinen sosialidemokraattinen poliittinen ohjelma, joka kestää arvostelun, ja sitä me emme luo riitelemällä.

Heininen: Minunkin mielestäni tämä on liian lattea ja mitään sanomaton näinkin laajaksi lähiajan ohjelmaksi. Kyllä tällainen laajakantoinen esitys olisi pitänyt lähettää edustajille hiukan aikaisemmin, sillä tällaisen kokouksen yhteydessä ei näin laajaan esitykseen ole edustajilla tilaisuutta riittävästi tutustua.

Minä kiinnittäisin myöskin huomiota työllisyyskysymykseen (Kokouksesta: Kovemmin!). Meillä tämän hetken ehkä suurimpia pulmakysymyksiä on metallialan työllisyyskysymys. Sotakorvausten loputtua varmasti tullaan siihen, että metallitohtaissa työttömyys lisääntyy. Meillä on sodan jälkeen koulutettu noin parikymmentä tuhatta pikaikurssilaisita, jotka tämän 5—6 vuoden aikana ovat kehittyneet jonkinlaisiksi ammattimiehiksi, ja nyt on ehkä sellainen vaara, että näiltä joka tapauksessa tulee työ loppumaan.

Huomauttaisin, että metalliteollisuuden kohdalla laitokset velvoitettaisiin käyttämään enemmän kotimaisen metalliteollisuuden tuotteita, koneita ja laitteita. Eduskuntaryhmän, puoluetoimikunnan ja SAK:n työvaliokunnan olisi kiinnitettävä huomiota siihen,

että valtiojohtoisissa laitoksissa, kuten esimerkiksi rautateillä, laitoksen pitäisi hankkia koneensa ja laitteensa ennen kaikkea "Valmet Oy:ltä, koska se takaisi työtä ja pääomat eivät joutuisi silloin käyttämättömiksi.

Palmu: Pyydän ensiksi yhtyä toveri Nilssonin täällä tekemiin ehdotuksiin, joita myöskin SAK:n pääsihteeri toveri Lindblom yhtyi kannattamaan.

Täällä on jo puheenvuoroissa viitattu tärkeimpiin kysymyksiin. Katsoisin niistä tärkeimmäksi tällä kertaa työllisyyskysymyksen. Toveri Varjosen esityksessä kuitataan tämä kysymys hyvin lyhyesti. Kuitenkin on todettava, että työllisyystilanne heikkenee jatkuvasti. Täällä viitattiin metalliteollisuuteen. Minkälaista suunnitelmallisuutta se on, että valtion taholta tilataan, huomattavia määriä vetureita ulkomailta samanaikaisesti, kun maassamme on tilanne tällä alalla hyvin vaikeassa asemassa.

Tämä työllisyyskysymys ei ole vaikea vain metalliteollisuudessa. Tämä kysymys on myöskin hyvin vaikea muun teollisuuden osalta.

Koskinen: Hyvät toverit! On ensinnäkin maaseutuedustajana valitettava sitä tosiasiaa, että näin tärkeistä kysymyksistä ei alustusta ole saatu perusjärjestöille käsiteltäväksi.

Minua ihmetyttää suuresti, että alustaja yhtyy selittämään talouspolitiikan perusteita pitäen lähtökohtana vain valtiontalouden supistamista. Vasta esityksen loppuosassa hän käsitteli todellista peruskysymystä, täystyöllisyyden säilyttämistä — tänä hetkenä, jolloin jokaisella alalla osoittautuu, että työttömyyttä esiintyy. M.m. lasiteollisuudessa on hyvin huomattavassa määrin esiintynyt työttömyyttä. Viimeksi työpaikallani kuukausi sitten heitettiin 50 työntekijää portin ulkopuolelle. Meidän on nyt päästävä todelliseen täystyöllisyyspolitiikan harjoittamiseen.

Sellainen valtion yrittäjätoimintaan kohdistuva halveksuva asenne, joka voidaan huomata alustuksen loppuosassa, pitäisi jättää porvarien huoleksi. Meidän pitää pyrkiä sosialistiseen suunnitelmatalouteen demokratiaa vaarantamatta. Tämä asia on puolueen talouspolitiikan linjoja käsiteltäessä selvästi esiin tuotava. Tässä mielessä minä lähtisinkin kannattamaan toveri Nilssonin tekemää ehdotusta.

Roden: Muutamista puheenvuoroista alussa sain sen käsityksen, että tälle kokoukselle olisi pitänyt olla esitettyinä selvä talouspoliittinen ohjelma. Mutta jos lukee tämän alustusvihkon 16 sivun tämän kohdan toisen momentin, siinähan sanotaan selvästi, että "tarkoitus on, että tämän alustuksen yhteydessä suo-

ritetaan menneen kauden talouspolitiikan arvostelu, käsiteltävänä olevan ajankohdan tilanteen arviointi ja keskustelu tulevan talouspolitiikan suuntaviivoista". Käsittäisin tämän siten,, että tämä keskustelu on eräänlainen pohja, jonka pohjalla voidaan valmistaa lähiajan talouspoliittinen ohjelma.

Varjosen alustuksessa on nähty vain kielteisiä puolia. Omasta puolestani näkisin tässä alustuksessa myös jotain myönteistä. Keskustelussa, mikä käytiin verotuspoliittisista kysymyksistä, pu^huttiin tällä hetkellä meillä vallitsevasta verorasituksesta ja sen lieventämisestä.

Jos me puhumme verorasituksen lieventämisestä, niin voimme ko me samassa yhteydessä puhua siitä, että sosiaalisia uudistuksia on jatkuvasti tehtävä. Valtion varoja täytyy riittää kaikkiin uudistuspyrkimyksiin. Käsittääkseni ei nykyisessä talouselämässä ole mahdollisuuksia sellaisen läpiajamiseen.

Lisäksi tässä sanotaan: "ilmeistä kuitenkin on, että nykyoloissa olisi sosialidemokraattiselta kannalta katsoen voimat suunnattava valtion talouden "uusjakoon" siten, että sen menojen rakennetta pyritään muuttamaan työväestölle edullisemmaksi". Ja vielä sanotaan: "verotuspoliittisesti olisi palattava sille välttämättömyystarvikkeiden välillistä verotusta vastustavalle kannalle, jota sosialidemokraatit määrätietoisesti edustivat ennen sotia". Nähdäkseni nämä kohdat ovat oikeaan osuneita.

Palaisin Aravamäärärahoja koskevaan kohtaan. Käsittääkseni meidän täytyy pyrkiä siihen, että se, nrkä asuntotuotannon alalla on saatu voimaan, myöskin jatkuvasti kehittyä.

Tässä alustuksessa sanotaan, että Aravalainojen saaneista on enemmistö väestöä, jonka tulo on keskimäärää korkeampi. Se käytännön kokemus, mikä minulla on Aravalainojen järjestelystä paikallisesti päinvastoin osoittaa, että suurin osa Aravalainoilla omakotitaloja rakentavista on varsinaista palkkatyöväestöä, jolla ei omaa pääomaa ole käytettävissään, vaan on ainoastaan oman työn osuus.

Käsittääkseni suurin vaikeus Aravamäärärahojen ja asuntotuotannon toteuttamisessa on siinä, että ns. ensisijaisten luottojen saanti tuottaa varmasti monella taholla aivan ylivoimaisia vaikeuksia. Ja silloin käsittääkseni olisi pyrittävä siihen, että tuo ensisijaisten lainojen turvaaminen Arava-tuotannossa olisi mahdollista.

Mitä täällä toveri Ranta mainitsi niinsanotusta työllisyyskysymyksen hoitamisesta, olen samaa mieltä hänen kanssaan siitä,

että pitäisi päästä aivan toisenlaiseen käytäntöön, mitä tällä hetkellä on.

Kansamme elintaso on sotia edeltäneeseen aikaan nähden huomattavasti muuttunut paremmaksi. Esittäessämme vaatimuksiamme, emme tahdo muistaa sitä, että meidän pieni kansamme on käynyt kaksi sotaa, suorittanut äärettömän suuret sotakorvaukset, suorittanut siirtoväen asuttamisen ja samanaikaisesti toteuttanut aika suuren reformin määrätyissä sosiaalisissa asioissa. Voidaanko ajatella, että näin pieni kansa voisi kohottaa kaiken tämän jälkeen elintasomme paljon pitemmälle nyt esitettyjä vaatimuksia. Käsittääkseni meidän kansantaloutemme ei luo pohjaa tälle mahdollisuudelle moniin vuosiin tässä maassa.

Järvinen: Jos tämä moniste, joka meille eilen jaettiin, olisi ollut perusjärjestöjen käsiteltävänä, olisi siitä tullut enemmän keskustelua kuin monista muista tämän puoluekokouksen alustuksista. Siinä on eräitä vajavaisuuksia ja jätetty monia seikkoja huomioon ottamatta. Varjosen asiaa koskeva selitys olisi ehkä saanut olla hieman perusteellisempi ja asioihin kiinnostuneempi.

Keskustelussa, mikä' tässä nyt on käyty, kiinnittää erikoista huomiota se seikka, että tässä on kiinnitetty päähuomio erinäisiin intressikysymyksiin. Täällähän ovat ammattiyhdistysmiehet puhuneet omasta puolestaan sangen voimakkaasti. Täällä ovat myöskin puhuneet puolestaan pienviljelijät, jotka niinikään muodostavat tavattoman tärkeän osan sosialidemokraattisessa puolueessa. Pienviljelyäkysymyshän on viime aikoina ollut varsin päivänpolttava. Meillä Vaasan läänin itäisen vaalipiirin piirikokouksessa tästä kysymyksestä keskusteltiin tavattoman paljon. Joskus herää kysymys, että eivätkö meidän maamme pienviljelijät sitten ole saaneet mitään sosialidemokraattiselta puolueelta. Olin äskettäin pari viikkoa sitten eräässä tilaisuudessa, jossa nimennomaan sanottiin, että koska pienviljelijät ovat auttaneet sosialidemokraattista puoluetta niin kovasti eteenpäin, odottavat he myöskin, että puolue nyt auttaisi heitä eteenpäin. Minä puolestani sanoin, että kuka on auttanut pienviljelijät siihen asemaan, missä he nyt ovat? Heidät ovat auttaneet Suomen Sosialidemokraattinen puolue ja sen palkkatyöläisenemmistöinen osa: he ovat vapauttaneet torpparit, he ovat ajaneet monia muita pienviljelijöitä koskevia asioita eteenpäin. Minä en ole asian tuntija apulanta-asioissa niinkuin toveri Pusa, enkä monissa muissakaan maataloudellisissa kysymyksissä, mutta haluan vain

sanoa, että kyllä kai tässä maassa pienviljelijät ovat saaneet itseenäisyytemme aikana yhtä paljon etuja kuin varsinainen palkkatyöväestökin. Tämä ehkä tuntuu pahalta, mutta se on minun käsitykseni.

Tässä ohjelmajutussa, mikä meillä nyt on käsiteltävänä, olisi tietysti voinut tuoda esiin myöskin monia muita asioita. Mutta minun käsitykseni mukaan me elämme sellaista poikkeuksellista aikaa, että minkään kiinteästi noudatettavan talouspoliittisen ohjelman luominen on melkein mahdotonta. Kaikki puolueet ovat joutuneet viime vuosina moneen kertaan ja monella tavoin tinkimään aikaisemmin ottamistaan asenteista, ja minä olen vakuuttunut siitä, että näin me joudumme edelleenkin tinkimään.

Lopuksi minä pyydän ehdottaa, että puheenvuorot rajoitettaisiin (Kokouksesta: Hyvä!) ja tämä kysymys lähetettäisiin ohjelmavaliokuntaan.

Puheenjohtaja: Täällä on ehdotettu puheenvuorot rajoitettaviksi. Ehdottaisin, että puheaika ensinnä rajoitetaan 5 minuuttiin.

Puheaika hyväksytään rajoitettavaksi 5 minuuttiin.

Olavi Lindblom: Hyvät toverit, käyttäessäni ensimmäisen puheenvuoron minä valitin sitä, että tätä kokousta varten ei oltu ajoissa valmistettu ohjelmaa ja että se ohjelma, joka täällä esitettiin, oli niinkuin täällä Järvinenkin sanoi eräänlainen tilannekatsaus.

Toveri Leskinen näytti olevan hieman ärtynyt siitä, mitä Nils-son ja allekirjoittanut olivat täällä sanoneet, ja hän totesi, että ammattiyhdistysliike ei ole suinkaan se, joka tässä maassa on harjoittanut politiikkaa, vaan puolue siinä vaiheessa, jolloin se käänsi politiikan. Minä myönnän, että me olemme olleet ammattiyhdistyslinjalla hieman eri mieltä siinä vaiheessa, jolloin Kekkosen toiseen hallitukseen mentiin, mutta minä en usko, että se on ainoa politiikan tekovaihe. Sen jälkeen on tässä maassa politiikkaa tehty ja toveri Leskinen tuskin voi kieltää, etteikö ammattiyhdistysliike ole ollut tässä mukana.

Sitten Leskinen mainitsi tämän rauhanomaisen tilan luoda ohjelmaa. Minä kysyisin, kenenkähän vaikutuksella se on syntynyt ja kenenkä aloitteesta, jne? Ja kun Leskinen täällä puhui arvovaltaisesta forumista ja kehoitti pistämään kätensä sydämelle, minä suosittelisin sitä samaa tempua hänelle. Jollakin tavalla hän oli myöskin hieman ärtynyt siitä, että jotkut

käyttävät talouspoliittisia asiantuntijoita, jotka kirjoittelevat ohjelmia. Minä luulen, että hän tarkoitti lähinnä meitä ammattiyhdistysmiehiä, jotka olemme yrittäneet näitä asiantuntijoita käyttää. Me käytämme niitä omasta keskuudestamme ja puolueltoimistosta jne., enkä minä häpeä sitä edes tunnustaa. Päinvastoin minä pidän sitä jonkinlaisena edistysaskeleena, mutta se ei näy kelpaavan. Minä nimenomaan valitan sitä, että -Ohjelmaa ei ollut. Minä yhdyn Nilssonin päätöslauselmaehdotukseen, että velvoitettaisiin ohjelma tekemään, mutta toveri Leskisen puheenvuorosta sai sen käsityksen, niinkuin tämä olisi ollut pahasta. Onko tästä nyt, toveri Leskinen, vedettävä se johtopäätös, että sinä olet ärtynyt siitä, että me moitimme, että ohjelmaa ei ole valmistettu ja että me esitämme sen valmistamista?

Pusa: Voidaksemme saada selville,, minkälaisissa olosuhteissa me tulemme vastaisuudessa työskentelemään, minun on mielestäni aihetta kertoa teille maataloustuottarjärjestöjen touhuista. Niillä on Lauttasaaressa ollut kaksi vuotta erityinen maataloustuottajaopisto. Sinne sopii 40 henkeä kerrallaan ja ne ovat tähän mennessä purkaneet sieltä 21 kurssia pois, siis 800 valistajaa on tällä kertaa maakunnassa. Edelleen tämä järjestö, opisto toimii ja sen laajennustöitä tehdään parhaillaan. Kehittämään vauhtia siitä, kuinka paljon maakuntaan valistajia pannaan. Edelleen tällä järjestöllä on lehti, Maaseudun Tulevaisuus, jonka levikki on pitkän matkaa toistasataatuhatta muistaakseni, ja sen lisäksi laaja järjestöverkko, jonka avulla he ovat keränneet näitä ruovutuslakkositoumuksia toistasataatuhatta kappaletta. Tästä on seurauksena se, että työskentely tällä maatalouspoliittisella alalla ja yhteistoiminta maalaisliiton kanssa tulee vaikeutumaan. Sen vuoksi minusta pitäisi meikäläisellä taholla kaikin tavoin varustautua niin, että me emme olisi kärsistä ja jaloista sidottuina silloin, kun he lähtevät liikehtimään. Kun meidän linjamme merkitsee samalla sitä, että kotimaisille kuluttajille pitää pyrkiä antamaan elintarvikkeita samalla hinnalla, millä osa elintarvikkeita pitää viedä ulkomaille, tämä on myöskin kuluttajan ja palkkatyöläisen etujen mukainen. Jos tällaisen politiikan aikaansaamista varten tarvitaan varustautua ja tehdä suunnitelmia ja ohjelmia, on tärkeätä, että suunnitelmia on laatimassa ne henkilöt, jotka tällaiset asiat tietävät ja näkevät, että on tosi kysymyksessä ja että meidän pitää jollain tavalla tämän totisen päivän varalle varustautua. Tämä on

eräs syy siihen, minkä takia minä olen jatkuvasti esittänyt vaatimuksia mitä useamman kerran siitä, että mikäli meikäläisellä taholla näitä maatalouspoliittisia kysymyksiä yritetään hoitaa, näissä ratkaisuihin pitäisi käyttää hyväksi sitä ammattivoimaa, mikä puolueella on käytettävissään. Kun näin ei ole tapahtunut tähän asti, minä pelkään, että meille tulee hyvin paljon vahinkoa.

Nilsson: Hyvät toverit, ininä en ensimmäisessä puheenvuorossani erikoisemmin kritisoinut toveri Varjosen alustusta ja sillä oli syynsäkin. Minä olen joskus aikaisemmin melko sisäisesti kimpaantunut hänen eräistä mielipideilmaisistaan, mutta (katson, että tämä hänen paperinsa, minkä hän tänään esitti, oli jollain tavalla paljon parempi kuin on aikaisemmin ollut asianlaita. Ilmeisesti hänessäkin on tapahtunut jonkinlaista kehitystä viime kuukausina (naurua kokouksessa) parempaan suuntaan, ja hänen paperissaan on siksi paljon hyvää, että minä en viitsi kajota yksityiskohtiin.

Toveri Leskinen oli näkevinään jonkinlaista ristiriitaa siinä, että minä eilen hyväksyin puolueen hallituspolitiikan, mutta siitä huolimatta en voinut talouspolitiikkaa ilman muuta hyväksyä. Eh minä siinä mitään ristiriitaa näe. Puolueella on ollut hyvä poliittinen vaisto. Se on ymmärtänyt, että vain näin voidaan rauha maassa luoda. Se on rohkeasti mennyt tähän. Sitten on toinen kysymys, pystyykö se ylläpitämään hyvää yhteistointa maalaisliiton kanssa. Tämä riippuu oleellisesti siitä, pystyykö puolue täystyöllisyyspolitiikan ongelmilla ratkaisemaan sen kysymyksen, mikä on oleva leivän hinnan ja palkan välinen suhde. Tämä on työllisyyspolitiikan ongelma. Ellei tätä suhdetta löydetä, niin aikaisemmin tai myöhemmin olemme työttömyydessä ja pulassa.

Toveri Leskinen on tietysti aivan oikeassa siinä, että rauha on tämän työn edellytyksenä. Mutta se on myöskin sen seurauksena. Kyllä me voimme luoda sopimuksia maalaisliiton kanssa tällaisesta rauhasta, mutta kyllä me joudumme hyvin nopeasti ristiriitaan, elleimme pysty todistamaan, mitä me esitämme ja vaadimme. Jos tällainen tieto puuttuu, tämä rauha ei voi säilyä, koska sen sopimuksen takana ei ole taloudellisesti kestävä rakenne.

Toveri Leskinen puhui 30 pisteestä. Tietysti se on tärkeitä, ja SAK on voinut joutua siitäkin ristiriitaan. Mutta sillä on kuitenkin aikaansaatu sellaisia asioita kuin 25 miljardia suhdan-

nepidätysvaroja, on aikaansaatu investointien rahoittamiset eräillä miljardeilla jne., hintojen alennuksia, ja koko markkinoiden kääntäminen. Tämä minun mielestäni painaa paljon ja on edellytyksenä sille, että vakauttaminen on onnistunut.

Leskinen: Olisi tietysti kovin surullista, Jos tuo yleisten sosialidemokraattien ryhmä rajoittuisi vain näihin puoluetoimitsijoihin. Minä palaisin pariin pääväitteeseen, toinen se, että tämä ohjelma on tullut niin äkkiä ja että sitä ei ole perusjärjestöille laadittu. Minä yritin äskeisessä puheenvuorossani selvittää sitä, että meillä ei tänä ajankohtana ole mahdollisuuksia täsmällisiin yksityiskohtaisiin ohjelmiin. Me emme pysty niitä määrittelemään, ennenkuin me saamme riittävän materiaalin käyttöömmme lähinnä suunnitteluneuvoston työn tuloksena. Ei minulla ole mitään sitä vastaan, että puoluekokous tekee sen päätöksen, minkä puoluetoimikunta on tehnyt jo ennen tätä kokousta, että tällainen yhteinen ohjelma laaditaan ja sitä varten on jo toimikunta asetettukin. Ei ole miikään arvovallan menetys, vaikka se tehtäisiin tässä puoluekokouksessakin.

Minä kertaisin sen, mitä tässä ohjelmassa on todettavissa. Liuskalla 21, "Taloudellinen vaikutusvalta", varsinkin sen alku-puoli. On sanottu se, missä lepäävät meidän mahdollisuutemme yleispolitiikan piirissä. Talouspoliittisten kysymysten hoito muuttaisi tietysti luonnettaan, jos sosialidemokraateilla olisi parlamenttaarinen enemmistöasema. Lähinnä kommunistien harjoittamasta hajoitustoiminnasta johtuu, että sosialidemokraattien taloudellisenkin vaikutusvoiman on perustuttava muuhun kuin enemmistön määräysvaltaan. Sen on perustuttava ennen kaikkea puolueemme poliittisen avainaseman hyväksikäyttöön. — Se on ollut se' totuus, mikä viime kuukausien poliittisesta toiminnasta on ollut poimittavissa esille.

Korpelainen: Me maaseudun ja Savon seudun edustajat olemme hyvillämme, jos me tuosta Varjosen tekemästä luonnoksesta puoletkin saisimme toteutettua. Mutta nämä Helsingin herrat tuntuvat olevan sitä mieltä, että tämä ohjelma pitäisi kokonaisuudessaan saada viimeistä piirtoa myöten, ja nyt riitelevät. Jo on pitkälle menty, kun sanotaan puoluetoimikunnan jäseniä tyhmiiksi, miltei pässinpäiksi. Tämä oli maaseutuedustajille melko yllätys ettemme sovi nätimmin noita asioita. Me maaseutuedustajat puolestamme Varjosen ohjelman suurin piirtein hyväksymme. Sitä kun vähäsen siloittelee, niin siitä tulee hyvä ohjelma. Toivoisin sentään, että emme enää jatkaisi huomenna tuota

toistemme sinuttelua tuossa muodossa, sillä muuten mekin maa-seudun edustajat olimme tuollaisia hyvin huonoja tapoja!

Tervo: Täällä on varsin kärkevästikin arvosteltu puoluetoimikuntaa siitä, ettei se ole tälle kokoukselle valmistanut lähiajan talouspoliittista ohjelmaa. Tämän johdosta on käytettävä puheenvuoro, ettei puoluesihteeri yksin joutuisi altavastaaajaksi.

Ettei lähiajan talouspoliittista ohjelmaa ole tälle kokoukselle esitetty, johtuu lähinnä siitä, että poliittinen tilanne on tällä hetkellä muuttunut. Vuoden 1951 kevääseen asti, kun tämä kokoomushallitus muodostettiin, puolue asiallisesti oli oppositiossa enemmän tai vähemmän. Silloinkin, kun me olimme kolmen suuren hallituksessa, me olimme puolittaisessa oppositioasenteessa, mikä selvästi kävi ilmi meidän puoluetoimikuntamme edesottamuksista. Vuodesta 1946 kesällä pidetystä puoluekokouksesta lähtienhän puoluetoimikunta oli kokoonpantu hyvin paljon toisella tavalla kuin se edustusto, mikä meillä oli hallituksessa. Tällöin oli luonnollista, että me valmistimme lähiajan ohjelmia, jotka olivat enemmän tai vähemmän oppositiohenkisiä, mutta kun me keväästä 1951 lähtien olemme olleet hallituspuolueena, on meidän asemamme huomattavalla tavalla muuttunut.

Me olemme nytkin tehneet talouspoliittisia ohjelmia. Me olemme parhaillaan tekemässä kolmatta lähiajan talouspoliittista ohjelmaa. Ensimmäinen oli se, jota ryhdyttiin toteuttamaan tammikuussa 1951 ja jota toteutettiin syyskuun loppuun 1951. Siihen mennessä oli valmisteltu toinen lähiajan ohjelma, nk. tasapaino-ohjelma, jota on toteutettu pienin korjauksin näihin asti, ja parhaillaan puolueen edustajat ovat mukana valmistelemais kolmatta lähiajan talouspoliittista ohjelmaa, joka kulkee pitkän tähtäimen ohjelman tai työllisysohjelman nimellä. Ne eivät ole kyllä pelkästään meidän ohjelmiamme, vaan ne ovat suunnitteluneuvostossa valmistettuja ohjelmia, joita kuitenkin niin puolueen kuin SAK:nkin edustajat ovat mukana tekemässä. Ja tämä luonnehtikin parhaiten meidän tämänhetkistä asennettamme ja mahdollisuuksiamme. Kun me olemme kokoomushallituksessa mukana, niin meidän on oltava mukana myöskin &en hallituksen asettaman elimen suunnittelutyössä ja esitettävä käsityksemme siellä. Sikäli kuin tuo suunnitteluelimessä valmistettu ohjelma ei vastaa meidän käsityksiämme, meidän on pantava siihen eriäviä mielipiteitämme ja yritettävä hallituksessa ajaa *sitä läpi. Niinhän kävi tasapaino-ohjelmassakin, joka valmistettiin linnarauhan päättyessä. Hallituksessa käytävissä neuvotte-

luissa meidän taholtamme on harkittava, mitenkä jyrkästi ja mitenkä pitkälle me esiinnyimme omien vaatimustemme puolesta. Jos me emme saa vaatimuksiamme riittävästi läpi, on meidän harkittava, voimmeko olla kokoomushallituksessa mukana. Ja niin tullaan tekemään varmasti, kun tämä pitkän tähtäimen ohjelma joutuu suunnitteluneuvostossa ja sen jälkeen hallituksessa siihen vaiheeseen, että puolueemme kannanmäärittely siihen on suoritettava.

Kun tilanne on tällainen, niin puoluetoimikunta on katsonut tässä vaiheessa tarpeettomaksi ryhtyä määrittelemään yksityiskohtaisesti kantaansa kysymyksiin, jotka ovat vielä monessa suhteessa avoimina. Tietysti voitaisiin sanoa, että meidän on jo nyt valmistettava muotoiltu talouspoliittinen ohjelma, josta me sitten neuvotteluissa pidämme kiinni, ja ellei saada sitä läpi, löymme rukkaset tiskiini.

Minä pitäisin tällaista ennakolta tapahtuvaa kannanmäärittelyä tässä tilanteessa tarpeettomana.

Loppukädessä ratkaisu on kuitenkin poliittinen tarkoituksenmukaisuuskysymys, katsommeko tarpeelliseksi olla mukana hallituksessa, vaiko ei.

Minä olen hiukan hämmästynyt, että näin kärkevää arvostelua esitetään nimenomaan SAK:n taholta, sillä työskentely SAK:n kanssa on tapahtunut hyvässä yhteistyössä, ja minä puolestani olen käsittänyt asian niin, että tässä tilanteessa on tarkoituksenmukaista, että SAK valmistelee näitä ohjelmia nimenomaan palkkatyöväen etuja silmällä pitäen. Me sitten puolestamme hallituksessa yritämme ajaa niistä läpi niin paljon kuin mahdollista.

Ketola: Hyvät puoluetoverit! Me olemme voineet kentällä todeta kommunistien vastaväitteistä huolimatta, että viimeaikaisella talouspoliittisella suuntauksella, vakauttamistyöllä, on saavutettu huomattavasti parempi tilanne, mitä on ollut monina vuosina aikaisemmin porvarillisten hallitusten aikaiia. Tämän suunnan jatkoksi olisi nähdäkseni hyvä saada jokin lyhyempi ja sanamuodoltaan selvä esitys.

Erikoisesti metallityöläisten keskuudessa on tällä hetkellä huolestumista, mitä tehdään tulevaisuudessa, kun sotakonvaustyöt loppuvat. Työllisyyskysymys olisi hoidettava. Siinäkin asiassa on luonnollista, että emme voi suuntaa yksin määrätä, mutta jos siltä kohtaa esitämme jonkin varman sanonnan, niin silloin myöskin kentällä oltaisiin huomattavasti lohdullisempia.

Henriksson: Toveri Leskinen viimeisessä lausunnossaan antoi ymmärtää, että varmempaa talouspoliittista ohjelmaa kenties voidaan ryhtyä luomaan sen jälkeen, kun on saatu enemmän aineistoa mm. suunnitteluneuvostolta. Jos näin nyt on asianlaita, ei kai olisi siinä mitään pahaa, jos puoluekokous hyväksyisi toveri Nilssonin tekemän ehdotuksen.

Puolue on tähän saakka talouspoliittisissa toimenpiteissä ja ratkaisuisissa toiminut vaiston varassa. Tämä on kuitenkin vaarallista. Siinä tulee helposti erehdyksiä. Me sosialidemokraatit olemme arvostelleet ja arvostelemme jatkuvasti porvarillisia puolueita siitä, että ne haluavat hoitaa talouspolitiikkaa ilman suunnitelmia. Me arvostelemme tätä yhteiskuntaa sen suunnitelmattomuudesta. Olisi hämmästyttävää, jos me nyt täällä puoluekokouksessamme tulisimme siihen tulokseen, että me emme myöskään pysty mitään varmempaa talouspoliittista ohjelmaa luomaan. Se olisi mielestäni hyvin masentavaa.

Karttaani: Tämä ohjelma osoitti meille, minkälainen on tilanne tällä kertaa, osoitti jonkinlaisia viitteitä siitä, minkälaisia tarkoituksiperiä puoluetoimikunnalla on nyt lähteä ohjelmaansa edelleen jatkamaan. Tämä oli minun nähdäkseni oikea pohja. Tämän lisäksi on tänne saatu sitten näissä eri puheenvuoroissa neuvoja ja ohjeita, jotka tietysti puoluetoimikunta ottaa huomioon, kun lähtee nyt tätä toimintaansa jatkamaan.

Mutta se oli myöskin eräältä toiselta puolelta katsoen hyvä ohjelma. Koska siinä oli näiden esitysten joukossa paljon aukkoja, se aaitoi jokaiselle asiantuntijalle erinomaisen tilaisuuden tuoda julki valistuneita mielipiteitään ja osoittaa, kuinka paljon parempia me edustajat olemme kuin nuo puoluetoimikunnan jäsenet.. Keskustelu on täydellisesti täyttänyt tarkoituksensa. Puoluetoimikunta on esittänyt ohjelman, kokous on sen arvostellut, antanut viitteitä ja ohjeita. Seuraava puoluetoimikunta saa oman luon-toisetunsa sen jälkeen,, kun kolmen vuoden kuluttua kokoonnumme uudelleen näistä asioista pääättelemään (Suosionosoituksia.).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun aikana on toveri Nilsson ehdottanut, että puoluekokous antaisi puolue-elimille tehtäväksi yhteistuumin ammattiyhdistysväen kanssa ja täystyöllisyysajattelun pohjalta laatia lähitulevaisuuden talouspoliittisen ohjelman. Toveri Järvinen on ehdottanut, että asia lähetettäisiin valiokuntaan. Asia lähetettäneen menettelytapavaliokuntaan.

Asia lähetetään *menettelytapavaliokuntaan.*

Lähiajan sosiaalipoliittiset tehtävät.

Puheenjohtaja; Seuraavana asiana käsitellään esityslistan kohta 20: Alustus lähiajan sosiaalipoliittisista tehtävistä.

Puoluetoimikunnan esityksen alustaa toveri Simonen.

Simonen: Hyvät puoluekokousedustajat, arvoisat puoluetoverit!

Suomen sosiaalipolitiikan kehitys on viime vuosikymmenien ja varsinkin sodan jälkeisten vuosien aikana ollut harvinaisen nopeata. Ei ole puuttunut niitäkään, ei edes sosiaalihallinnon kaikkein korkeimmillakaan portailla, jotka ovat olleet sitä mieltä ja ovat sen julkisestikin esiin tuoneet, että meidän sosiaalipolitiikkamme kehitysvauhti on ollut liiallista, ja että sosiaalisten menojen lisääntyminen on ollut epäsuhteessa kansakunnan taloudelliseen kantokykyyn. Erittäin suuria prosentuaalisia kasvulukuja sosiaalimenojen kohdalla voidaan tietysti esittää, jos verrataan menoja sotia edeltäneeltä ajalta nykyisiin sosiaalimenoihin. Jos näistä menoista — kun puhutaan nykyisistä luvuista — luonnollisesti ensin leikataan pois inflaation aiheuttama keinotekoinen lisäys, siitäkin huolimatta osoittavat toistensa kanssa tässä suhteessa verrannollisiksi saatetut luvut verrattain huomattavaa **kas-**«vua. On kuitenkin huomattava, että suurimman numerollisen nousun ovat aiheuttaneet sellaiset tulonsiirtotoimenpiteet kuin esim. lapsilisäjärjestelmä ja toisaalta sotakorvauksiin rinnastettavat so-tainvalidihuollon ja kaatuneiden omaisten huollonpidon aiheuttamat kustannukset. Mutta vaikka nämäkin menoerät jätetään pois laskuista, on sosiaalihuollon kehitys ja myös sen aiheuttamien kustannusten nousu ollut varsin huomattava.

Uskaltaisin kuitenkin väittää, että nämä menot on kannattanut malksaa. Jos jätetään syrjään inhimillisyyssnäkökohdat ja tehdään laskelma aivan kylmästi tällaisiin tunnearvioihin vetoamatta, jäävät kuitenkin painavina vaakakuppiin sosiaalisten olojen parane-misesta aiheutuva positiivinen asennoituminen yhteiskuntaan ja ystävällisen mielialan suuntaus myös muihin yhteiskuntaa rakentaviin toimenpiteisiin nähden. Positiivista, myönteistä ja uudistuksiin pyrkivää aktiivista sosiaalipolitiikkaa ei sen vuoksi ole varaa tulevaisuudessakaan panna hyillyille. Korjattavia epäkohtia riittää ja niiden korjaaminen sosiaalipoliittisin toimenpitein merkitsee yhteiskunnan terveenä säilymisen puolesta suoritettavaa vaakuutusmaksua.

Jos ajattelemme lähitulevaisuutta ja niitä mahdollisuuksia, joita lähivuosien aikana "on käytettävissä sosiaalipolitiikan tavoitteiden

läpi ajamiseen, on todettava, että kansantaloudelliset edellytyksemmekään eivät suinkaan ole nyt kaikkein-heikoimmat. Sodan jälkeisen ajan köyhyyden ja niukkuuden hallitsemista oloista on päästy jo nousemaan sotaa edeltäneelle tasolle ja se on useimmissa suhteissa jo ylitettykin. Kansantalouden yleinen nousu, talouselämässämme toteutettu ja tosiasiaaksi muodostunut vakaantuminen, valtion rahatalouden helpottuminen, sotakorvaussuoritusten päätyminen, viime vuoden aikana saavutettu ennätyksellinen vienti-enemmyys, talletusliikkeen erittäin myönteinen kehitys ovat — joitakin esimerkkejä mainitakseni — kaikki sellaisia tosiasioita, jotka antavat oikeutuksen realistestikin ajattelevalle henkilölle suhtautua toivoisella sosiaalipolitiikkamme kehitysmahdollisuuksiin.

Kun tämän alustuksen aiheeksi on annettu lähiajan sosiaalipoliittisen ohjelman luonnehtiminen, ei ole ollut tarpeellista eikä mahdollistakaan ryhtyä tekemään mitään suurisuuntaista kaikkia sosiaalipolitiikan ajasta ammennettavia tehtäväryhmiä koskevia ohjelmatavoitteita, vaan sen alustuksen puitteissa, joka on jaettu puoluekokouksen asiakirjoihin painettuna, on koetettu pysähtyä muutamiin selviin ja lähimmän tulevaisuuden aikana toteutettaviin sosiaalipoliittisiin tavoitteisiin. On helppo lisätä siihen vaikka* kuinka paljon erilaisia, varmastikin hyviä ja kannatettavia asioita, mutta alustus on ollut tarkoitettu rajoittumaan siis vain käytännöllispoliittisia tavoitteita esittäväksi, ja niistäkin vain sellaisia, jotka on luettava vain lähimmän tulevaisuuden tavoitteisiin.

Kun tarkastellaan sosiaalipoliittisten tärkeimpien tarpeiden luetteloa, niin ainakin omalta osaltani aina olen päätenyt siihen, että lähiajan sosiaalipolitiikkamme pääpyrkimyksenä on ja tulee olla sosiaalisen asuntotuotannon voimistaminen ja asuntotuotannon saattaminen tapahtumaan sellaisissa puitteissa, että meidän sosiaalisten olojemme tämän hetken nähdäkseni pahin epäkohta, asuntopula voidaan kohtuullisessa ajassa poistaa. Tämä asuntopula, jkika pahiten rasittaa väestökeskuksia, on saavuttanut sellaiset mittasuhteet, että sitä nykyisin voidaan pitää kansallisenä häpeänä. Asuntokurjuuteen voidaan saada parannus vain uusia asuntoja tuottamalla. Tuotantojärjestelmä ja sen rahoitusmuodot ovat selvillä ja hahmoittuneita sen toiminnan puitteissa, joka sosialidemokraattisen työväenhallituksen toimenpiteestä saatiin käyntiin vuonna 1349 Arava-ohjelman nimellä. Tämä suunnitelma sai laajentuneen asuntotuotannon vaasin voimakkaaseen vauhtiin, eikä ole asuntopolitiikan syytä, että vuonna 1950 jälleen

valloilleen päästetty inflaatio nieli melkein puolet Arava-miljar-
dien realiarvosta samalla heikentäen yksityisiä pääomamarkki-
noita ja vaikuttaen korottavasti korkokantaan. Kun tilanne tässä
suhteessa nyt jälleen on korjaantunut, on täydet mahdollisuudet
nykyisestä huomattavasti tehostetun asuntotuotannon käyntiin-
saattamiseen. Ohjelma tätä varten on myöskin ollut käytettävissä
jo lähes vuoden ajan. Se ohjelma käsittää 150.000 asunnon tuotta-
misen 10 vuoden kuluessa. Se on valmis ja se on täysin realisten
toteuttamismahdollisuuksien rajoissa niin pääoman saantiin, työ-
voimaan kuin rakennusmateriaaliinkin nähden. Se edellyttää kui-
tenkin, että valtiovallan taholta on lainsäädännöllä vahvistettava
tällaisen ohjelman rahoitus. Asia on luonteeltaan melko kiireelli-
nen sillä nyt jo on kulumassa nykyisen Arava-ohjelman viimeistä
edellinen toimintavuosi. Viimeistään tämän vuoden kuluessa on
saatava varmuus siitä, että asuntopolitiikkaa myös vuoden 1953
jälkeen voidaan hoitaa entisentapaisten rahoitusedellytysten poh-
jalla. Jos asia tästä viivästyy, ei voida välttyä kohtalokkaalta
keskeytykseltä asunnontuotannon suunnittelussa ja siitä johtuen
myöskin keskeytykseltä uusien asuntojen valmistumisessa. On
erittäin suurella huolestumisella todettava, että aivan viime viik-
kojen aikana vastuunalaiseltakin taholta — tarkoitan suunnit-
teluneuvoston johtoa — on tuotu esiin ajatuksia, joiden mukaan
Arava-tuotantoa vastaava asuntososiaalinen rahoitusjärjestelmä
olisi rajoitettava päättyväksi jo vuonna 1955. On meikäläiseltä ta-
holta tuotava peittelemättä esiin se tosiasia, että meillä ei ole
tässä maassa minkäänlaisia mahdollisuuksia asuntokysymysten
hoitamiseen lähivuosien kuluessa, Jos suunnitellaan toimenpiteitä
lyhyellä tähtäimellä, merkitsee se sekä rahoitusmahdollisuuksien
että puhtaasti teknillisten suoritushallinnuksien kannalta huo-
mattavasti heikompaa järjestelmää kuin pitempijännitteisenä.
Silmät on myös pidettävä auki sellaisilta harhaopeilta, joita jälleen
viime viikkoina on saatu kuulla ja joiden esittäjät jälleen tyrkyt-
tävät, tosin hieman uudistettuun muotoon pantua, vanhaa pa-
tenttiratkaisua asuntopulalle, nimittäin hätäasuntojen rakenta-
mista. Ne väestökeskukset, joissa sodan viimeisinä vuosina ja vä-
littömästi sodan jälkeen rakennettiin silloisen poikkeuslainsäädän-
nön mukaisesti ns. pienasunnoiksi kutsuttuja hätäasuntoja, joiden
suurin sallittu koko oli 40 m², nämä keskukset ovat saaneet tästä
rakentamismuodosta niin karvaita kokemuksia, että halu tässä
muodossa tapahtuvaan "asuntojen" hankintaan ja tuottamiseen on
varmasti tyystin hävinnyt. Yhtä varmaa on, että jos nyt lähde-
täi-

siin toteuttamaan esim. asutusviranomaisten suunnitteluja ns. puolivalmiiden kerrostalojen rakentamisesta väestökeskuksiin, itse "omatoimisesti" rakentaisivat huoneistonsa lopulliseen kuntoon, jouduttaisiin varsin pian näkemään sellaisia asuntopoliittisia kummituksia, jotka kaikkein vähimmin tulisivat olemaan kunniaksi suunnittelijoilleen ja joissa olisi päädytty olotilaan, jossa julkisin varoin rakennetaan suorastaan slummeja.

Rakennuskustannusten alentamiseen on tietenkin kaikin keinoin pyrittävä ja siinä suhteessa onkin jo selvä käänne nähtävissä. Kaikkia keinoja rakennusyritysten helpottamiseksi on tarkoin tutkittava ja tähän pyrkivä tutkimustyö onkin meillä parhailleen jo käynnissä suuremmassa laajuudessa kuin koskaan aikaisemmin Suomessa. Asumiskustannusten pysyttäminen kohtuullisella tasolla on eräs asuntopoliitiikan avainkysymyksiä, jonka tyydyttävään hoitamiseen on omistettava kaikki mahdollinen huomio.

Jos me katselemme edelleen sosiaalipoliitiikan tavoiteluettelon eri kohtia, niin voimme todeta, että sosiaalisen terveydenhuollon piiriin kuuluu useita edessä olevia todellisia suurtelhtäviä. Yhtenä päämääränä, johon jatkuvasti, vaikkakin asteittain on pyrittävä, on maksuton lääkärin ja sairaanhoito. On aivan ilman epäilystä niin, että jokaiselle kansalaiselle on taattava mahdollisuus pätevän lääkärinhoidon, tarpeellisten lääkkeiden, moitteettoman sairaalahoidon ja ennakkoestävän terveyshuollon saamiseen täysin riippumatta siitä, minkälaisessa varallisuusasemassa kulloinkin tämän hoidon tarpeessa oleva henkilö on. Näin ei kuitenkaan nykyisin ole asianlaita. On täysin oikein lausuttu, että varattomilla on enemmän sairauksia, mutta vähemmän hoitoa kuin rikkailla. Tämä ajatus on vietävä joihdonmukaiseen loppupäätökseen. Se on tietenkin toteutettava asteittain, sillä yhdellä kertaa ei saa haukata niin suurta palaa, että suu ei sitä kestä. Suunnitelma siitä, mistä päästä tällöin olisi aloitettava, on myöskin kiteytymässä. Tällöin on lähdetty siitä, että nykyiselle taloudelliselle kantokyvyllemme on täysin mahdollista järjestää aluksi kroonisten sairauksien hoito maksuttomaksi ja aloittaa tämä sosiaalinen reformi tästä päästä.

Tällaiset pitkäaikaiset sairaudet, kuten reumatismi, tuberkuloosi, mielisairaus, syöpä jne., ovat potilaalle taloudellisesti erittäin raskaita. Inhimillisyyssnäkökohtien mukaan tehokkaan hoidon järjestäminen tällaisille potilaille ilman, että siitä heille itselleen aiheutuu kustannuksia, on kai kaikkien etupiirien mielestä vain ja yksinomaan kohtuullista. Tekosairauksien vaara, johon varsinkin

porvarillisilla tahoilla maksuttomasta sairaanhoidosta keskusteltaessa aina suurella innostuksella viitataan, lienee kai yllämainittujen kroonisten sairauksien kohdalla jo käytännöllisistäkin syistä ilmeisen olematon.

Lääkintähuoltomme, olkoonpa se maksutonta tai maksullista, edelleen kehittäminen ei ole mahdollista ilman sairaalalaitoksen ripeätä uudisrakennustoimintaa. Valtakunnallisen keskussairaala-verkoston toteuttamista, jonka alullepanoon päästiin sosialidemokraattisen työväenhallinnon toimesta, ei ole jarrutettava ja hidastettava, vaan päinvastoin kaikin tavoin kiirehdittävä. Maamme sairaalaolet ovat nimenomaan paikkalukuun nähden nykyisin täysin balkanilaisella asteella ja sairaalatoiminnan eri sektorit kehittyneet varsin epätasaisesti. Eri tarpeiden punnitsemista ja vertaamista keskenään, kilpailevien erikoisalojen innostuneiden edustajien saattamista järjestykseen ja näkemään kokonaisjärjestelmän vaatimukset tarvitaan välttämättä. Ei ole paljonkaan järkeä siinä, että satoja miljoonia markkoja käytetään jonkin sairaanhoitoalan saattamiseksi 95-prosenttisesta tehokkuusasteesta 100-prosenttiseen silloin, kun toisilla ja ainakin yhtä tärkeillä sairaanhoidon aloilla vaatimattomasta paikkalukutaivoitteesta on käytettävissä vasta 25—30 % — jos sitäkään.

Sosiaalisen sairaan- ja terveydenhoidon piiriin kuuluu lukuisia muita tärkeitä kysymysryhmiä. Sairausvakuutus järjestelmän aikaansaaminen on yksi näistä. Meillä nykyisin käytännössä oleva sairaskassasysteemi on käytännöllisesti katsoen merkityksetön jo senkin vuoksi, että sairaskassoihin kuuluu vain vajaa 100,000 työntekijää. Koko toiminta on ollut vapaaehtoisten sairaskassojen varassa, jotka eivät edes saa avustusta julkisista varoista. Sairausvakuutusjärjestelmän toteuttamista olisi välttämättä kiirehdittävä. Yhtä tärkeä kysymys on lääkeaineiden tai ainakin huomattavan osan niistä saattaminen maksuttomiksi. Periaatteena olisi pidettävä sitä, että kaikki lääkärin määräykseen perustuvat lääkeaineet ensiksi saatettaisiin maksuttomiksi tai että niistä perittäisiin vain suhteellisen pieni korvaus. Sairaala- ja laitoshoidossa käytettävät lääkeaineet ja -tarvikkeet olisi saatava laatuun katsomatta kokonaan maksuttomiksi. Lääkeaineiden hintapolitiikkaan olisi kiinnitettävä erityistä huomiota ja pidettävä huolta siitä, että lääkeaineiden valmistus- ja jakeluportaassa ei harjoiteta hintakiskontaa. Lääketeollisuuden ottamista ainakin tärkeimmiltä osiltaan yhteiskunnan haltuun olisi myös tutkittava.

InvaliidihuoltolainSäädännön kehitys on viime vuosien aikana,.

ei vähimmin invalidiiden omien järjestöjen aktiivisen toiminnan tuloksena, ollut varsin merkittävää. Eräässä suhteessa invalidiidihuollossa onkin päästy yleismaailmallisestikin katsottuna vertailun täysin kestäväälle tasolle. Mutta monia aukkoja on vielä täyttämättä. Lapsi-invalidiiden huolto on jäänyt kokonaan jälkeen sosiaalihuoltomme yleisestä kehityksestä. Syntymästään saakka invalidiiden ja varhaislapsuudessaan vaikeita vammoja aiheuttaneiden sairauksien tai onnettomuuksia kohdanneitten lasten kansakouluopetuksen saanti on erittäin heikosti järjestetty. Invalidiiden lääkintähuolto, heidän vammojensa korjaaminen lääkinällisin toimenpitein alan erikoissairaaloissa on yhden ainoan sairaalan ja hieman yli 200 hoitopaikan varassa silloin kuin välttämättömien hoitopaikkojen tarve on n. 400—500 paikkaa eli yli kaksinkertainen. Invalidiiden ammattikoulutusmahdollisuuksien ulkopuolella ovat tähän asti olleet jatkuvia sairauksia poteneet henkilöt, joiden kohdalla sairauksien aiheuttama olotila on taloudellisesti ja sosiaalisesti täysin sama kuin esim. raajainiväliidien kohtalo. Eduskunta on aivan viime viikkoina nyttemmin tosin hyväksynyt sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän taholta tehdyn aloitteen invalidihuoltolain muuttamiseksi siten, että myös tällaiset jatkuvaa sairautta potevat henkilöt kuten keuhkotuberkuloottiset ja nivelreumatismiset voidaan valtioneuvoston päätöksellä saattaa invalidihuoltolain piiriin ja siinä säädettyjen huoltomenojen kohteeksi. On pidettävä huolta siitä, että valtiovalta myös käyttää eduskunnan sille tällä tavoin suomaa valtuutta ja siten lievittää näiden kohtalon kovasti koettelemien vaikeuksia.

Viime päivien lukemisen kohteena on ollut sellainen murheellinen asiakirja, joka on lähtenyt ulos viimeisimmältä teurastuskomitealta. En voi olla tässä yhteydessä siihen jollakin sanalla puuttumatta. Sanoisin, että jokaisen kulttuurivaltion olemukseen kuuluu tällainen teurastustanitea. On sanottu, että jokaisessa kulttuurivaltiossa pitää olla vähintään kaksi komiteaa: toinen on raamatunkäännöskomitea ja toinen on teurastuskomitea. Ja siten nämä teurastuskomiteat vuorollaan tekevät milloin minkinlaisia esityksiä. Ei ole kulunut kuin noin vuosi siitä, kun silloinen ns. Meinanderin teurastuskomitea toi esiin syvämielteisiä aatelmia siitä, millä tavoin tässä maassa sosialipolitiikka olisi käytännöllisesti katsoen tukahdutettava ja valtion raha-asiat tällä tavalla, tervehdytettävä. Ei ole paljon kansantaloudelliselta ajattelukyvyltään parantunut sekään komitea, joka nyt viimeiksi on saanut miehintönsä valmiiksi. Siinäkin ehdotukset kulkevat lähinnä siihen

suuntaan, että sosialipolitiikka on tässä maassa se suuri pöpö ja paha, joka on saattanut maan raha-asiat hunningolle. Olisi kai-kin keinoin yritettävä päästä köyhäinhoitoasteelle takaisin, ja sen lisäksi ratkaisuna käytetään menojen siirtoa valtiolta kunnille.

Eräässä tässä puoluekokouksessa aikaisemmin käytetyssä puheenvuorossa todettiin jo aivan oikein, minkälaista finanssipoliittista räsituksen uudelleenjaikautumista tällainen systeeminmuutos merkitsee. Jos valtiovalta lakkaa suorittamasta joitakin sille tähän asti kuuluneita tehtäviä, jotka se itse on rahoittanut, ja siirtää näitä kuntien suoritettaviksi, merkitsee se, että aivan toiset kansalaisryhmät kuin tähän asti joutuvat kantamaan tästä aiheutuvan taloudellisen räsituksen.

Muodostuu suoranaiseksi sosiaaliseksi kysymykseksi asettua vastustamaan tällaista poliittista ohjelmaa, joka sen lisäksi on puhtaasti taloudelliselta kannalta arvosteltuna vain silmäkääntötempu. Samoja julkisia menoja pyritään siirtämään valtion taskusta kuntien taskuun. Veronmaksajathan ovat noin periaatteessa ajatellen samoja kansalaisia, jotka maksavat veroa sekä valtiolle että kunnalle, mutta veronmaksajien piirissä on aivan selvä ja oleellinen ero. Tällaisen kehityssuunnan eteenpäin vieminen merkitsee itse asiassa mitä mustinta taantumusta. Se merkitsee niin selvää taka-askelta siihen finanssipoliittiseen ajattelutapaan nähden, mitä sosialidemokratia tähän asti on edustanut, että sellaista ei voi vastalausesta esittämättä millään hyväksyä.

Haluaisin lopuksi todeta, ettei lyhyen alustuksen puitteissa ole ollut varaa yksityiskohtaisesti syventyä kaikkiin niihin kysymysryhmiin, joissa sosialipoliittisessa mielessä voitaisiin esittää tavoitteita. Näistä kysymyksistä täällä käytävä keskustelu tulee varmaan siinä suhteessa valottamaan asiaa moneltakin taholta. Sanoisin, että positiivinen, uudistusystävällinen ja aktiivinen henki näiden kysymysten käsittelyssä on välttämättömyys, elävä sosiaalinen mieli kysymysten ratkaisuun voimaa antava lähde ja sosialidemokratian tähän tähtäävät päämäärät koko työväenliikkeen laajoja jäsenjoukkoja ilahduttava tavoite. (suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Tämän asian, yhteydessä käsitellään alustusvihkossa sivulla 16 oleva asia N:o 3, sivulla 67 oleva alustus N:o 12, sivulla 68 alustus N:o 13, ja sivulla 70 alustus N:o 14.

Keskustelu:

Mikkonen: Ne tavoitteet, jotka esitetään esilläolevassa ehdotuk-

sessä puolueemme sosiaalipoliittiseksi ohjelmaksi, ovat sekä tarpeellisia että ajankohtaisia. Ei suinkaan voitane olla muuta kuin yhtä mieltä siitä, että asuntotoimintaa on meidän maassamme mahdollisimman nopeasti ja voimakkaasti kehitettävä, jotta päästäisiin siitä epätydyttävästä olotilasta, joka siinä suhteessa vallitsee. Että asuntokysymyksen hoitaminen tarpeellisessa laajuudessa vaatii varsin huomattavia varoja, on ymmärrettävää. Missä määrin siihen on olemassa taloudellisia mahdollisuuksia, riippuu tietenkin olevista oloista. Ei liene epäilystä siitä, etteivätkö sosialidemokraatit koettaisi tehdä tässä asiassa parhaansa. Sosiaalisen terveydenhuollon uudistamisohjelma, josta ehdotuksessa puhutaan, on varsin laajakantoinen ja uusia uria aukova. Varmaa on, että ennenkuin se saadaan kaikilta kohdiltaan käytännön asteelle, sitä ennen on suoritettava perusteelliset ja aikaa vievät sekä periaatteelliset että taloudelliset selvittelyt. Onhon tunnettua, että porvarilliset piirit ovat jo itse ajatukseenkin nähden asettuneet ennakkoon kielteiselle kannalle. Mielestäni se pyrkimys, joka esityksessä ilmenee, on täysin oikea ja kannatettava, joten puoluekokous voinee sen esitetyssä muodossa hyväksyä.

Tässä yhteydessä lienee paikallaan kajota erältä osiltaan voimassaolevaan sosialilainsäädäntöön ja sen valtiovaillalle tuottamiin rasituksiin sekä toisaalta sen kansalaisille tuottamaan etuun ja hyötyyn.

Tällöin on todettava, että sosiaalinen lainsäädäntömme yleensä on viimeisten puolentoista vuosikymmenen aikana valtavasti laajentunut ja kehittynyt. Se on tietenkin asettanut valtiovalle ja yhteiskunnalle vastaavassa määrin velvoitteita. Mainittu lainsäädäntömme on kuitenkin ollut välttämättömän tarpeen sanelema. Olimmehan sitä ennen olleet monessa suhteessa jällessä monista muista maista, jota paitsi käydyt sodat muodostavat sosiaalisen lainsäädännön ja huoltotoimen alalla oman lukunsa, Puheenollessa sosiaalipoliittisista tehtävistä ja sen asettamista velvoitteista, meillä ollaan varsinkin porvarillisissa piireissä taipuvaisia sen osuutta suuresti liioittelemaan, suhtautumaan asiaan väkinäisesti tai kokonaan kielteisesti. Lienee sen vuoksi paikallaan, että tässä kokouksessa lyhyesti esitellään, mitä osaa eräät määrättyt sosiaaliset lakisääteiset menot edustavat valtion talousarvion lähes 200 miljardiin markkaan nousevissa menoissa ja mikä merkitys ja osuus niillä on vähävaraisten kansalaisten elämässä ja kehityksessä.

Menot sosiaaliministeriön pääluokan kohdalla kuluvana vuonna ovat vähän yli 30 miljardia markkaa. Tämä summa jakautuu suurimpien menoryhmien kohdalta seuraavasti:

Lapsilisät, joihin saataneen työnantajilta noin 13—14 miljardia markkaa, ovat 18 miljardia markkaa ja muodostavat 6/10 mainitun pääluokan menoista. Korvaukset sodasta ja sotapalveluksesta aiheutuneen ruumiinvamman johdosta tekevät kokonaista 6,5 miljardia markkaa eli runsaasti 2/10 pääluokan menoista. Että sota ja sodan seuraukset kostautuvat pitkälle näiden onnettomien tapahtumien jälkeen, se näkyy varsin huomattavana sosiaalisten menojen kohdalla. Ne menot ovat tietävästi kuitenkin aiheuttaneet vähemmän julkista arvostelua.

Seuraavaksi suurin menoerä on vanhuusavustuksiin varattu puolitoista miljardia markkaa, jota ei vielä ole asianomaisille suoritettu. Perhelisät tekevät 525 miljoonaa markkaa, äitiysavustus 450 miljoonaa markkaa ja ammattiopintoavustukset 240 miljoonaa markkaa, mainitakseni suurimmat välittömään sosiaaliseen huoltoon kuuluvat menot. Missä määrin valtion talousarvion muilla kohdilla on sosiaaliluontoisia menoja, sitä ei ole tarvis tässä yhteydessä käydä arvailemaan.

Edellä esittämieni tosiasioiden valossa voidaankin kysyä, ollaanko meillä sosiaaliseen lainsäädäntöön nähden oltu liian avokätisiä ja menty liian pitkälle ja onko niiden suhteen ryhdyttävä joihinkin "teurastustoimenpiteisiin".

Kun olen kotoisin Kainuusta ja edustan tässä kokouksessa ns. Kainuun nälkämaata, josta tavallisesti otetaan esimerkkejä silloin, kun tahdotaan esittää kuvia ja selostuksia kansalaisten ahtaista taloudellisista oloista ja alhaisesta elintasosta, ja kun luulen välittömästi tuon seutukunnan oloja tuntevani, voin sen no-
jalla vakuuttaa, että se kehitys, joka sosiaalisen lainsäädännön
suhteen on meidän maassamme viime vuosien aikana tapahtunut, on ollut välttämättömän tarpeen vaatima. Sen kautta saatu hyöty ja siunaus varattoman ja pienituloisen kansanosan keskuudessa on ollut ilahduttava. Äitiysavustukset, lapsilisät ja perhelisät, mainitakseni tässä vain nämä kolme välitöntä mutta tehokasta huoltomuotoa, ovat silminnähävästi ja suhteellisen nopeasti kohottaneet vähävaraisen kansanosan fyysillistä ja henkistäkin kehitystä. Päinvastoin kuin on tahdottu muutamien poikkeustapausten perusteella väittää, kansalaisten omatoimisuus ja vastuuntunto ovat samalla huomattavasti parantuneet, kun on voitu todeta, että yhteiskunta osaltaan on tullut avuksi.

Käsittäakseni sosiaalisen lainsäädännön välillinenkin vaikutus kansalaiselämässä on myönteisessä mielessä varteenotettava tekijä. Kun nyt vihdoin on saatu myöskin vanhuusavustuslaki, voidaan todeta, että sosiaalinen huolto on ei suinkaan liiallisessa iäa kohtuuttomassa määrin, vaan tarpeellisen ja terveen kehityksen mielessä edistynyt, ja voidaan pitää melko tyydyttävänä. Jos arvioimme sosiaalipoliittisia uudistussuunnitelmia äsken julkisuuteen tulleen teurastuskomitean suunnitelmien ja ehdotuksien taustaa vastaan, niin voidaan sanoa, että asiain käsittely tässä puoluekokouksessa sattuu mahdollisimman epäedullisena ajankohtana. Näyttää siltä, että tuo komitea suunnitellessaan valtion menojen vähentämistä on ainakin sosiaalisista asioista puheen ollen tahtonut kulkea siitä, missä aita on näyttänyt matalimmalta. Tuskin onkaan epäilystä siitä, etteikö ainakin siuri osa porvaristosta lämpimästi yhtyisi mainitun teurastuskomitean suunnitelmiin sosiaalisten kysymysten kohdalla ja myöskin kommunistit ainakin taktillisessa mielessä.

Sosialidemokraattisen puolueen puoluekokouksen suunnitelmat sosiaalipoliittisista tehtävistä eivät kuitenkaan voi perustua jonkin tilapäisen teurastuskomitean havaintoihin, koska tulevaisuutta ajatellen on asioita arvioitava laajemmasta näkökulmasta ja pitemmällä tähtäimellä.

Kuten alussa mainitsin, voin pääpiirteittäin yhtyä esillä olevaan alustukseen puolueemme lähiajan sosiaalipoliittisista tehtävistä. Siinä ohjelmassa on mielestäni sekä laajuutta että syvyyttä ja varmasti riittävästi tehtäviä puolueellemme sen toteuttamisessa.

Lassila: Hyvät toverit! Me tiedämme, että meidän sotakorvauksen suorittaminen loppuu syyskuussa ja näin ollen meidän työllisyyskysymyksemme ainakin metallialalla tulee olemaan hyvin suurimerkityksinen. Sen vuoksi olisi hyvin tärkeätä, että puolueemme ottaisi tulevaisuuden harkittavaksi ja koettaisi löytää ratkaisuja, että välttyttäisiin työttömyydestä.

Toinen seikka, mihin minun tässä pitää kajota, koskee niitä alle 18-vuotiaita nuorukaisia, joilla ei ole mahdollisuuksia saada varatyötä silloin kun työttömyyttä on. Sen vuoksi rohkenenkin esittää, että puoluekokouksen päätöksellä annettaisiin uuden puolue-toimikunnan tehtäväksi laatia ohjelma, joka turvaisi täystyöllisyyden säilymisen ja että alle 18-vuotiaille taattaisiin mahdollisuudet myöskin varatöihin.

Hannonen: Mielestäni tämä puolue-toimikunnan alustus on on-

nistunut erittäin hyvin. En malta olla kajoamatta sosiaaliseen asutustoiminnan kehittämiseen. Täällä perusteluissa on todettu, että kaupunkien ja kauppaloiden asuntovajaus olisi noin 70.000 huoneistoa ja maaseudulla vastaavasti olisi 32.000. Mutta vielä enemmän joutuu maaseudun vähävaraisin väestö kärsimään asuntojen huonokuntoisuudesta.

Täällä perustelujen sivulla 18 on mm. mainittu: "Aravan toiminta ulottuisi myös varsinaiselle maaseudulle, lukuun ottamatta maanviljelyksen harjoittamiseen liittyvää asuinrakennustoimintaa". Tämä siis ei ole tarkoitettu puoluetoimikunnan mielestä maaseudulle sellaisiin piireihin, jotka harjoittavat maatalousammatia. Ei ole minulla mitään sitä vastaan, että Aravaa ei uloteta näihin. Mutta tahtoisin kiinnittää huomiota siihen, että maaseudun asunto-elojen parantamiseen täytyisi varata entistä enemmän varoja. Tämän kautta saataisiin maalta poistetuksi asutokurjuutta. Ja jos me saisimme asunnot edes siedettävään asumiskuntoon, luulisin, ettei olisi niin suurta maaltapakoa kuin mitä viimeaikoinakin on ollut.

Sitten korkokanta olisi saatava 1 %:iin maaseudun asunto-olojen parantamisen kohdalla, siis samaksi mitä on Aravalla.

Martta Salmela-Järvinen: Kun on viime aikoina todettu julkisten menojen kasvaminen, niin sen yhteydessä hyvin usein myöskin puhutaan, sosiaalisista menoista ja nimenomaan mainitaan ne yhtenä noiden julkisten menojen nousun aiheuttajina. Tällöin hyvin usein otetaan vertailukohdaksi vuosi 1938 ja osoitetaan, mitenkä moninkertaisesti tähän vuoteen verrattuna meidän sosiaaliset menomme ovat kohonneet. Olen joskus tullut ajatelleeksi, että mitä varten juuri tämä vuosi 1938 on otettu tällaiseksi vertailukohdaksi — paljon kiitollisempi vertailukohta saataisiin vuodesta 1852, sillä silloin meidän sosiaalinen huoltomme alkoi ja sitä ennen valtion budjetti oli aivan kemiallisesti puhdas sosiaalisista menoista.

Vertailu vuoden 1938 menoihin en aika tavalla ontuva, sillä jos me katselemme, mitä meillä vuonna 1938 sisältyi sosiaaliseen budjettiin, niin paljon sitä ei ollut. Otin vaivakseni eilisiltana tarkastella sitä, ja totesin, että siellä oli muutamia sellaisia summia, jotka tälläkin kertaa ovat meidän sosiaalisessa budjetissamme ja jotka eivät nykyisenä aikana ole niin erinomaisen valtavasti kasvaneet lukuunottamatta, inflaation vaikuttamaa kasvua. Siellä oli esimerkiksi äitiysvustukseen varattu 18 miljoonaa markkaa ja siitä annettiin 450 markkaa lasta kohden verotetun tulojen mu-

kaan. Nyt maksetaan kaikille synnyttäjille **4.500** markkaa. Tietysti tässä on hiukan nousua, inflaatiohan on tehnyt myöskin tehtävänsä, mutta summa on noussut myöskin sen vuoksi, että syntyväisyys tällä välillä on huomasti lisääntynyt. Mainitsen, että meillä oli syntyneitä vuonna **1938 78.589** lasta, mutta esimerkiksi vuonna 1949 105,336 lasta.

Erikoisesti on keskustelua viime aikoina käyty mm. lapsilisän ympärillä ja esitetty, että tässä pitäisi saada aikaan joitakin rajoituksia. Komitea, joka on ollut tätä asiaa tutkimassa, on kuitenkin tutkinut, että rajoituksia on aika vaikea toteuttaa, mutta tietysti saadaan aika huomattava säästö valtion talouteen, jos **koko** järjestelmä lopetetaan. Minkä verra-n siihen sitten on mahdollisuuksia ja onko meillä esimerkiksi varaa sellaista vaatia, se on sitten kokonaan toinen juttu.

Minä luulisin, että myös muissa kohdin on aivan yhtä vaikeata tinkiä. Täällä on huomautettu teurastuskomitean mietinnöstä, mitenkä siitä on nyhdetty pikku summa sieltä toinen summa täältä myöskin näistä sosiaalimenoista, ja kuviteltu, että tässä saadaan aikaan valtavia säästöjä valtion menoissa. Tiedustelin eräältä komitean jäseneltä, mitä varten tällä tavalla on tehty, mitä varten on käyty käsiksi näihin sosiaalisiin menoihin. Hän sanoi, että tämän komitean jäsenten kesken sovittiin siitä, että kukin eturyhmä luopuu joistakin omista eduistaan ja omista vaatimuksistaan. Ällistyksekseni kuulin silloin, että nämä sosiaaliset menot ovatkin etupäässä meidän sosialidemokraattien etuja ja meidän sosialidemokraattien vaatimuksia. Vaalien aikaan olemme kuitenkin nähneet, että jokaisen ryhmän vaaliohjelmassa on vaatimukset näistä samoista eduista, joista nyt on kysymys. Mutta nyt sitten yhtäkkiä, selitetään, että ne ovat niitä etuja, joista nimenomaan sosialidemokraattien on yhteisessä suuressa poppoossa luovuttava.

Erikoisesti kuitenkin haluaisin kiinnittää huomiota tähän Sosialidemokraattisen Naisliiton alustukseen, koska minun käsitykseni mukaan tätä sosiaalisen mielen puutetta ei ole havaittavissa vain porvarillisissa piireissä, vaan se on alkanut pesiä myös meidänkin piireihimme. Ei ole lainkaan ihmeellistä, että piirikokouksissa tänä keväänä noustiin piirikökousedustajien taholta ja loilleen keskustelun aikana, ja sanottiin, että pitäisi vähitellen valita eduskuntaan sellaisia edustajia, jotka eivät niin paljon tekisi kaikenlaisia aloitteita sosiaalisten menojen lisäämiseksi, koska siitä meille vain verokuorma karttuu. Tämä ei tietysti ollut vallitseva-

na mielipiteenä, mutta minun nähdäkseni tällainen mielipiteen ilmaus on hyvin varoittava esimerkki siitä, mitenkä ne pienet kellot sitten soivat, kun isot kellot ensin moikuvat edellä.

Väre: Hyvät puoluekokousedustajat! Tarkasteltaessa, puoluekokoukselle tehtyä esitystä joutuu toteamaan, että siinä käsitellään laajasti kolmea tärkeää kysymystä nimittäin asuntotuotantoa, terveydenhuollon uusimista ja invalidilainsäädännön kehittämistä. Esityksestä on sen sijaan jätetty kokonaan sellainen tärkeä ala kuin lasten ja nuorten henkilöiden työsuojelulainsäädännön uusiminen, mihin Sosialidemokraattinen Työläisnuorisoliitto viime talvena kiinnitti mm. sos.-dem. eduskuntaryhmän huomiota.

Työväensuojelulainsäädännön tarkoituksena on mahdollisuuksien mukaan poistaa sekä lieventää niitä vaaroja, jotka uhkaavat työntekijäin henkeä terveyttä, työkykyä tai kellytystä. Erityisesti on asia näin silloin, kun kysymyksessä on nuorten työntekijäin suojeleminen.

Vuoden 1940 jälkeen on huomattava osa maamme sosiaalisesta lainsäädännöstä uusittu, mutta lasten ja nuorten työnsuojelun uusiminen on unohdettu, kuten tästä puolueen ohjelmastakin. Tosin valtioneuvosto asetti vuonna 1947 komitean tutkimaan lain uudistamista. Parin vuoden työskentelyn jälkeen komitea esitti mietintönsä, jota on pidettävä vähimmäisvaatimuksena, kun lakia ryhdytään uusimaan.

Edellä mainitun komitean tärkeimpinä uudistusehdotuksina on pidettävä lähinnä seuraavia kohtia:

1. Lainsäädännön soveltamisalan huomattava laajeneminen.
2. Lain ulottaminen koskemaan jokaista työsuhteessa olevaa nuorta henkilöä.
3. Maataloudessa työskentelevien nuorten joutuminen lain alaisuuuteen.
4. Pakollinen lääkärintarkastus koskemaan kaikkia alle 16 vuotta nuorempia työntekijöitä.
5. Lasten ikärajan korottaminen 16 vuodeksi.

Mainitut kohdat ovat mielestäni siksi huomattavia parannuksia nykyiseen lainsäädäntöön, että sekä sosialidemokraattisen eduskunta- että hallitusryhmän on tarpeellista kiirehtiä lain saattamista ensi tilassa eduskuntakäsittelyyn. Käsittelyvaiheessa olisi pyrittävä kuulemaan myöskin nuorison ääntä.

Edellä olevan perusteella ehdotan ponsien IV kohdan ensimmäiseen lauseeseen pientä lisäystä, jonka jälkeen tämä lause tulisi kuulumaan:

"Puoluen edustajien on joudutettava uusien ammattientarkastus- ja työturvallisuus- sekä lasten ja nuorten henkilöiden työn-suojelulakien käsittelyä."

Tässä yhteydessä kiinnittäisin huomiota myöskin ammattientarkastuslaikiin, johonka sosialidemokraattinen nuorisoliitto on niinkään aikaisemmin jo puuttunut. Voimassaoleva ammattientarkastuslakimme on annettu vuonna 1927 ja kuluneiden 25 vuoden aikana se on erinäisiltä osiltaan vanhentunut. Eräänä lain puutteellisuutena on pidettävä kunnallisten ammattientarkastajien toimen nykyistä järjestelyä. Miltei poikkeuksetta on maa-seutukunnissa ammattientarkastajan toimi sivutoimena. Tämän vuoksi on tehtävien hoitaminen jäänyt lähinnä vain muodolliseksi eräiden kaavakkeiden täyttämiseksi. Kun lisäksi tehtäviä ovat hoitaneet useissa tapauksissa kunnasta riippuvaisuussuhteessa olevat kunnan viranhaltijat, on tämä vaikuttanut heidän työskentelelynsä ammattientarkastajana. Kun aikanaan ryhdytään uusi-maan nykyistä lakia, olisi ammattientarkastus kokonaisuudessaan yhdistettävä ja siirrettävä valtiovallan tehtäviin kuuluvaksi.

Kun ammattientarkastuslakia ryhdytään uudistamaan, joka toivottavasti tapahtuu ensi tilassa, on lähtökohdaksi otettava valtio-neuvoston vuonna 1947 asettaman -komitean mietintö, jota on pi-dettävä tyydyttävänä.

Lehtonen: Hyvät toverit, tämä puoluetoimikunnan esitys n:o 3 kohdassa I: Sosiaalisen asuntorakennustoiminnan kehittäminen, siitä minä lyhyesti sanoisin, että sanonta tuossa b-kchdassa: "por-varien ja kommunistien suosittelemien hätäratkaisujen, varaan", siitä emme ole olleet aivan yksimielisiä.

Haluaisin vielä puuttua tähän esitykseen n:o 6: Ammattikoulu-tus. Tämä on tavattoman tärkeä, ajankohtainen ja joka tavalla puollettava asia. Mutta sitävastoin meillä yleensä minun näh-däkseni ei ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota myöskään siihen rin-nastettavaan ammatinvalinnan ohjaukseen. Onkin miellyttävää todeta, että tässä kiinnitetään myöskin siihen huomiota. Minä eh-dottaisin, että tämä kohta muutettaisiin kuuluvaksi jotenkin siten, että: "on pidettävä tärkeänä, että ammattikoulutuksen kehittämi-seen ja ammatinvalinnan ohjauksen ulottamiseen viimeistään am-mattikouluasteelle kiinnitetään jatkuvasti huomiota", **jne.** Tämä minun nähdäkseni on sen arvoinen asia, että sitä kannattaa miet-tiä.

Korpelainen: Tämä ohjelmaluonnos, mikä täällä on käsiteltä-

vänä, on erikoisen hyvä. Siihen pitäisi joitakin lisäyksiä tehdä. Täällä jo Hannonen esitteli maaseudun asunto-olot. Ne ovat takapajulla ja tulevat olemaan sitä jatkuvasti avioliittojen ja suuren syntyväisyyden vuoksi. Siihen minä haluaisin kiinnittää huomiota, että pitäisi maaseudun asuntorakennustoimintaan myöskin varoja paljon saada.

Menen vielä valtion kustannettavaan ja vapaaseen sairaala- ja lääkehoitoon. Se olisi minun mielestäni tuosta ohjelmasta saanut jäädä seuraavaan kokoukseen, sillä se on utopiaa, jota ei todennäköisesti voitane toteuttaa ihan lähivuosisikymmeninäkään. Minä uskoisin, että sairaut lisääntyisivät nelinkertaisesti ja nelinkertaisesti pitäisi saada lääkäreitä eikä meillä ole ollut lääkäreitä tarpeeksi tähänkään asti. Meillä on köyhä maa ja meillä on monta sosiaalista uudistusta hyvinkin tähdellistä. Meidän olisi odotettava muutakin. Täällä ei ole luultavasti muuta niin mustaa lamasta kuin minä, mutta minä vanhana miehenä voin ollakin musta lammas, kun olen viimeistä kertaa puoluekokouksessa. Sittenhän muistatte, että semmoista sanoi se Korpelaisen Jussi.

Puheenjohtaja: Täällä on vielä 9 puheenvuoroa jäljellä. Minä ehdottaisin, että puheaika rajoitettaisiin 5 minuuttiin.

Puhe aika rajoitetaan 5 minuuttiin.

Aino Räisänen: Puolueemme sosialipoliittinen ohjelma on hyväksyttävä ja sitä vastaan ei ole meillä naisilla mitään enempää kuin silläkään järjestöllä, josta olen edustettuna. Sitä vastoin kiinnittäisin huomiota sosialidemokraattisen naisliiton alustukseen, joka koskee sosiaalisen ajattelun syventämistä. Puolueen sosialipoliittisen ohjelman toteuttaminen on osaltaan jäänyt vuodelta puolueemme naisjäsenten suoritettavaksi, josta mainittakoon mm. lomatoiminta äitien ja lasten osalta, vanhusten huolto ja monta muuta tärkeätä puolueemme ohjelmassa hyväksyttyä sosiaalista uudistustoimintaa. Vapaa sosiaalinen toiminta on myöskin omiaan herättämään kansalaisia lämpimiksi tälle työlle. Naisjärjestömme ja -jäsenemme ovat kuitenkin tätä tärkeätä ohjelmakohtaamme joutuneet toteuttamaan siten, että he eivät ole saaneet tukea muilta puolueemme järjestöiltä siinä määrässä kuin olisi ollut toivottavaa. Vieläpä on sattunut, että sosiaalisen toiminnan on sanottu menneen liian pitkälle. Esimerkkinä mainittakoon myöskin aivan äskettäin ns. teurastuskomitean mietintö, jossa sanotaan myöskin, että sosiaalista avustustoimintaa olisi enimmäksään vähennettävä.

Kunnallisessa toiminnassa sama on erikoisesti voitu panna mer-

kille. Mainittakoon tässä, että eräässä kaupungissa teki sosiaalidemokraattinen naisyhdistys ehdotuksen, että he saisivat kioskin käyttöönsä siinä mielessä, että tästä saadut varat käytettäisiin vähävaraisten äitien lomatoimintaan,. Tätä heidän esitystään oli tukemassa paikallinen osuustoiminta ja tämän osuustoimintaliikkeen sosiaalisesti valveutunut johtaja. Mutta kuitenkin kunnallisissa elimissä, kaupunginhallituksessa sosialidemokraattiset jäsenet olivat tätä vastustamassa. Tämä on esimerkki siitä, että meidän puolueemme kaikki jäsenet eivät ole selvillä siitä, mikä merkitys tällaisella toiminnalla on vähävaraisten ihmisten keskuudessa. On aiheellista palauttaa mieliin puolueemme periaateohjelman sosiaalista toimintaa koskevat päätökset.

Toivotaan enemmän yhteistyötä ei vain naisten, mutta myöskin miesjäsenten taholta siinä työssä, joka on eräs tärkein puolueemme tehtävä vähävaraisten keskuudessa.

Kerttu Värn: Hyvät toverit, kierrellessäni viime kesänä vaalien merkeissä Lappia kiinnitin erikoisesti huomiota siellä olevien ihmisten pitkiin matkoihin ja kohdallani sattui kaksi tapausta, jolloin oli lähdettävä kiireellisesti hakemaan sairaala- ja lääkärin-apua. Meillä on nyt käsiteltävänä alustus lähiajan sosialipoliittisista tehtävistä ja tässä on sellainen kohta sivulla 19: Sosiaalisen terveydenhuollon uudistaminen. Tässä käsitellään sairausvakuutusjärjestelmää. Tässä ei ole minun mielestäni otettu esille sitä seikkaa, mitä pitäisin syrjäisten seutujen ja Lapin asukkaiden kannalta hyvin tärkeänä. Se on eräs tärkein kohta, sen kysymyksen hoitamisessa, jolloin pohjoissuomalaiset ja syrjäisten seutujen asukkaat tulevat ikäänkuin saman vertaisiksi veronmaksajiksi yhteiskunnassa. Tähän, tahtoisin lisättäväksi, että myöskin pitkät matkat, niiden aiheuttamat suhteettoman kalliit kustannukset olisivat myöskin tähän sairausvakuutusjärjestelmään kuuluvia.

Tässä sanotaan perusteluissa, että tämä olisi työntekijäin ja työnantajien, jonka mukaan työntekijöiltä ja työnantajilta siis perittäisiin sairausvakuutusmaksuina varoja ja että valtio ottaisi tähän osaa. Tämä ajatus ottaa tämän lain piiristä, pois luonnollisesti sellaiset henkilöt, jotka eivät ole suoranaisesti palkkasuhteessa. Mutta lähiajan sosialipoliittisiin tehtäviin tulisi kuulua myöskin, että huomioitaisiin syrjäisten seutujen perheiden mahdollisuudet tulla helpotetuksi tällaisista pitkien matkojen kustannuksista. Tässä on olemassa jo oma-aloitteisuutta. Rovaniemen piirissä on syntynyt sellainen aloite, että Lapin läänin

kunnat alentaisivat niin paljon kuin mahdollista pitkistä matkoista johtuvia kustannuksia, mitkä ovat siellä laskettavat luonnollisesti leivän hintaan kuuluviksi.

Näillä perusteilla ehdotankin, että tähän sosiaalisen terveydenhuollon uudistamiseen liitettäisiin seuraava näin kuuluva lause:

"Eräs näistä on valtion tukema pakollinen sairausvakuutusjärjestelmä, jonka mukaan työntekijöiltä ja työnantajilta sairaus- ja vakuutusmaksuina koottavista ja valtion maksamasta osuudesta muodostuvista varoista korvattaisiin sairauteen liittyvät pitkistä matkoista suhteettoman kalliit matkakustannukset ja näistä johtuvien tulojen menetys" jne.

Kokko: Hyvät puoluekckousterit, täällä toveri Korpelainen käsitteli erästä kysymystä, jota minä haluan tässä muutamalla sanalla jatkaa.

Toveri Simonen alustuksessaan mainitsi ilmaisesta lääkärinhuollosta ja hän muistaakseni luonnehti sen niin, että lähiajan tehtävänä olisi ilmaisen lääkärinhuollon saaminen pitkäaikaisissa tai ns. kroonillisissa sairauksissa.

Mehän tiedämme, että meillä on ilmaisen lääkärinhoidon suhteen jotain tekeillä, mutta me tiedämme senkin, että tämä ei ole aivan lähiaikoina saavutettavissa. Mutta ainoa, mikä minun käsittääkseni olisi saavutettavissa, olisi lainsäädännön muuttaminen sellaiseksi, että ihminen siinä tapauksessa, kun hänet saraalahoitoon tuodaan, sinne vastaanotettaisiin. Nythän on käytännössä asia niin, että ellei sairaantuoja sairasta tuodessaan pysty osoittamaan, kuka sairastajan maksaa, - niin sairasta ei oteta vastaan sinne. Ellei tuojalla ole itsellään rahaa taskussa antaa etumaksua siitä tai ellei ole kunnan huoltoviranomaisilta' maksusitoumusta, sairas on vietävä pois. Minä en tee tästä mitään esitystä, mutta minä toivon, että tämä uusi valittava puoluetoimikunta ottaa tämän asian esille ja yhdessä eduskuntaryhmän kanssa yrittää saada tähän asiaan korjauksen.

Puheenjohtaja: Täällä eräät edustajat (luettelee nimiä Vatanen, Sirviö jne.) pyytävät ja ehdottavat, että kokous päätettäisiin tämän yön osalta kun esillä olevasta asiasta on keskustelu päättynyt. Järjestävä toimikunta tämän iltakokouksen alussa mainitsi juuri nimenomaan, että kokousta jatkettaisiin aina niin kauan, kuin asiat 23 tulisi loppuun käsiteltyä.

Keskustelu kokouksen jatkamisesta:

Leskinen: Hyvät toverit, on tietysti selvää, että jokainen ha-

luaisi jo mennä vuoteeseensa, mutta kokemus osoittaa, että jollei tällaista yöistuntoa pidetä, kun näinkin paljon pitkiä alustuksia ja hyviä keskusteluja on, joka tapauksessa joudutaan sitten viimeisenä päivänä, olkoon se vaikka sunnuntaipäivä, kovasti kiirehtimään ja kiirehtimään tärkeissä asioissa, jotka vaatisivat harkintaa ja tyyntä ratkaisua. Kyllä minusta sen vuoksi olisi kovin toivottavaa, jos toverit jaksaisivat vielä jatkaa asioiden käsittelyä. Minä luulen, että siitäkkin huolimatta ehkä joudutaan vielä sunnuntaina tulemaan. Kaikkein paras ratkaisu tietysti olisi, jos päästäisiin jo huomenna iltajunille. Keskustelu päättyy.

Puheenjohtaja: Siis katsoisin, että kokouksen enemmistö on sitä mieltä, että asioiden käsittelyä jatketaan siten, kuin järjestävä valiokunta on ehdottanut.

Kokousta päätetään jatkaa järjestävän valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

Puheenjohtaja: Samalla on ehdotettu tänään asian yhteydessä, että puheenvuorot rajoitettaisiin.

Kokouksesta: Hyväksytään!

Puheenvuorot rajoitetaan pyydettyihin ja puheaika rajoitetaan 2 minuuttiin.

Heininen: Kun tarkastelen tätä puoluetoimikunnan laatimaa lähiajan sosiaalipoliittista ohjelmaa, haluan onnitella puoluetoimikuntaa tämän esityksen johdosta.

Tärkeysjärjestykseen kiinnittäisin hiukan huomiota. Pitäisin hyvin tärkeänä, että sos.-dem. puolue hyväksyisi niissä puitteissa sairausvakuutuslain, mitä siitä komitea on ehdotuksen tehnyt. Silloin sairausvakuutuslaki takaisi jonkinlaisen turvan ainakin perheellisten sairaustapauksissa.

Kannattaisin edellisen puheenvuoron Jkäyttäjän esitystä, että puoluetoimikunta yhdessä eduskuntaryhmän kanssa ryhtyisi toimenpiteisiin, että tosiaanakin sairaalaan pääsisi sellainenkin, jolla ei ole maksusitoumusta tai (riittävästi rahaa, viikon etukäteismaksua varten, kuten tämän hetken vaatimukset ovat.

Tässä ei ole erityisesti mainittu tapaturmavakuutuskysymystä, mutta käsitykseni mukaan se myöskin kuuluu tärkeimpiin sosiaalipoliittisiin asioihin ainakin teollisuustyöväestön keskuudessa. Se on meillä vielä toistaiseksi hyvin takapajuinen. Siinä on paljon puutteita, mm. sairaus- ja tapaturmakorvaus on kovin alhainen, että työläiset joutuvat suuriin vaikeuksiin.

Puheenjohtaja: Äsken mainittujen lisäksi oli vielä puhevuoro-

pyyntönsä jättänyt toveri Palmu. Hänet lisätään tähän puheen-
vuoronkäyttäjien joukkoon.

Hyväksytään.

Hietala: Haluaisin puuttua kahteen esityksen kohtaam. Meillä ovat nyttemmin, kun vanhuksille on järjestetty kansaneläkelain mukainen eläke, jäänyt kuitenkin vielä kansaneläkelain ulkopuolelle sellaiset henkilöt, jotka jo kainsaneläkeikään tullessaan ovat työkyvyttömiä. Mielestäni olisi näiden asemassa korjaamisen varaa ja sentähden olisi myöskin heille järjestettävä tällainen kansaneläkettä vastaava eläke. Sen vuoksi esittäisin, että tähän alustuksen ponsien Iii kohtaan lisättäisiin vielä yksi d) kohta, joka kuuluisi seuraavasti:

"Sellaisille henkilöille, jotka kansaneläkeikään tullessaan ovat pysyvästi työkyvyttömiä ja näin ollen jäävät kansaneläkelain ulkopuolelle, olisi järjestettävä kansaneläkelakia vastaava eläke valtion toimesta".

Haluaisin puuttua vielä ponsien viimeiseen eli "VT kohtaan, joka koskee ammattikoulutusta. Mielestäni olisi sinne perään lisättävä vielä yksi virke, joka kuuluisi näin: "Vähävaraisten ammattiopintoja on myöskin tuettava valtion myöntämillä avustuksilla ja korottomilla lainoilla".

Hurri: Puoluekokousedustajat! Tässä alustuksessa on kiinnitetty aivan oikein huomiota asuntotuotannon edistämisen välttämättömyyteen ja asetettu se lähiajan sosiaalipoliittisista tehtävistä ensimmäiselle tilalle. Alustuksessa on niinkään kiinnitetty huomiota paitsi uusien asuntojen lukumäärään, myös laatuun, samaten asumiskustannusten helpottamiseen. Kaikki nämä esitetyt seikat ovat tärkeitä ja kutakin kohtaa on erikoisesti painostettava kokonaisuuden saavuttamiseksi.

Mielestäni alustuksessa on kuitenkin jäänyt huomiota vaille eräs väestön osa, joka ehkä kaikkein kipeimmin tuntee asunnonpuutteen aiheutuvan kurjuuden, nimittäin vähävarainen työläisnuoriso. Varattomat nuoret avioparit saavat turhaan etsiä kattoa pänsä päälle, sillä sosiaalisen asuntotuotannon mahdollisuudetkaan eivät ainakaan tähän asti ole vielä ulottuneet tähän väestön osaan. Samaa on sanottava yksinäisistä nuorista asunnontarvitsijoista, joista suuri osa juuri tästä syystä joutuu omaksumaan yhteiskunnalle kielteisen elämän asenteen, joka tulee olemaan haitaksi myöhemmin sekä heille itselleen että koko yhteiskunnalle.

Sosialidemokraattisen Nuorisoliiton sosiaalinen neuvosto on käsitellyt tätä asiaa ja päättänyt esitellä huolestumisensa asian joh-

dosta tämän kokouksen käsiteltäväksi. Mm. varattomien nuorten asuntomahdollisuuksien parantamiseksi olisi edellä mainittuun ohjelmaan liitettävä kohta, jossa tämä seikka olisi paremmin huomioitu. Tällaisena toimenpiteenä pyydän saattaa esille, että ensinnäkin Arava-lainan saantimahdollisuus olisi koetettava saada suurempana vähävaraisille nuorille aviopareille johonkin tiettyyn tulo- ja tulorajaan saakka. Edelleen kodinperustamislainan tähänastista näkyvämpi saanti olisi pystyttävä aikaansaamaan kodinperustamiskustannusten tasoittamiseksi. Tällöin voitaisiin tehdä säännöksiin muutos, jonka mukaan näitä kodinperustamislainoja, jotka sivumennen sanoen ovat hyvin mitättömiä, voitaisiin käyttää paitsi irtaimiston myös oman asunnon, joko osakkeen, omakotitalon tai osakehuoneiston hankintaan.

Tyyne Leivo-Larsson: Herra puheenjohtaja! Pitkäaikaisista sairauksista toipuvien kuntouttamiseen on kiinnitettävä huomiota, erikoisesti tuberkuloottisista sairauksista toipuvien asutuskysymykseen, jotta pitkäaikaisen sairaala- ja parantolahoidon avulla saavutetut myönteiset tulokset jäisivät pysyväisiksi. Tämä on tärkeä asia, mutta valitettavasti en ehdi siitä enää perustelemaan.

Sitten minä yhdyin kaikkiin niihin, jotka ovat täällä tuominneet tämän teurastuskomitean mietinnön, sillä on todellakin kerrassaan omituista, että joku ihminen voi vielä tänä aikana olla niin yksinkertainen että luulee, että sillä todella saadaan aikaan verohelpotuksia, että siirretään jotkut maksut valtion budjetista kunttien budjettiin, kun kaikki tiedämme, että kunnanverotus on paljon raskaampi vähävaraiselle kansanosalle kuin valtionverotus.

Meidän on muistettava omaan maahan nähden se, että meillä on hyvin paljon köyhiä ja vähävaraisia ihmisiä. Näille verohelpotukset eivät merkitse mitään, koska heidän veronsa jo ovat mitättömän pienet tai ei niitä ole ollenkaan. Näille ei voida siis antaa helpotusta sellaisesta, mitä ei enää ole, mutta sen sijaan näiden ihmisten kohdalla merkitsee hyvinkin huomattavaa elintason parannusta se, että saadaan aikaan sellainen sosiaalinen lainsäädäntö, joka turvaa ihmisille säkä sairauden- ja terveydenhoidon että vanhuudenturvan silloin, kun he ovat tällaisen turvan tarpeessa.

Mäkinen: Sen kunnan asutuslautakunnassa, jossa olen ollut jo useita vuosia, olen tullut huomaamaan, että siellä tarvittaisiin paljon enemmän varoja, mitä ASO:ilta on tullut saamaan. Vielä on epäkohta siinä, että ASO hidastelee lainojen myöntämisessä

aivan luvattoman paljon. Siihen olisi sosialidemokraattisen puolueen edusikuntaryhmän ja haUitulkseen jäsenten puututtava, että tätä virastolaitosta joudutettaisiin, sillä tälläkin kertaa meidänkin (kunnassa on toistasataa anomusta ASO:ssa vartomassa päätöstä ja niitä ei vain rupea kuulumaan.

Arava-rahoitus on jollakin tavalla epäoikeudenmukainen, koska näitä varoja ei saada maaseudulle. Epäkohta olisi korjattava,

Hakala: Hyvät toverit! Puolueen sosiaalipoliittinen ohjelma on siksi hyvä, ettei kannata tässä sen enempää lähteä sitä repostelemaan. Kiinnitän huomiota vain siihen, mitä meidän kunnallishallituksen taholta esitetään ja ne ovat lyhykäisyydessään seuraavat. Syöpää ja tuberkuloosia varten olisi kiitteenomaisesti saatava vapaa tarkastus, sairauskustannuksia helpotettava alentamalla lääkkeen hintoja ja lääkärinmaksuja.

Edelleen kiinnittäisin huomiota asuntotuotannon kehittämiseen, koska siinä on paljon puutteellisuutta. Rintamamiesten lainansaantimahdollisuuksia olisi lisättävä ja sodassa olleet nuoret miehet rinnastettava rintamamiehiin, koska näistä nuorista miehistä monet jo ovat menneet naimisiin ja saaneet perheen.

Vesterinen: Hyvät puoluetoverit! Tämä meidän sosiaalisen huoltomme kehitys on todella mennyt nopein harppauksin eteenpäin.

Mitä terveydenhoitoon ja sairashoitoon tulee, olisi meidän hoidettava jo entiset terveydenhoitolait sellaisiksi, että ne voitaisiin kentällä toteuttaa. Nythän on niin, että monessa kunnassa puuttuu terveystalo, puuttuu sellainen toimitalo, missä terveyssisar voisi toimia. Moni kunta elää tänä päivänä ilman terveyssisarta.

Invalidihuoltoa koskevaan kohtaan lisäisin sen, että meidän täytyisi myös huomioida täysinvaflidit, sellaiset, jotka makaavat sängyssä. Jo ihmisyyden edellyttää meiltä heille lakisääteisen huollon lisäämistä. On sääliä, että he joutuvat pakollisen vanhoillisen köyhäinhoidon varaan, jolloin kunnan hallitusmiehet istuvat ja ihmettelevät, annetaanko apua tai ei.

Palmu: Pyytäisin yhtyä kannattamaan toveri Turusen tekemää ehdotusta ammattikoulutuksen tehostamisesta.

Pyytäisin edelleen ehdottaa ponsien n kohtaan c) kohdan jälkeen kohdan d), joka kuuluisi:

"Valtion sairaaloiden valvontaa on tehostettava muodostamalla kansanvaltaiselle pohjalle rakentuva hallintojärjestelmä".

Lisäksi kannatan myöskin Rekolan sos.-dem. työväenyhdistyksen tekemää esitystä, että on lähiaikoina otettava ohjelmaan työ-

päivän lyhentäminen, koskapa täystyöllisyyttä ei tunnuta maahamme saatavan.

Puheenjohtaja: Asian alustajalle, toveri Simoselle myönnämme viimeisen puheenvuoron.

Simonen: Hyvät toverit! On ollut hyvin mielenkiintoista seurata sitä keskustelua, joka on syntynyt tämän asian ympärille. Se on osaltaan osoittanut sen alustukseni lopussa esittämäni ajatuksen oikeaksi, että sosiaalipoliittisia ohjelmaikysymyksiä sosialidemokraattisen puolueen ohjelmassa pidetään keskeisinä, niiden ympärille sukeutuu elävää mielenkiintoa. Ja se asiallinen tapa, jolla täällä on alustuksessa esitettyjä ajatuksia käsitelty, on omiaan edelleenkin vahvistamaan tätä käsitystäni.

Pari tavallaan väärää käsitystä tahtoisin kuitenkin oikaista. Eräässä suhteellisen lopulla keskustelua esitettyssä puheenvuorossa esitettiin sellainen käsitys, että nykyisen asuntopoliittisen toiminnan, siis Arava-toiminnan ulkopuolella olisivat maalaiskuntien niinsanotut rakennussuunnitelma-alueet, joten niihin ei nykyisin voitaisi Arava-lainoja myöntää. Tämä on kuitenkin erheellinen käsitys. Päinvastoin nykyisen lainsäädännön mukaan näitä lainoja voidaan myöntää paitsi kaupunkeihin ja kauppaloihin juuri maalaiskuntien rakennussuunnitelma-alueille, siis maalaiskunnissa oleviin asutustiheytyymiin. Niitä on niihin myöskin varsin runsaasti myönnetty käytännössä.

Asuntopoliitiikan luonne on tavallaan maaseudulla toinen kuin asutustiheytymissä. Varsinkin kaupungeissa ja kauppaloissa on varsinaisesti kysymys asuntojen suoranaisesta puutteesta sen vuoksi, että niiden väkiluku on kymmenen viime vuoden aikana noussut noin 50 %. Sen sijaan maaseudun asunto-olojen parantamisen ydin on niiden laadullisessa parantamisessa, toisin sanoen, ala-arvoisten tai suorastaan ihmisasunnoiksi kelpaamattomien, asuntojen saattaminen laadullisesti tyydyttävälle tasolle.

Eräs toinen mielipide esiintyi siinä puheen-vuorossa, jossa ehdotettiin toimenpiteitä vanhuuseläkkeitä vastaavan järjestelyn aikaansaamiseksi niille henkilöille, jotka työkyvyttömyytensä vuoksi ovat jääneet kansaneläkesysteemin ulkopuolelle. Asia on hyvä ja se on jopa niin hyvä, että se on parhaillaan eduskunnassa valiokuntakäsittelyssä juuri tällaisena ja tähän tähtäävänä esityksenä. ja tulee siellä äsken juuri asianomaisen valiokunnan puheenjohtajalta saamani lausunnon mukaan ilmeisesti myöskin hyväksytyksi. Tällaista ajatusta on ehkä tarpeetonta nyt tässä vaiheessa, siis enää liittää tulevaisuuteen tähtäävään ohjelmaluonnokseen.

Omalta osaltani katsoisin voivani yhtyä kuta kuinkin kaikkiin niihin lisäyksiin, joita täällä eri puheenvuoroissa on tehty. Niissä on epäilemättä puhuttu oikeata asiaa ja kosketeltu epäilemättä sellaisia kysymyksiä, joissa nykyisin on epäkohtia olemassa. Haluaisin kuitenkin tähdentää sitä, että tästä ohjelmasta, jos se nyt ajatellaan noin käytännöllisen politiikan ohjenuoraksi, ei pidä hevin tehdä sellaista kirjettä joulupukille, joka käsittää kaikki mahdolliset asiat sosiaalipolitiikan alalla. Ohjelmavaliokunnassa, jonne asia nyt tämän jälkeen siirtyy valmisteltavaksi, on tehtyjä esityksiä suhteellisen helppo käsitellä. Niistä on nähtävästi kuta-kuinkin helppo erotella pois toisarvoisemmat ja puhtaasti detaljikysymyksiä käsittelevät pikkutoivomukset ja liittää sen sijaan tähän ohjelmaan tärkeimpiä ja suurempia kysymysryhmiä koskevat esitykset.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Muutosehdotuksia esillä olevaan asiaan ovat kirjallisessa muodossa jättäneet Lassila, Väre, Lehtonen, Hietala, Hurri, Leivo-Larsson ja Palmu.

Asian luonteeseen nähden on asia jätettävä ohjelmavaliokunnan lähemmin käsiteltäväksi, sillä näissä muutosehdotuksissa on osa sellaisia, jotka eivät mitään oleellista uutta tähän asiaan tuo, ja myöskin yksi kohta, joka jo eduskunnassa kuulemma on saanut hyväksytyn päätöksen.

Siis asia lähetettäneen oihjelmavaliökuntaan.

Asia lähetetään ohjelmavaliokuntaan.

SOS.-DEM. PUOLUEEN KUNNALLISPOLIITTINEN OHJELMA

Esitellään käsiteltäväksi Sos.-dem. Puolueen kunnallispoliittinen ohjelma: Puoluetoimikunnan esitys (siv. 33).

Tässä yhteydessä käsitellään:

a) Tonttipolitiikan tarkistus: Riihimäen Sos.-dem. Kunnallisjärjestön esitys (siv. 74),

b) Katurakennus- ym. kustannukset: Riihimäen Sos.-dem. Kunnallisjärjestön esitys (siv. 75).

Puheenjohtaja: Seuraa esityslistan kohta 22: Sos.-dem. Puolueen kunnallispoliittinen ohjelma.

Alustavan puheenvuoron pitää toveri Kajala.

Kajala: Hyvät toverit! Ohjelmia voidaan laatia monessa mielessä. Asia voidaan ottaa, niinkuin esimerkiksi Alkoholiliike ilmeisestikin on ottanut antaessaan ravintoloille tiukat ohjeet, että alkoholipitoisia juomia ei saa tarjoilla asiakkaalle, jonka on syytä epäillä käyttävän niitä päihtyäkseen, tai voidaan laatia ohjelma, jota on tarkoitus ja jota voidaan noudattaa. Tätä puolueemme kunnallispoliittista ohjelmaa laadittaessa on valittu jälkimmäinen vaihtoehto.

Sosialidemokraattisen puolueen kunnallispolitiikankin periaatteet ovat aina olleet rehelliset. Ei ole mitään syytä niistä nytkään poiketa. Ohjelmaa laadittaessa on muistettu, että sitä tulevat tulkitsemaan muutkin kuin oman puolueemme jäsenet. Siksi sanonta on jossakin määrin pyöreätä. Sitä ei ymmärtääkseni pahalla tahdoillakaan, mitä ei varmaankaan tule eräiltä tulkitsijoilta puuttumaan, ole perin helppo vääristellä. Tarkoituksena on siis ollut laatia sellainen sosialidemokraattinen ohjelma, jonka takana jokainen sosialidemokraattinen kunnallismies voi seistä. Pyrkimyksenä on lisäksi ollut aikaansaada käytännön miesten ja naisten ohjelma — sellainen, josta on hyötyä käytännön kunnallispolitiikassa ja johon voidaan aina silloin turvautua, kun syntyy epätietoisuutta tai erimielisyyttä siitä, mitä on pidettävä sosialidemokraattisen puolueemme periaatteiden mukaisena kunnallispoliittisena ratkaisuna.

Järjestelmällisyyden kannalta voidaan pitää virheenä sitä, että kunnallispoliittisessa ohjelmassa on sellaisia kohtia kuin kuntien sosialisoimistehtävät, kuntien veropolitiikka jne., kun kerran puolueella on näistä erikoisohjelmat. Mutta ohjelmaa laadittaessa on annettu enemmän arvoa käytännön vaatimuksille kuin systemaattisille kauneusnäkökohdille.

Kun aika on mennyt näin pitkälle ja kun minä arvaan, että teitä ei miellyttäisi tämä koko esitys, niin minä noukin sieltä ne kohdat, joita ymmärtääkseni ei ole syytä näin aamuvarhaisenaan unohtaa.

Kovin kauan ei tarvitse kulkea jonkin kaupungin kaduilla, kun jo huomaa, onko kaupungin asioita hoidettu sosialidemokraattien vai porvarillisten johdolla. Olin viime syksynä tutustumassa Pohjanmaan ruotsalaisiin kaupunkeihin ja ihmettelin itsekseni tullessani Pietarsaareen, mikähän lienee syynä siihen, että tässä kaupungissa asiat ovat paljon paremmassa kunnossa kuin muissa ruotsalaisissa kaupungeissa. Kadut olivat oikein hyvin kestopäällystetyt, kaupungissa oli uusi vesijohtolaitos, hyvin nykyaikainen

vedenpuhdistuslaitos jne. Vasta silloin muistin — täytyy häpeäkseni todeta se — että tässä kaupungissa on ollut vuosikaudet, vuosikymmenet sosialidemokraattinen enemmistö. Se selitti kaiken. Kaupunkiliiton entinen toiminnanjohtaja Yrjö Harvia tunsikin myöskin sen tosiseikan, että sosialidemokraattien johtamissa kaupungeissa asiat ovat kunnossa, sillä kun hänen oli tutustutettava ulkomaisia vieraita Suomen kunnallispolitiikan parhaisiin saavutuksiin, hän vei nämä vieraat aina Tampereelle, sosialidemokratian vanhaan linnoitukseen.

Maalaiskunnissakin on helppo arvata, mikä puolue on kunnallishallinnosta vastaamassa. Sosialidemokraattien johtamissa kunnissa ei tapahdu sellaista, mistä esim. Hilja Valtonen Kunnankirjurissaan antaa monta herkullista kuvausta. Ei siellä olla paperoimatta kunnankirjurin:kalmaria sillä perusteella, että jos kunnankirjurin kamari paperoidaan, on pakko paperoida myöskin kättilön ja kunnan sairaanhoitajattaren kamari. Eikä tämä sosialidemokratian jälki kunnallispolitiikassa ole nähtävissä vain Suomessa. Kun esim. Lontoossa seurailee eri kaupunginosien tai oikeammin sanoen kaupunkikuntien erilaisia oloja, niin huomaa hyvin pian, onko jonkin kaupunkikunnan hallinnosta vastuussa sosialidemokraatit vai konservatiivit.

Ohjelmamme ei kaipaa mitään muutoksia, mutta sitä on sen sijaan syytä täydentää, sillä aika on tuonut lisää uusia tarpeita ja niiden tyydyttämiseen asianmukaisella ja yhdenmukaisella tavalla tarvitaan kiinteitä ohjeita. Lienee tässäkin yhteydessä syytä todeta, että Suomen kunnallishallinto on maailman kaikkein edistyneimpiä. 'Se on edistyneimpiä niin organisationsa kuin yleisen sisältönsä ja tasonsa puolesta. Kunnallishallinnon suhteen meillä ei siis ole tarvetta suurempiin uudistuksiin. Riittää, kunhan pidetään huoli siitä, että kunnallinen kansanvalta saadaan säilymään ja mikäli mahdollista tehostumaan ja että kunnallisti allinto kaikissa kunnissa saadaan hengeltäänkin vastaamaan niitä kansanvaltaisia puitteita, jotka meillä jo ovat olemassa.

Ensimmäinen ohjelmakohta, suhtautuminen kunnallishallintoon, onkin siis itse asiassa mainitsemieni tosiasioiden toteamista. Uutta siinä on kohta, että kunnallisten rasisusten tasaamiseksi ja sellaisten tehtävien hoitamiseksi, joita varsinkaan vähävaraiset kunnat eivät yksin pysty hoitamaan, on perustettava kuntaa laajempia itsehallintoyhdyskuntia. Tämä kysymys ylemmän asteen itsehallinnosta on Suomessa ollut vireillä koko itsenäisyytemme ajan.

Mutta positiiviisiin tuloksiin tässä kohdin ei ole päästy. Käytäntö on tälläkin alalla, kuten niin monella muulla, kulkenut lainsäätäjän edellä. Kuntien kesken on syntynyt omatoimista yhteistointa. Mutta tällainen sanoisinko yksityiseen yritteliäisyyteen perustuva kuntien yhteistointa ei kuitenkaan ole joka suhteessa paras ratkaisu. Ensiksikin meillä nämä kuntien liitot ovat niin sekaisin, että rajat ovat miltei joka tapauksessa erilaiset. On suurta sekavuutta tällä alalla. Ja kun ajattelemme nykyisiä kuntainliittoja, jotka pitävät yllä esim. sairaaloita, niin huomaa selvästi, että näihin kuntainliittoihin liittyvät suurimmalla panoksella työläisemmistöiset kunnat. Ne aiheuttavat siis suurempia kustannuksia näille valvutuneille kunnille kuin sellaisille vauraille, varakkaille, mutta taantumuksellisille maalaiskunnille, joissa porvaristo on jöötä pitämässä.

Toisaalta täytyy sanoa, että meillä on olemassa tosiasiajn sanelema pakko aikaansaada kuntien kesken verorasituksen tasoittamista. Luontaiset edut eri kunnissa ovat aivan toiset. Tämä tällainen erilaisuus kuntien luontaisissa edellytyksissä pitää meidän ottaa huomioon. Ei ole sosiaalisesti oikein, että köyhien kuntien asukkaiden, joiden sosiaalisen turvan tarve luonnollisesti on suurempi, täytyy kärsiä siitä, että he ovat sattumalta muiden köyhien keskuudessa. On oikein joka suhteessa, että tämä epätasaisuus saadaan tasatuksi. Jos tällainen tasoitus saadaan aikaan ylemmän asteen itsehallintoyhdyskuntien välityksellä niitä perustamalla, kuten käytäntö on osoittanut olevan asianlaidan Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa jne., niin tästä ei ole mitään muuta kuin hyvää sanottavana. Mikäli valtion taas on avustettava ylemmän asteen itsehallintoyhdyskuntia, niin sekin on taas helpompaa kuin yksityisten kuntien avustaminen. Valvonta näin suurissa puitteissa on paljon helpompaa kuin jos on kysymys 600—700 kunnan avustsmäärien ja avustustarpeiden valvonnasta ja tarkkailusta. Toisaalta täytyy sanoa, että niin suuri keskitys, mitä valtion johtama asiain hoito merkitsee, ei sekään ole paikallaan. Eduskunnassa on todettu moneen kertaan, että esim. sairaalalaitoksen valvontavaltion hoidossa on vieläkin huonompaa kuin kuntainliiton toimesta suoritettu. Tämä on siis jonkinlainen keskittie liiallisen keskityksen ja liiallisen keskipakoisuuden välillä: Sitä on siis syytä meilläkin alkaa kokeilla.

Eräissä evästyskokouksissa on kiinnitetty huomiota siihen, että ohjelmaan on otettu vaatimus määränemjmistösäännösten poistamisesta kunnallislaisista. Nimenomaan sellaisilla seuduilla, joissa

työväki on vähemmistönä, on katsottu, että täten menetetään sen vähäinen vaikutusvalta, mikä puolueemme kunnallismiehillä näissä kunnissa on. Niinhän, asianlaita tietenkin onkin, aina-kin osittain. Mutta täysin päinvastaisena tämän kysymyksen näkee työväenemmistöinen kunta. Nykyisen järjestelmän mukaan jakaantuu vastuu ja mahdollisuus toimia vastuun mukaisesti täysin väärin. Enemmistö vastaa asioista mutta vähemmistö voi estää enemmistöä epäkohtia poistamasta. Lisäksi käytäntö on osoittanut, että tämän määräenemmistösäännösten voimassa ollessa, se avaa suuret mahdollisuudet kaikennäköiselle jonninjoutavalle taktikoimiselle. Enemmistö saattaa tehdä esityksiä siinä toivossa, että ne eivät tule hyväksytyiksi, että määrävähemmistö nuijii asiat nurin.

Kun meillä ei ymmärtääkseni ole varaa tehdä mitään sellaista, mistä koituu vaaraa kansanvallalle, niin tätäkään ei ole sallittava. Rehellinen politiikka tässäkin koituu varmasti meille hyödyksi ja sen vuoksi on ohjelmaan otettu vaatimus siitä, että tämä määrävähemmistö säännöstä on saatava poistetuksi. Tämä tuntuu terveemmältä kannalta. Ajatelkaamme nyt vaikka vähemmistöäkin, jos on niinkuin esim. Seinäjoella työväellä yhden äänen vähemmistö. Porvareilla on yhden äänen enemmistö. Millä tavalla luuotte saatavan työväenluokan parhaiten vaaliuurnille? Silloinko, jos he tietävät, että tämä yhden paikan voittaminen ei käytännössä merkitse mitään, koska vasta määräenemmistö pystyy asiat kunnolla hoitamaan, vai silloinko, kun se tietää, että kun yksi paikka voitetaan, sen jälkeen me määräämme tafhdin.

Kuntien talouskohdassa on esitetty se itsestään selvä vaatimus, että kunnan taloudenhoidon on oltava säästäväistä. Tämä nyt on sellaista profeteerausta, mikä kaikissa ohjelmissa pitää olla. Sehän on itsestään selvä, ei kukaan tuhlausta hyväksy. Tämä on siis jotenkin joutava kohta, mutta sen pitää ohjelmassa olla juuri sen vuoksi, ettei kukaan pääse kunnallisvaalien aikana sanomaan, etteivät sosialidemokraatit mukamas harrasta säästäväisyyttä. Samalla on kuitenkin tarkasti pidettävä mielessä se seikka, että ns. pihistäminen loppujen lopuksi tulee aina kalliimmaksi. Se ei ole todellista säästämistä.

Itsestään selvää on, että äyrin hinta on pidettävä niin alhaisena kuin mahdollista, mikäli se voi tapahtua kunnan asioita hoitamatta jättämättä ja mikäli e: ole paikfo sen vuoksi unohtaa sosiaalisia tarpeita. Tässä kohtaa, on ollut syytä huomauttaa myöskin niistä kaupunkiliiton laskelmista, mitkä puolueen kunnallispäivillä viime

vuoden Loppiaisena tässä samassa salissa esitettiin. Ne osoittivat, että vertailu siitä, mitä kuntalaiset kunnalta saavat ja mitä he kunnalle maksavat, osoittaa, että mitä vähävaraisemmasta ja mitä suuremmasta perheestä on kysymys, sitä enemmän asianomainen saa kunnalta ja sitä vähemmän hän maksaa ja päinvastoin. Tämä on hyvin tärkeätä jokaisen sosialidemokraattisen kunnallismiehen muistaa.

Säästäminen ei siis missään tapauksessa saa tulla kysymykseen kunnan heikompien kuntalaisten kustannuksella.

Kuntien sosialisointitehtäviistä keskusteltaessa tultiin siihen tulokseen tätä ohjelmaa laatineessa toimikunnassa, että olosuhteet eri kunnissa ovat siinä määrin erilaiset, että mitään yhtenäistä sääntöä tässä kohdin ei ole syytä antaa. Minkäänlainen luettelointi ei myöskään tämän vuoksi voinut tulla kysymykseen.

Veropolitiikasta olisi tietenkin myöskin voitu vaieta. Kuitenkin, edellä mainitsemistani syistä pidettiin välttämättömänä, että kuntien veropolitiikan pääkohdat kunnallispoliittisessa ohjelmassa mainitaan. Erikoisen tärkeänä pidettiin sitä, että tässäkin tähdennetään salattujen tulojen selville saamisen väimämättömyyttä. Siinä kohtaa eivät kunnat koskaan tee liikaa. Salattujen tulojen selville saamiseen uhratut varat tuottavat aina kunnille hyvät tulot.

Täällä on monta hyvin tärkeätä kohtaa, mutta kun aika on mennyt näin pitkälle, minä en niihin puutu. Mutta minäkään en malta olla kajoamatta siihen kohtaan, johon täällä jokainen esitelmöitsijä jo on kajonnut, nimittäin tähän teurastuskomiteaan. Tätä ohjelmaa laadittaessa oli nimittäin ajatus meillä kokonaan toinen kuin tällä teurastuskomitealla. Tämän alustusvihkon sivulla 43 kuuluu ensimmäinen lause näin: "Valtion lisätessä kansalaisten sosiaalista turvallisuutta ja kuntien sosiaalimenojen täten (vähentyessä tulevat kunnat saamaan paremman mahdollisuuden huolehtia muusta huoltotoiminnasta eli varsinaisesta yhteiskunnallisesta huollosta". Olimme siis sitä mieltä, että meidän on edelleen jatkettava sosiaalilainsäädännön kehittämistä.

Eräisiin tätä ohjelmaluonnosta vastaan telhtyihin huomautuksiin pyydän mainita, että kun siellä on mm. sairashoidon suhteen esitetty se käsitys, että meidän puolueemme pitäisi pyrkiä ilmaiseen sairashoittoon, niin tämä käsitys on ilmeisesti myöskin niinsanottu lapsus. Kyllä meidän puolueemme täytyy olla tässä asiassa samalla kannalla kuin kaikkien muiden maiden sosialidemokraattisten puolueiden. Kyllä meidän pitää pyrkiä niinkuin muidenkin ilmaiseen sairashoittoon. Mutta jottei tulisi sitä käsitystä, että